

SOLFASOL

ANKARA'NIN GAYRİRESMİ GAZETESİ

Aylık Gazete | 15 TL | Kasım 2021 Sayı 106 | www.solfasol.tv

Biz şimdi alçak sesle konuşuyoruz ya
Sessizce birleşip sessizce ayrılıyoruz ya
Anamız çay demliyor ya güzel günlere
Sevgilimize çiçekler koyuyor ya bardağa
Sabahları işimize gidiyoruz ya sessiz sedasız
Bu, böyle gidecek demek değil bu işler
Biz şimdi yanyana geliyor ve çoğalıyoruz
Ama bir ağızdan tutturdığımız gün hürriğin havasını
İşte o gün sizi tanrılar bile kurtaramaz.

Cemal Süreya

Ev İçinde İstanbul Sözleşmesi

>> s. 7 Sinem K. Baş

İstanbul'da katledilen ve Ankara'da toprağa verilen Başak Cengiz, neden öldürüldüğünü anlayamadan gitti. Gerçi biz de anlayamadık ki. Artık zaten bir neden aramalarına da gerek yok. (...) Katillerin bahaneleri yıllardır değişmiyor, kadının kendi hayatı hakkında verdiği kararlar, erkekler tarafından hazmedilemiyor. Reddedilmeye tahammülleri yok. Biliyor musunuz, geçtiğimiz yıl her 5 kadından biri, ayrılmak istediği için öldürüldü. Tekrar yazıyorum: Beş kadından bir tanesi, kendi hayatına kendisi yön vermek istedi diye öldürüldü.

25 KASIM

Kadına Yönelik
Şiddete Karşı
Uluslararası
Mücadele Günü

Toplumsal Belleğin Kaybı: Ankara

>> s. 17 Fatma Leyla Ak

Unutmanın ve hatırlamanın en zor olduğu şehirdir Ankara. Nasıldı Ankara? Şehrin eski mimari dokusunu ve onunla bütünleşmiş pek çok şeyi gözlerimiz göremez oldu ancak hatırası kalıyor zihnimizde. Neyse ki iş makineleri belleğimizdekileri de ortadan kaldıramıyor.

Ankara Dörtlüsü

>> s. 19 - 25

Solfasol'de bir süredir yazan Savaş Sönmez, Şefik Onat, Mehmet Tunçer ve Necati Yalçın "Ankara Dörtlüsü" ismi altında iki ayda bir yayınlanacak köşelerinin ilkinin kaleme aldı.

Çocuk ve Müze

>> s. 34 Cin Ali

Çocukluk kahramanımız Cin Ali iki yıldır müzesinde arkadaşlarıyla buluşuyor. Ama onun müze olma yolculuğu 2013 yılında başladı. Cin Ali için bir müze kurmaya karar verdiğimizde Türkiye ve dünya müzelerini bu gözle gezmeye başladık.

GÜNCEL

Ankara Kısa Haberler
>> s. 2 Akın Atauz

ANKARA

Saray Sinemasından Günümüze
Uzanan Ustalık: Engin Ürer
>> s. 8 Filiz Köse

Tosyalı Devrimci Marcos'un Evi...
>> s. 10 Faruk Soydemir

Milattan önce 700'lerden Bugüne
Hep Kent Merkezi: Ulus
>> s. 12 Akın Atauz

Ankara 1919
>> s. 14 Taylan Esin

Ankara Dörtlüsü

Son Yüzyılın Ankara Tarihinden:
Atatürk Bulvarında Patlayan Bomba
>> s. 19 Şefik Onat

Prag'da Tramvay Sistemi ve Ankara için
Yaklaşımlar (EKOMIA)-1
>> s. 21 Mehmet Tunçer

Ankara'nın Bir Kent Müzesi Olmalı
>> s. 24 Necati Yalçın

Terazi Hastanesi
>> s. 25 Savaş Sönmez

KÜLTÜR SANAT

Ağaca Attığı Taş Düşmediği için Üzülen Şair
Orhan Veli ve Ankara
>> s. 26 Sencer Başat

Bedestenin Akok Mavisini,
Ankara'nın Osman Hamdi Bey'i
>> s. 28 İdil Çalışkan

Röportaj: Doğan Akhanlı'yla Tarih, Günümüz
ve "Madonna'nın Son Hayali" üzerine
>> s. 30 Alisa Candan Karsu

Kitap İncelemesi: Bir Şey Değil, Sadece Huysuzluk
>> s. 32 Funda Mengilli

AGORA

Meşrulaştırılan Söylemler
>> s. 35 Hakan Yurdanur

SOLFASOL TV

Hayal, Bilgi ve Sorumluluk
>> s. 36 Mehmet C. Peker

Solfasol.TV'de Düzenli Programlar
>> s. 38

Basın Açıklaması:
Çevre ve İklim Aktivistleri Ne İstiyor?
>> s. 40 Green Teen Türkiye
ve Fridays For Future Türkiye

SOL FALSO

Aydan Çelik

"Herkes biliyor, geminin su aldığına
herkes biliyor, kaptanın yalan söylediğini..."*

LEONARD COHEN

(21 Eylül 1934 - 7 Kasım 2016)

*Everybody Knows'tan iki satır

Ankara Kısa Haberler

Akın Atauz

Ekim de Ankara'nın en güzel aylarındandır. Ne yaz-ne kış, her şey olgunlaşmış ve hasat edilmiş, eğer yoksulluktan uzaklaşabilmiş ve laik bir ülke olmayı başarabilseydik, herkesin bağlarını bozduğu ve şaraplarını yapacağı, bu yılın şaraplarıyla ilgili beklentilerin konuşulduğu bir ay olabilirdi. Herhalde 120 yıl öncesinde de öyleydi. Küçükcesat, Ayrancı, Çankaya, Keçiören ve Etlik'teki bağların bozulduğu, bağ evlerinden, gündüzleri güneşli/ tozlu ve sıcak, geceleri serince Ankara'nın içlerine doğru, göçün tamamlanıp kış hazırlıklarının başladığı bir mevsim...

Ekim ayının kent haberlerini derlediğimde şöyle kümeler şöyle oluştu:

- **Çürüme/ Yolsuzluk ve Eski Belediye Yönetimi** Ankapark, Bel-Ya, Oyuncaklar
- **Mahkeme Kararları/Yürütmeyi Durdurmalar** AOÇ, ODTÜ Yolu
- **Ekoloji ve Planlı Gelişme, Yoksullaşmayı Ekolojiyle Birlikte Düşünmek** Tuz Gölü, Sarıçalı Dağı Milli Parkı, Yoksulluk ile mücadele
- **Katliam/ Şiddet** Yöresel Giysilerle Düğün Şikayeti, Batıkent'te Cinayet
- **Koruma/ Bellek/ Kimlik ve Gündelik Yaşam** Yumurtatepe Tümülüsü, Kent Merkezi için TMOBB Çağrısı
- **Kültürel Etkinlikler** Ankara Film Festivali, Caz Festivali, Kukla Festivali

Kayırmacılık / Yolsuzluk ve Eski Belediye Yönetimindeki Çürümeler: Ankapark, BEL-YA, Oyuncaklar

Belediye gibi kentliye en yakın olması gereken örgütü kullanarak yapılan yolsuzluk, hırsızlık, haberlerini hepimiz kanıksadık. Fakat bu haberlerle ortaya çıkan bilgileri dikkatle izlememiz gerekiyor. Çünkü kent yönetiminde kamusal yarar, ancak denetleyen bir kent toplumu ile mümkün olabiliyor; yoksa bu kaynakların talan edilmesi ve hak etmeyen ellerde birikmesi çok kolay.

Ekim ayında Melih Gökçek dönemi ile ilgili çeşitli haberler basında yer buldu.

"... çılgın projesi Ankapark için kurulan tanıtım çadırının maliyetinin 1 milyon 750 bin TL olduğu ortaya çıktı. Alüminyum çadır kısa sürede hurdaya çıktı." [22.10.2021/ Birgün, M. Bildircin]

"... ABB'ye devrine ilişkin yargı süreci devam eden tesisteki bakır kabloları çalmak isteyen üç kişi..." [10.10.2021/ Birgün, M. Bildircin]

Gökçek'in çevresine dağıttığı belediye kaynakları hakkında yeni haberler var: "... birçok taşınmazı eşi Nevin Gökçek'in SOS Vakfı'na ucuz kiraladığı ortaya çıktı. Gökçek'in, ayrıca Korkutata Ailesi'ne, Keçiöregücü'ne ve Osmanlıspor'a birçok taşınmazı tahsis ettiği öğrenildi." [09.10.2021 Birgün, M. Bildircin]

"Eski Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek'in 2012 yılında 9 milyon liraya özelleştirdiği BEL-YA şirketinin gerçek değerinin 26,7 milyon lira olduğu açığa çıktı." [23.10.202, Diken]

"Gökçek'in 2012 yılında aldığı 12 kalem oyuncağa 916 bin 640 TL ödediği ortaya çıktı." [27.10.2021/ Birgün, M. Bildircin]

Son haber de, "FETÖ'ye imar rantı sağlamak"tan hakkında soruşturma açıldığı haberini geçen ay duyduğumuz Melih Gökçek'in oğlu Osman Gökçek ile ilgili. Duvar'da yer alan habere göre, Osman Gökçek, Cumhurbaşkanlığı uçağında idi.

"Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Roma dönüşü uçağta gazetecilerle çektiği fotoğraftaki Osman Gökçek'e dikkat çeken Cumhuriyet yazarı Barış Pehlivan: 'Bakin, Erdoğan var benim yanımda' demektir..." dedi.

[04.11. 2021/ Duvar]

Mahkeme Kararları / Yürütmeyi Durdurmalar:

AOÇ Kararı

ODTÜ Yolu

Yumurtatepe

AOÇ ve Yürütmeyi Durdurma Kararı

Atatürk Orman Çiftliği'ni yapılaşmaya açan plan değişikliği hakkında ikinci kez yürütmeyi durdurma kararının verildi. Şüphesiz ayın en önemli haberlerinden biri bu. Karar, Ankara 4. İdare Mahkemesine ait.

"Mahkeme, Etimesgut ilçesindeki tarımsal üretim alanı olan bu bölgeyle ilgili daha önce de yürütmeyi durdurma kararı vermiş ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı karara itiraz etmişti. Mahkeme kararında şöyle dendi:

"Nazım İmar Planında belirtilen kamuya kapalı pasif yeşil alan kullanımından -askeri alan- kullanım türüne dönüştürülmesinin üst ölçekli plana aykırı olduğu, ayrıca askeri kullanım alanına ilişkin bu yerin de neden seçildiğinin plan açıklama raporunda yer verilmediği gibi söz konusu planlama işleminin yürürlükte bulunan koruma mevzuatı hükümlerine uygun olmadığı hususları da göz önüne alındığında (...) planlama esaslarına uygun olmadığı sonucuna varılmıştır." [30/10/2021/ Diken]

GÜNCEL

Ankara imar planları ile ilgili haberlerin neyi ifade ettiğini anlayabilmek, çoğu kez oldukça güç oluyor. Öncelikle imar ve planlama ile ilgili hukuk oldukça karmaşık, üstelik dili de öyle. Bu nedenle kentsel rantlara el koymak, kamu haklarını yağmalamak, çalmak bakımından elverişli araçlara dönüştürülebilir.

Eğer dosya, dürüst, kamu yararını gözetken bir mahkemeye düşmüşse, bütün kentin yüreğini kazanan kararlar ortaya çıkabiliyor. Fakat aynı yasaları kullanan mahkemeler birbirinin tam tersi kararlar verebiliyorlar.

Bu durumda imar hukukuna, yasalara, yasaları adalet içinde uygulaması gereken

mahkemelere güvenme zorlukları beliriyor. Bazı kararlardaki adaletsizlik gizli kalıyor ve "mevcut durumun elverdiği en iyi sonucu sundukları" aldatmacası inandırıcı olabiliyor.

AOÇ için acaba daha kaç tane buna benzer karar gerekiyor? Uğraşmaya devam etmeliyiz...

ODTÜ Yolu

ODTÜ yolu konusunda, Ekim ayındaki gelişmeleri anlamak biraz daha güç. Belki de bir sis yaratarak işledikleri kent suçunu anlaşılmasız kılmak/ üstünü örtmek istiyorlar.

Tartışmaların ve itirazların devam ettiği ODTÜ Yolu için TMMOB'a bağlı Harita Kadastro Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası ve Mimarlar Odası, ihalenin iptali talebiyle dava açtı. Ancak Ankara 6. İdare Mahkemesi, ihalenin iptal edilmesini reddetti. Ama bunun nedeni inanılmaz: Mahkeme davacı odaların "ehliyetli" olmadığı sonucuna vardığını belirterek talebi reddetti.

Karar şöyle:

"İhale konusu işin odaların kuruluş amaçları, şehir planlaması ve mimarlık ile doğrudan bir ilgisinin bulunmadığı anlaşıldığından, iş bu davanın açılmasında davacıların ehliyetli olmadığı sonucuna varılmıştır."

[04.11.2021/ Duvar, S. Alan]

Eğer ODTÜ'nün ağaçlandırılmış arazisinin yok edilmesi "şehir planlaması" ile ilgili değilse, acaba bu mahkemenin ilgili görebileceği olay ne olabilir?

ODTÜ yolu konusunda, üç ayrı yeni durum var. Olayları sıralayalım:

Yavaş ile ilgili olay:

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş'tan ODTÜ'ye ilişkin başka bir hamle geldi:

"Bilkent-İncek Bulvarı Çevre Yolu Bağlantısı projesi ile ODTÜ'yü tam ortadan ikiye bölen ODTÜ kampüsünün doğu batı hattında yapılması planlanan 'tünel yol' projesi birbiriyle karıştırılıyor."

"Söz konuyu yol projesinin maliyetinin çok yüksek olduğunu ve yolun ODTÜ'yü ikiye böleceğini belirten Yavaş, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na ve ODTÜ yönetimine yazı yazarak bu yol projesinin imar planından kaldırılmasını talep etti." [04.11.2021/ Duvar, S. Alan]

Yani Yavaş, ODTÜ ağaçlandırılmış alanının ortasından yol geçirilmesi gerekiyorsa, geçirir; gerekmediğinde geçirmez ve karşı çıkar. Üstelik bu karşı çıkış, tam da ABB'nin Bilkent-İncek Bulvarı Çevre Yolu Bağlantısı Yol Yapım İş'i ("ODTÜ Yolu") projesinin uygulama çalışmaları başlatacağı hafta içerisinde yapılırsa, Başkan'ın aslında ne kadar çevreci olduğu da görülür.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile ilgili olay:

"ODTÜ yolu projesinin Mansur Yavaş yönetimi tarafından onaylanmasından sonra bölgedeki bazı araziler Hazine tarafından satışa çıkarılmaya başladı."

"Meslek odaları, yol projesinin aslında bir rant projesi olduğu yönündeki uyarıya. TMMOB Şehir Plancıları Odası yönetim kurulu üyesi Ömer Dursunüstü de Hazine'ye ait arazilerin satışları için şu paylaşımı yaptı: 'ABB tarafından ODTÜ Yolu çevresi yapılaşmaya açılmayacaktır denilen yerler parsel parsel satışa çıktı.' Mimarlar Odası da, 'lüks konutlar ODTÜ yolunu bekliyor.'" dedi. [30/10/2021/ +Gerçek]

Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanı, Ertuğrul Candaş ile ilgili olay:

"Candaş, 'Bilkent-İncek Bulvarı Çevre Yolu Bağlantısı Yol Yapım İş'i' ihalesinin toplam 11 kilometreden oluştuğunu, bunun 4,5 kilometrelik kısmının ODTÜ arazisi içinde yer aldığını, tepkiyle karşılanan ihalenin yalnızca ODTÜ dışında kalan 6,5 kilometrelik alanı kapsadığını söyledi."

Bakıldığında 4,5 kilometrelik yolun ihalesi yok. Dolayısıyla bizim ODTÜ arazisiyle ilgilendiğimiz noktadaki çalışmalar daha ileriki tarihlerde şekillenecek. Şimdi biz eğer bu ihalesi yapılan 6,5 kilometrelik kısmı açarsak, asfalt serimi noktasında ODTÜ arazisi kısmında 4,5 kilometrenin 1 kilometresini yerin altından alabiliriz.

Bölgenin ranta açılacağı iddiasını "gerçek dışı bir iddia" olarak nitelendiren Ertuğrul Candaş şunları söyledi: "Burası imara açıldı" demek ne kadar yanlışsa, 'açılmaz demek' de o kadar yanlıştır."

5-10 sene sonra olma ihtimali var mı? Yaşama garanti veremiyorken ona bir şey diyemem. Ama Mansur Yavaş yönetiminde tutum bu. Bu alan imara açılmayacak." [04.11.2021/ Duvar, S. Alan]

İhale edilen yolun, Melih Gökçek döneminde imara açılan, Genç Şirketler Grubu'nun inşa ettiği, milyon liralık gökdelenlerin önünden geçeceğine yönelik tespitlere karşı Candaş: "O binaların olduğu yerden ODTÜ'ye bağlantı yolları koymuşlar. ODTÜ yolundan bu binalara giriş güzergahı oluşturmuşlar. O plan iptal olduğu için biz o girişleri zaten yapmayacağız. Dolayısıyla ODTÜ yolu üzerinde Genç İnşaatın olduğu alana geçiş yapamayacaklar." dedi. [04.11.2021/ Duvar, S. Alan]

Bütün bu gelişmeler, karşısındakileri "anlama kapasitesi düşük" bir kitle varsayma gayretiyle meselenin üstünü örtmek gibi görünmüyor mu? Bir yolun yarısını yapıp diğer yarısı "bizi ilgilendirmez" denilebilir mi? 11 km'lik yolun 6,5 km'si için ihale yapıyoruz ama o yolun ODTÜ içinden geçen 4,5 km'si ile ilgimiz yok demek, Ankaralıları yapılanları anlamayacak kadar aciz bir kitle olarak görmek demektir.

ABB'nin ve Yavaş'ın ODTÜ yolu ile ilgili verdiği sınav sonrası, Ankara için kaygı duymamak oldukça zor. Belediye, kentin parçaları ve bütünü arasındaki ilişkileri göremiyor, ODTÜ arazisi gibi bir ağaçlandırılmış alanın kent için anlamını kavrayamıyor. Üstelik hala, ağaçlandırılmış arazinin ortasından otoyol geçirmenin gerekli olduğunu düşünüyor. Boyaları akmış/ foyası çıkmış Gökçek'in, silik bir taklidi ya da izleyicisi olmanın, politik olarak doğru olduğuna inanıyor...

GÜNCEL

Ekoloji ve Planlı Kentsel Gelişme, Yoksullaşmayı Ekolojiyle Birlikte Düşünmek: Tuz Gölü, Sarıçalı Dağı Milli Parkı, Yoksulluk ile Mücadele

İklim değişikliğine karşı Ankara'nın hazırlanması gerekirken, yerel ve merkezi yönetimlerin ODTÜ'nün ağaçlandırılmış alanları ve AOÇ arazilerine yönelik saldırılarını, asfaltlama, içinden otoyol geçirme gibi inanılmaz aymazlıklarını daha önce ele almıştık. Görülebilir sadece, bön ve miyop bir kentsel rant tutkusu... Bunlara yeniden değinmeyeceğiz. Bu ay size aktaracağımız iki ekolojik olay var Ankara'da. Biri umut kırıcı, biri umut verici...

Yoksullukla Mücadele

İklim krizi ve bugün kurduğumuz gündelik yaşamla gelişen israf, dengesizlikler ve yoksulluk nedeniyle geleceğe dair düşünmeyi gerektiren haber şöyle:

"Ankara'da TBMM yakınında bir market yüzde 50 indirimle çürük meyve ve sebze satıyor: Ürünlere talebin yüksek olduğunu belirten market çalışanları, artan gıda fiyatları nedeniyle böyle bir uygulamaya geçtiklerini söyledi."

"İnsanlar en azından 2 lira ile çocuğunun karnını doyurur" [6.10.2021./ Medyascope, Ö. Özdemir]

Bu meseleyi çeşitli yönleriyle düşünmemiz gerek. Tüketim mallarını, değerleri kaybolmadan ve ziyan olmadan, onur kırıcılık içermeyen bir yaklaşımla, toplumsal yararlarımıza dönüştürmez miyiz? Üretimi, çeşitli gelir gruplarının tüketimine uygun, daha dengeli bir dağıtım mekanizmasıyla dengeleyebilir miyiz?

Tuz Gölü

Gölün 30 yıl içinde bütünüyle yok olması tehlikesi var. 1930'lardan beri süren küçülme dolayısıyla bugün gölün %30 kadarı kayboldu ama iklim değişikliği bunu hızlandırabilir. Haberdeki tamamlayıcı bilgiler şöyle:

"Gölün her geçen gün küçüldüğüne dikkat çeken Prof. Dr. Karakaya (...) 1600 kilometrekare yüzölçümüne sahip göl,(...) başta flamingolar olmak üzere yüzlerce kuş türüne ev sahipliği yapıyor."

(...) Durum böyle devam ederse büyük bir kuş göçü bizi bekliyor (...) ve gölün yüzeyinde killi bir sedim alan oluşacak."

Karakaya, "Göle bağlı küçük derelerden, tarımsal alanda daha az kullanarak göle su taşınabileceğini (...) ve gölün kuruyan bölümlerinde iyileştirme yapıldığı takdirde, tarıma elverişli hale gelebileceğini" belirtti.

[23.10.2021/ T24]

Sarıçalı Dağı Milli Parkı

Ankara'nın Nallıhan ilçesindeki ormanlık alan için ise olumlu bir gelişme var: "Sarıçalı Dağı Milli Parkı olarak belirlendi."

Daha önce "Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Nallıhan Kuş Cenneti'ne 6 kilometre uzaklıktaki Uluköy ve Karaköy mahalleleri sınırları içerisinde yaklaşık 740 hektar büyüklüğündeki bir alanda

Çayırhan-II Linyit Sahasındaki kömürün değerlendirilmesi amacıyla kurulması planlanan Çayırhan-B adlı termik santralin kurulabilmesi için gerekli imar plan değişikliğini 6 Ocak 2017'de onaylamıştı. (...) Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin açtığı dava sonucu Ankara 6. İdare Mahkemesi, termik santrale ilişkin uygulama imar planı değişikliklerini Ekim 2020'de iptal etmişti." [28.10.2021/ BİA Haber Merkezi]

Zor sorular ama iklim krizinin küçülen ekonomisinde, israfsız bir yaşama biçimi için, bu tür soruların ve gerekebilecek sivil dayanışma ağlarının, giderek önem kazanacağını gayet iyi biliyoruz. Benzer bir sorunla ilgili olay İstanbul'da yaşandı. Fakat Ankara'da meselenin dışında değil

"Atık işçilerinin endişesi artıyor. İstanbul Valiliği'nin kâğıt toplayıcılığını yasaklamasının ardından Ankara'daki geri dönüşümcüler işlerinin ellerinden alınmasından korkuyor. İşçiler, Başkent'te iki aydır polis ve zabıta baskısının arttığını söylüyor." [10.10.2021/ BirGün, N. Küçük]

Ekolojik çabalar açısından geri-kazanım/ atık işçilerinin ne kadar önemli bir işleve sahip olduklarını artık biliyoruz. Onların içinde bulunduğu yoksulluğu ve işlerini bütün güçlüklerle ve bazen onur kırıcı olabilen koşullara rağmen nasıl yaptıklarını da biliyoruz.

Söz konusu yasakçı uygulamalar kentlilerin bu sorunla ilgili daha kararlı ve eylemli olmasını gerektiriyor. Atık toplayıcılarıyla dayanışmalıyız.

Ekoloji (inşaat sektörünün tahribatı) ve yoksullaşmayla ilgili başka bir haber de, kiralık konutlar hakkında:

"Türkiye genelinde kiralık konutların ilanda kalma süresi önceki aya göre kısalarak 26,8 gün oldu. İstanbul'da 3,9 gün kısalarak 22,6 güne, Ankara'da 4,5 gün azalarak 21,2 güne, İzmir'de ise 9,7 gün kısalarak 25,7 güne geriledi." "Kiralık konut piyasasındaki canlılığın göstergesi olan kiralanan konut sayısının toplam kiralık ilan sayısına oranı yüzde 27,4'ten yüzde 29,7'ye ulaştı." [19.10.2021/ Diken]

Ekim ayında, bu konuda zorlanan yoksulların ve öğrencilerin durumlarının daha da güçleştiğinden başka ne anlayabiliriz bu haberdan?

GÜNCEL

Katliam/ Şiddet/ Ayrımcılık Gösterilen Resmi Onay İntikamcı Yönetim

Ekim ayı, 2015'ten beri Ankara için bir yas ayı. Akıl almaz bir zulüm ve yarattığı derin yas... Katliam olup bitmiyor, onun acısıyla birlikte yaşamayı da öğrenmek gerekiyor. Ankara, 2015'te Gar katliamında kaybettiklerinin yasını tutmak istiyor:

"Onları kaybettik, tekrar tekrar kaybetmeyelim."
[10.10.201/ T24, M. Arslantunali]

"10 Ekim 2015'te kaybettiklerimizi anmak için yapılmış özenli çalışmalar: 62

yazarın 85 kişiyi anlattığı, "yasını tuttuğu yakınlarının hikâyelerini anlatmayı kabul edenlerin ve o hikâyeleri dinleyip yazanların eseri" olan *Barış Portreleri* ve iki belgesel film; *Ah ile Ölüm Ne Yana Düşer Usta...*" ile kaybettiklerimizi anıyoruz.

Ankara yasını tutmaya çalışırken, bir haber de Valilikten geldi.

"Ankara Valiliği "Mabet Ağaç" fidanlarını kaldırdı."

"10 Ekim Ankara Katliamı'nın yıldönümü nedeniyle Ankara Gar'ının önüne ABB tarafından yerleştirilen Mabet Ağaç fidanları, Ankara Valiliği'nce kaldırıldı. TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ile ABB yetkililerinin fidanların yerinde kalması için yaptığı görüşmeler sonuçsuz kaldı." [10.10.2021/ BirGün]

Bunu "düşmanca bir tutum" saymamak mümkün mü? Her hangi bir şey söyleyebilmek mümkün değil, insanın dili tutuluyor, Ankara Valiliğinin tutumu karşısında söz bitiyor...

Ayrımcılık ile ilgili haber şöyle:

"Yöresel elbiseyle miting suçlaması. Mamak'ta Kürt bir ailenin düğünü sırasında TEM polisleri geldi. Aile, "Yöresel elbiseler giyildi" diye şikayet olduğunu söylediler. Görüntüleri istediler" dedi." [11.10.2021/ Duvar]

Şiddet ve tacizin, erkeklik idealinin, eli kanlı, yürek yakıcı haberi var, son olarak:

"Batıkent'te artan taciz ve saldırı olaylarına göz yumuluyor, bu suçları önlemeye çalışan gençler can veriyor. Son olarak Haydar Can Kılıçdoğan katledildi. Batıkent halkı: Karanlığa bir can daha vermeyeceğiz! dedi."

"Yenimahalle ilçesine bağlı Batıkent semtindeki kafede doğum günü kutlayan 13 yaşlarında iki kız çocuğu, iki erkeğin sözlü ve fiziksel tacizine maruz kaldı. Çocuklar yardım istedi. (...) 28 yaşındaki Haydar Can Kılıçdoğan tacizcileri uyardı, ardından kavga çıktı

(...) tacizciler tarafından 6 yerinden bıçaklanarak ağır yaralanan Kılıçdoğan, tedavi gördüğü hastanede dün yaşamını yitirdi. [03.11.2021/ BirGün]

Koruma/ Bellek/ Kimlik ve Gündelik Yaşam Yumurtatepe Tümülüsü-Kent Merkezi için TMOBB Çağrısı

Yumurtatepe Tümülüsü

Ankara bir yandan belleğini korumaya çalışırken, bir yandan da sıradanlıkla mücadele etmeye çalışıyor..

"Yargıdan Yumurtatepe Tümülüsü üzerinde 15 Temmuz Müzesi yapma planına iptal kararı"

"Ankara'da Atatürk Orman Çiftliği ve Demetevler kavşağında bulunan Yumurtatepe Tümülüsü'nün üzerine 15 Temmuz Müzesi yapılmasına ilişkin kararlara, Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından Kültür Bakanlığı ve Ankara Büyükşehir Belediyesine karşı açılan davada, Ankara 6. İdare Mahkemesinin yapımına onay verdiği karar, Mimarlar Odası Ankara Şubesi tarafından istinafa taşındı. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi 6. İdare mahkemesinin verdiği kararı kaldırarak, Yumurtatepe Tümülüsü'nün üzerine 15 Temmuz Müzesi yapılmasına olanak sağlayan kararları iptal etti." [08.10.2021/ ANKA]

Bellek ile ilgili diğer bir olay ise Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin yaptığı çağrı...

Kent Merkezlerine Sahip Çıkmak

"(...) kent merkezinin yeniden canlandırılarak çekim merkezi haline getirilmesi için yeniden Sakarya çağrısı yaptı. (...) Ankara'nın ender yaya bölgelerinden biri olan Sakarya yaya bölgesi, başkent in toplumsal yaşamın merkezinde yer alan, cumhuriyetin modern kentleşme ve sosyal ilişkilerin bulunduğu önemli mekanlarından olduğunu belirtti. (...) başkent in hak ettiği değeri kent in merkezinden, Kızılay yaya bölgelerinden ve Sakarya Meydanı'ndan başlatmak gerektiğini duyuruyoruz" dedi. "Yeni Sahnenin kapatılması, TRT'nin taşınması ve kültürel mekânların çöküntü haline dönüştürülmesiyle mekânların özgünlüğünü kaybettiğini" söyledi. [06.10.2021/ +G, S. Taşkın]

Kentin merkezine sahip çıkılması ve çeyrek yüzyıldır çöküntüleşmeye bırakılmış Kızılay kent merkezinin savunulması gerçekten önemli. Biz Ankaralıların da, kent merkezlerini desteklememiz gerek. Kapanan, yitip giden işyerlerinin her biri kendine özgü bir belleğin yokoluşunu gösteriyor.

GÜNCEL

Sanat ve Kültürel Etkinlikler: Film Festivali, Caz Festivali, Kukla Festivali

Ankara Film Festivali

32. Ankara Film Festivali, 1988'den beri Ankaralıların sinema ile ilgileri ve sinema üzerinden kentte yaratılan kültürel birikimin oluşması bakımından önemli ve artık çok olgunlaşmış ama her zaman genç kalabilen bir örgütlenme.

32. Ankara Film Festivali Afiş Yarışması sonuçlandı:

"Ankara kedisi sinema salonuna düştü" [21.10.2021/ Medyascope]

32. Ankara Film Festivali'nin Onur Ödülleri belli oldu:

32. Ankara Film Festivali, 4 Kasım akşamı CerModern'de düzenlenecek açılış töreni ile başlayacak. Festivalin Onur Ödülleri, Perihan Savaş, Erendiz Atasü ve Gani Müjde'ye verilecek. [19.10. 2021/32. Ankara Film Festivali]

Caz Festivali

"Ankara Caz Festivali 14 Ekim'de başlıyor. 4 Ekim'e kadar devam edecek festivalin teması bu yıl "Cazda Sürdürülebilirlik" olarak belirlendi." [12.10.2021/ BİA]

Caz Derneği, 1996 yılından bu yana başkent kültür-sanat hayatına değer katmaya 25. yaşını kutladığı Uluslararası **Ankara Caz Festivali**'yle devam ediyor.

Yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Nesrin Algan'ın belirttiğine göre bu yıl için "tanımlanan sürdürülebilir kalkınma anlayışının merkezinde, insan ve bugünkü ve gelecek kuşaklar arasındaki dayanışma yer alıyor. Sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımında yer alan öğeler ise, kuşak içi ve kuşaklararası dayanışma ve adalettir. Kuşak içi dayanışma ve adalet mekân, kuşaklar arası dayanışma ve adalet ise zaman boyutuna işaret ediyor."

Kukla Festivali

7. Uluslararası Ankara Kukla Festivali başladı.

Tiyatro Tempo'nun ev sahipliği yaptığı 7. Uluslararası Ankara Kukla Festivali başladı. Festival kapsamında Belçika, Gürcistan, Hollanda, Kazakistan, Lübnan,

Moldova ve Türkiye'den birçok oyun yetişkinler ve çocuklar için sahneleniyor.

Festival Direktörü Marina Yüce, "Ankara'nın bu güzel sanatı artık keşfetmesini istiyoruz" dedi. "İnsanlar yeni şeyleri keşfetmekten korkmasın, kukla tiyatrosu dramatik tiyatroyun gölgesinden çıktı. Dramatik tiyatro kukla tiyatrosundan besleniyor. Muhteşem çalışmalar yapılıyor ve biz de en iyi örneklerini buraya getirerek Ankaralı seyircilere sunmaya çalışıyoruz" diye konuştu.

Sonlandırırken...

Ekim ayı, Ankara'nın en keyifli ve yaşaması en kolay dönemlerinden birine denk gelmekle birlikte, üzücü pek çok olay var. Bu olay dökümü ve örgüsü, umarım kentle ilgili düşüncelerimize katkıda bulunabilir, Ankara'dan daha neler bekleyebileceğimiz hakkındaki umutlarımızı çoğaltır...

"Geçen sene kesinti yapmadık ve tiyatroyu tüm dünyaya açarak online (çevrimiçi) yaptık. Sekiz farklı dilde tanıtım yapıldı ve 121 ülkede oyunlar yayınlandı. Kukla tiyatrosunda oyunlar genellikle sözsüz oynanıyor. Sözlü oyunlarda ise sanatçının anadilinde sanat yapması sağlanıyor. Kukla tiyatrosu genellikle çok belirgin mesajlar verdiği için çok karmaşık olmuyor, herkes anlayabiliyor, çocuklar açısından da hiç sorun yaşamadık."

"Bu yıl, festivale katılan 11 ekipten 6 tanesi yabancı geri kalanı Türkiye'den." [23.10.2021/ Goethe Institut Ankara, Medyascope-M. Büyüktanır]

Ev İçinde İstanbul Sözleşmesi

25 KASIM

Kadına Yönelik
Şiddete Karşı
Uluslararası
Mücadele Günü

Sinem K. Baş

Sokakta yürüyen bir kadına saldıran, kadını öldüren katillere bir tane daha eklendi. Cümleyi tekrar yazmak istiyorum: "Sokakta yürüyen bir kadın, ona saldıran bir cani tarafından öldürüldü". Haber yazmadığım için yorum katabilir "cani" kelimesini ekleyebilirim ancak "Bu kadın da ölen binlercesinden biriydi" diye tamamlarsam cümlem; o zaman Başak Cengiz'i değersizleştirenlerden olurum.

İstanbul'da katledilen ve Ankara'da toprağa verilen Başak Cengiz, neden öldürüldüğünü anlayamadan gitti. Gerçi biz de anlayamadık ki. Artık zaten bir neden aramalarına da gerek yok. Ataerki artık her şeyi yapmaya muktedir hissediyor kendisini. Baba, abi, erkek evlat, eş, komşunun kocası, mahalle kahvesindeki delikanlılar... Seni hem sahiplenebiliyor hem de istedikleri zaman psikolojik ya da fiziksel tacizde bulunabilecekleri bir "şey" olarak görüyorlar. Hani "acil durumlarda kırım" yazıyor sanki başımızın üzerinde. Bir de bu "şey olma hali"nin diğer kısmı var. Twitter'da rastladım, Başak'ın bazı hemcinsleri, Başak'ın katiline yanlayarak karavana atışlar yapıyor: "Neden bana hiçbir şey yapamıyorlar da sana yapıyorlar?" yazmış birisi, Başak'a seslenerek. Bir dur yahu! Bir kadın öldürüldü, yoktan yere gitti kadın; sen ne ara bunu özüksedin de rüzgâr yapmaya başladın? Haberin anlamadığım yerleri de oldu. Cinayet silahı, cinayetten daha çok ilgi çekti: "Japon kılıcı ile öldürülmüş", "Samuray kılıcıymış", "Adam filmlerden etkilenmiş". Film midir tek suçlu? Kılıç mıymış? Başak mı suçlu?

Başak'ın ailesine sabırlar dilerim. Hani diyorlar ya "Işıklarda uyusun", ışık mışık yok arkadaş. Öldürdüler kızı. Bu zihniyet öldürdü. Durup dururken, sokak ortasında, oracıkta.

Bianet'in "Erkek Şiddet Çetelesi" başlıklı raporları, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun raporları gibi birçok belge yayınlanıyor her ay. Üstelik haberlerden derlemeler yapıyorlar da bu verileri yayınlıyorlar. İnternet üzerinden rahatlıkla ulaşabilirsiniz.

Raporlarda son üç yılın istatistiklerine göz attığımda gördüm ki yılın belli aylarında artmıyor cinayetler, yani toplumsal histeri, yaz sıcaklarının neden olduğu cinnet halleri gibi durumlar yok. Adam, resmen öldürüyor. Dış güçler, mihraklar, tahrikler yok. Tamamen içinden geliyor ve öldürüyor. Ekim ayında öldürülen kadınların %68'ini kocası ya da sevgilisi öldürmüştü.

En çok da ateşli silahlarla öldürmüşler. Ceza için silah ruhsatına el koymak da fayda etmiyor, ek olarak belirtelim. Bu ay öldürülen kadınların %72'si kendi evlerinde öldürülmüş. Öldürülen kadın sayısı 22 ancak, en az 13 kadının da ölümü şüpheli ve belirsiz olarak geçmiş kayıtlara. Şüpheli ve belirsiz ölümlerin bir nedeni de katilin kimliğinin örtbas edilmesi. Cinayetlerin %38'e yakınında öldüren kişi tutuklanmış. 9 tecavüz vakasında da sadece 1 tutuklama var. Bir faile ise hiçbir şey yapılmamış.

Başak'ın ailesine sabırlar dilerim. Hani diyorlar ya "Işıklarda uyusun", ışık mışık yok arkadaş. Öldürdüler kızı. Bu zihniyet öldürdü. Durup dururken, sokak ortasında, oracıkta.

Katillerin bahaneleri yıllardır değişmiyor, kadının kendi hayatı hakkında verdiği kararlar, erkekler tarafından hazmedilemiyor. Reddedilmeye tahammülleri yok. Biliyor musunuz, geçtiğimiz yıl her 5 kadından biri, ayrılmak istediği için öldürüldü. Tekrar yazıyorum: Beş kadından bir tanesi, kendi hayatına kendisi yön vermek istedi diye öldürüldü.

Şimdi siz çıkıp da "Her kim bu ülkede bir daha İstanbul Sözleşmesi ile başlayan bir cümle kurarsa, ona en başta ve en çok kendi adlarını sapkın ideolojik ajandaları uğruna istismar ettiği için kadınlarımız tepki göstermelidir" diyorsunuz ya. Öldürülen kadınların adı yok muydu, diye soruyorum ben de. Sözleşmeden yola çıkarak yapılacak sapkınlıkları bilemiyorum, gazetelerden gelen verilere bakarak söyleyebileceklerim var ama. Buyurun, sapkınlıklara:

2021 yılının Ekim ayında

- 280 kadın taciz edildi. "Amaaan, siz de yan gözle baksa taciz dersiniz" mi dediniz? Biz, olanları yazmaya devam edelim öyleyse.
- 53 kadına şiddet uygulandı. "Amaaan, siz de elini kaldırırsa şiddet dersiniz" mi dediniz? Bu kadınlardan 8 tanesi ağır hasta olarak hastaneye kaldırıldı.

Devletin koruma kararı verdiği kadınlar var ya. İşte o kadınlardan en az 5 tanesine, yaklaşması yasak olan erkekler tarafından şiddet uygulandı. Yani, belki de hukuki süreç sonunda salıverilen erkekler, aslında devletin kararını çiğnedi, devlet de onu mükafatlandırdı gibi saçma sapan bir paradoks oldu. En az 3 kadın sistematik olarak işkence gördü, üstelik bunu yapanlar babası, abisi ya da eşi. Erkekler, 40 kadını darp ederek, iki kadını **araçla ezmeye çalışarak**, bir kadını kafasını **taşla ezerek**, üç kadını kesici aletlerle, yedi kadını ateşli silahlarla yaraladı.

- En az 79 kadını seks işçiliğine zorladı erkekler. "Amaan, siz de biraz ittirse zorladı dersiniz" mi dediniz? Seks işçisi yapılmaya çalışılan grupta çocuklar da vardı. Tekrar yazayım, çocukları da satmaya teşebbüs ettiler. 71 failin sadece 4 tanesi tutuklandı.
- Erkekler bu ay 49 kız ve oğlan çocuğunu istismar etti. "Amaan, yanağından bi kereliğine makas alır, siz de hemen istismar etti dersiniz" mi dediniz? Aralarında öğretmen, tekne kaptanı, imam, okul çalışanı, patron olan 18 fail var, 6'sı tutuklandı.

İstanbul Sözleşmesi basittir oysa. Mesela bir maddesinde "Ev içindeki şiddet, devletin sorumluluğundadır" der. Hani, bekar bir kadın tek başına yaşarken ev sahibinden komşusuna, emlakçısından kapıcısına kadar herkesin gözü kadının evinde olur ya. Akla şu soru geliyor: Tek yaşayan kadından gözünüzü alamıyorsunuz, aile olunca her şey güllük gülistanlık mı oluyor? Bakın,

2019'da kadınların %56'sı

2020'de kadınların %49'u

2021'de

Ocak ayında kadınların %55'i

Şubat ayında %43'ü

Mart ayında %64'ü

Nisan ayında %59'u

Mayıs ayında %50'si

Haziran ayında %50'si

Temmuz ayında %71'i

Ağustos ayında %85'i

Eylül ayında %80'i

Ekim ayında %59'u evlerinde öldürüldü.

Acaba, diyorum. Bu İstanbul Sözleşmesi'nin kaldırılması konusu hiç gündeme getirilmeseydi, temmuz ayından itibaren öldürülen kadın sayısı bir anda bu kadar yükselir miydi? Durup dururken sözleşmenin kaldırılması potansiyel katillerin iştahını mı açtı? Bu soru da kalsın burada, artık kimin vebaliyse onun boynuna.

İstanbul
Sözleşmesi'nin
yürürlüğünün
sona erdiği ay

Ankara Türk Sineması Tarihine Katkı Veren Nadide Bir Film Projeksiyon Makinası Ustası

Saray Sinemasından Günümüze Uzanan Ustalık: Engin Ürer

Filiz Köse

Tunalı Hilmi Caddesinde, Üniversiteliler Apartmanının alt katında yer alan “Arşiv Antik”e fırsat buldukça uğrarım. Antika mobilya ve objeleri seyretmek, detaylarını incelemek, bana çok şey katmıştır. Dükkânın sahibi Güner Soydemir sanat tarihçisi bir antika satıcısı. Onun dükkanında tanıştığım insanlardan ve yaptığımız sohbetlerden çok şey öğrendim.

Geçenlerde Arşiv Antik’e yaptığım ziyaretlerimden birinde 1960’larda üretilmiş Yugoslav ve Rus yapımı iki devasa film projeksiyon makinası dikkatimi çekti. Güner Soydemir’e bu makinalarla ne yapacaksınız diye sorduğumda tamir ettireceğini ve 35 mm analog filmleri izletebileceğini söyledi.

Hatta uzun bir araştırmadan sonra tamirat işini üstlenecek Ankara’da yaşayan 80 yaşlarında nadide bir film projeksiyon makinası ustası bulunduğunu da ekledi. Engin Ürer’le böyle tanıştım. Her iki makınayı da aşkla, sabırla ve itinayla tamir edişini izledim.

Tamirlerin bitiminde sohbete koyulduk. Bana sinemaya ilgisinin nasıl başladığını, ülkemizde sinema sektörünün kuruluşunu, film projeksiyon makinalarının gelişini, montaj ve tamir ettiği makinaları ve ülkemizdeki Sinema Müzeleri üzerine düşündüklerini aktardı.

Filiz Köse: Engin Bey kendinizi kısaca tanıtır mısınız? Film projeksiyon makinası tamirindeki hüneri nasıl kazandınız?

Engin Ürer: Kökenim Yunanistan Girit. Türk vatandaşım. Çocukluğumda sinemaya merak sardım. Bulduğum ülkede sanat okulu olmadığı için Türkiye’ye geldim. Bir yandan İstanbul, Maçka’da sanat okulunda elektrik elektronik bölümünde okurken sinemayı da eş zamanlı götürdüm.

Maçka Sanat Okuluna yakınlığı nedeniyle, ilk olarak Beyoğlu’nda Saray Sinemasında makinist olarak çalışmaya başladım. Sinemaya makinist olarak başlamazsanız makinaların hiçbirini onaramazsınız. Önceleri yalnızca filmi çıkarıp, takıp oturuyordum. Ustam Rum’du. Ona işten ayrılacağımı çünkü bunun iş sayılamayacağını söyledim. O da beni Lale Film stüdyosuna gönderdi. Orada filmlerin yıkanmasını, montaj edilmesini, seslendirilmesini, senkron masalarının kullanılmasını ve onarılmasını öğrendim. Mekanik bilgim gelişince 35 mm film makinasını onarmak benim için zor olmadı. Şunu söyleyebilirim herhangi bir film stüdyosu makinasını onarmak ne dün ne de bugün benim için zor olmamıştır.

ANKARA

Engin Bey Arşiv Antik'te tamir ettiğiniz bu makinalar kaç yılına ait? Türkiye'ye nasıl girmiş olabilirler?

Sinema endüstrisi 30'lu yıllarda Atatürk'ün desteğiyle Türkiye'ye gelmiştir. Hatta Atatürk'ün şöyle bir sözünü hatırlıyorum "sinemaya gereken ehemmiyeti verelim". Ancak endüstriye Türklere çok Beyoğlu'nda Rum cemiyeti hâkim olmuştur. Önce İstanbul'da sinemalar kurulmuş, ilk projeksiyon makinaları Amerikalılardan alınmıştır. Daha sonra sinema salonları Anadolu'ya yayılmıştır. Tamir ettiğim bu makinalar 50'lilerin sonu 60'ların başı gibi Rusya ve Yugoslavya'da üretilmiş ve sebze karşılığı takas yapılarak Türkiye'ye girmiştir.

Nitelikli makinalar mıdır?

Sinema sektöründe kalitesiz projeksiyon makinası yoktur. Ancak makinistin onu nasıl kullandığı önemlidir. Her ne kadar sinemalarda projektör sertifikalı makinistler kullansa da her işte olduğu gibi eğer makinist işini severse makinasını özenli kullanır, iyi de bakar.

Türkiye'de hep yabancı projeksiyon makinaları mı kullandık? Yerli üretim yapılmadı mı?

Türkiye'de 1990'larda "Protek" isimli projeksiyon makinası üreten bir firma vardı. Makinistlikten gelen bir arkadaştır kendisi. Dijitalleşmeye kadar "Protek" in projeksiyon makinaları Türkiye'de özellikle AVM sinemalarında kullanıldı. Daha sonra Türkiye'nin ekonomik koşullarından ötürü sinema hızla dijitalleşti. Şimdi yerli film yapımcılarının tümü filmi hard diske çekip, çoğaltıp sinemalara sürüyorlar. Çok ekonomik oluyor. Türkiye artık ham filmi üretmiyor, dolayısıyla analog film yapmıyor. Ham filmi üreten ülkeler için analog film yapmak hiç sorun değildir.

Dijital sinemaya geçişle beraber sizce sinema izlemenin ruhu değişti mi?

Dijital makinayla analog makinaların görüntüsü arasında çok büyük fark var. Biliyorsunuz "Uçan Süpürge" gibi film festivalleri seyircileri dijital film izlemek istemiyor, 35 mm film yani analog film izlemek istiyorlar. Dijital keskin görüntü verir ancak renkler azıcık pastele kaçır. Analog film gibi doğal renkli değildir. Analoğun görüntüsü çok güzeldir. Analog film ve projeksiyon makinaları halen Avrupa'da birçok ülkede ve Amerika'da kullanılıyor.

Bildiğim kadarıyla 1998 yılında İtalya'ya gönderilmişsiniz. Kim gönderdi? Niye gittiniz? Orada ne yaptınız?

Ankara'da Metropol sinemalarını bilirsiniz. Sinema salonlarını çoğaltmaya başlayınca projeksiyon makinasına ihtiyaç duyuldu. İzmir'de üretilen yerli makinalara sıcak bakmadılar. Ben de o zaman İtalya'dan makina getirelim dedim. İtalya'ya bizzat gidip fabrikayla görüştüm. Daha sonra İtalya'dan Türkiye'ye makinalar ithal edildi. Bu arada Rusya'da Türk Firmalarının AVM içinde sinema inşaa ettiği bir dönem. Ruslar şartname hazırlayıp İtalyan projeksiyon makinası talep ediyorlar.

Dolayısıyla Türk sinema endüstrisi bu dönemde çok sayıda İtalyan projeksiyon makinaları ile haşır neşir oldu. Böylece İtalyan film projektörleri Türkiye'nin yanı sıra Rusya'ya ve Ukrayna'ya ithal edildi. Böylece, bu ülkelere ihraç edilen 300'e yakın makinanın montajını ben yaptım.

Engin Bey, Türker İnanoğlu'nun çok kapsamlı bir sinema müzesi ve koleksiyonu olduğunu biliyoruz. Yanı sıra Atlas Sineması devlet eliyle müzeye dönüştürüldü. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz? Sanırım bir dönem Atlas Sinemasında çalıştınız. Ayrıca dünyadaki sinema müzeciliği hakkında bilginiz var mı?

Türkiye'deki mevcut gerçek sinema müzesi Türker İnanoğlu'nundur. Sinema denince Bay Sinema zaten Türker İnanoğlu'dur. Biliyorsunuz İnanoğlu Beyoğlu'nda eski bir binayı müzeye dönüştürdü. Müzede; 35 mm ve 16 mm film kopya makinasından seslendirmeye, turkaj makinasına kadar, tarihte sinemada kullanılan teknolojik aletlerin yanı sıra film afişlerinden sinema oyuncularının fotoğrafına kadar birçok alet, obje ve efemera yer alıyor. Çok güzel bir müze oldu.

Dünyadaki sinema müzesi örneklerini internetten takip ediyorum. ABD'de 1930'lardan kalma sinema salonları var ve olduğu gibi muhafaza ediliyor. Fransa'da da bazı eski sinema salonlarının orijinal projeksiyon makinası ve biletleri ile korunduğunu duydum.

Atlas Sinemasının müzeye dönüştürülmesi güzel bir hamle ancak içeriğini ilerleyen zamanda görebileceğiz. Atlas Sineması iki balkonlu, üç makinalı güzel bir sinemadır. Üstelik benim orada çalışmışlığım var. Dolayısıyla bu binanın kazanılması, zengin içerikli bir sinema müzesine dönüştürülmesi elbette hoşuma gider.

Maçka Sanat Okuluna yakınlığı nedeniyle, ilk olarak Beyoğlu'nda Saray Sinemasında makinist olarak çalışmaya başladım. Sinemaya makinist olarak başlamazsanız makinaların hiçbirini onaramazsınız.

Türker İnanoğlu'nun yanı sıra Fitaş, İpek, Lale hatta Özen gibi sinema endüstrisinde bilinen firma isimleri var, onların sinema koleksiyonu yok mu acaba?

Bu firmalar bildiğim kadarıyla koleksiyon yapmadılar. İpek Film Amerikan filmleri getirirdi. İpek Film, Fitaş oldu. Lale Film bir dönem yerli, siyah beyaz filmler yaptılar hatta Mecidiyeköy'de stüdyoları vardı. Orada ben de çalıştım. Aile şirketi idi ve zamanla dağıldılar. Lale Film stüdyosu eski Türk filmlerinin çekildiği, meşhur köşk idi. Boğaz köprüsü yapılırken istismak edilip, yıkıldı. Necip Sarıcaoğlu arkadaşımız Lale Filmi satın aldı yeni stüdyo kurup, firmayı bu günlere getirdi.

Engin Bey dilerim tamir ettiğiniz bu makinalardan biriyle 35 mm analog bir film seçip hep birlikte izleriz.

Engin Ürer: Memnuniyetle.

ANKARA

Tosyalı Devrimci Marcos'un Evi...

Faruk Soydemir*

'Tosyalı Marcos'un evi diye bilinen tescilli yapı, Kale Sokakta ve Belediye Binasının biraz ilerisindedir. Çevresinde yine geleneksel evler bulunmaktadır. Yapı ön cephesi yola bakmakta, bahçe kapısı demir kapı olup geniş bir bahçeden yapıya ulaşılmaktadır. Yapıya dokuz basamaklı ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır.

Bu güzel geleneksel kültür mirasımızın güzel de bir hikayesi var. Aslında Anadolu'daki güzel evlerin hep güzel hikayeleri vardır... Mesleğimiz gereği bu güzel, bazen de hüzünlü hikayeleri dinlerken hep mutlu olmuşuzdur...

Gelelim bu evin ilk sahibinin oğlu Marcos'un ilginç hikayesine: İki katlı bu güzelim geleneksel Tosya evi, Tosyalı Rum bir aileye aittir. Ailenin tek çocuğu Marcos Vafiadis 1906 yılında Tosya'da doğmuştur. Baba öğretmen, anne ise ev kadınıdır. Kendi halinde yaşayan ailenin kaderi birdenbire ortaya çıkan Büyük Mübadele ile değişir. 1923 yılında Türk ve Yunan hükümetleri tarafından alınan karar gereğince, insanların doğduğu topraklardan, yaşadıkları, soluk aldıkları evlerinden, sokaklarından, kentlerinden koparıldığı ve tanımadıkları topraklara sürgün edildikleri Mübadeleden bahsediyorum. İşte bu Mübadelede; Aile önce Selanik'e, sonra da Kavala'ya göç eder. Marcos Vafiadis genç yaşta annesini ve babasını kaybeder.

1928'den itibaren, Yunanistan Genç Komünist Liginin (OKNE) bir üyesi olarak Selanik'te çalışmaya başlar. 1932 yılında hapsedilir ve siyasi eylemlerinden dolayı iç sürgüne gönderilir. Ekim 1933 yılında tahliye olduktan sonra, Yunanistan'da yönetimde bulunan Diktatörlüğe karşı mücadelesini sürdürür ve diktatörlük rejimine karşı yapılan Hanya ayaklanmasının liderlerinden biri olur.

Mayıs 1941 yılında, Yunanistan'ın Nazi Almanyası işgali sırasında, diğer komünist mahkûmlar ile birlikte sürgünde bulunduğu Gavdos adasından ayrılmasına izin verilir.

Daha sonra Atina, Selanik ve Girit başta olmak üzere tüm Makedonya bölgesi ile beraber Alman işgaline karşı yeraltı çalışmalarına başlar.

Kasım 1944 yılında, kendine bağlı kuvvetlerle birlikte Orta Makedonya bölgesini kurtarır. 1946 yılında direniş güçleri olarak kurulan, Yunanistan Demokratik Ordusu Genel Komutanlığı liderliğine yükselir. Direniş sonunda, 24 Aralık 1947 tarihinde Yunanistan Başbakanı ve Geçici Demokratik Hükümetinin Savaş Bakanı olarak atanır.

Marcos Vafiadis'in doğduğu Tosya'da başlayan hikayesi Yunanistan Geçici Demokratik Hükümeti Başkanı yani Başbakan olarak devam eder.

Yaşamı boyunca siyasi mücadeleler içerisinde olan, ülkesindeki diktatörlük rejimine karşı devrimci mücadele veren daha sonra Nazi Almanyası işgalinde ülkesini savunan Marcos, ülkesinde hep 'Tosyalı Devrimci Marcos' olarak anıldı.

Tosyalı Devrimci Marcos'un yaşamı 1992 yılında Atina'da son bulur.

ANKARA

Yaşamı boyunca siyasi mücadeleler içerisinde olan, ülkesindeki diktatörlük rejimine karşı devrimci mücadele veren daha sonra Nazi Almanyası işgalinde ülkesini savunan Marcos, ülkesinde hep 'Tosyalı Devrimci Marcos' olarak anıldı.

Bu mücadele dolu yaşam hikayesinden sonra gelelim Marcos'un Evi diye bilinen tescilli yapıya.

Yapı, ahşap karkas tekniğinde yapılmıştır. İki katlıdır. Zemin kat duvarları ahşap çatki arası kerpiç dolgu ile doldurulmuştur. Zemin katta yola bakan cephede üç adet ahşap pencere vardır. Duvarlar kerpiç sıva üzeri kireç badanadır. Tavan döşemesi çıtalı ahşaptır.

Yapıdaki bütün dolaplar özgündür ve ahşaptır. Dolaplar, yüklük, lambalık ve gusülhane olarak kullanılmıştır.

Giriş aralığının sağındaki odanın hemen yanında üst kata çıkan merdiven vardır. Merdiven üst kattaki sofaya ulaşmaktadır. Sofa yöredeki diğer evlerde olduğu gibi iç sofa plan tipindedir. Sofanın bahçeye bakan tarafında güzel bir ahşap sedir bulunmaktadır.

Zemin katta sağ tarafta, birinci katta ise sağda ve solda simetrik olarak cephede çıkmalar düzenlenmiştir. Bu çıkmalar çok özgündür. Yapı ustaları tarafından tamamen estetik kaygılarla düzenlendiğini tahmin ediyorum. Çıkmalar yapıya ayrıca bir güzellik katmaktadır.

Bu kadar güzelliklere rağmen yapı oldukça tahrip olmuş durumdadır. Ön cephedeki ahşap çatki ve arasındaki kerpiç dolgular oldukça tahrip olmuştur. Pencere kasa ve kanatlarının büyük kısmı kırıktır. Ahşap kat silmeleri oldukça bozulmuştur. Çatı yer yer tahrip olmuştur. Su akıtmaktadır. Çatının su ve ısı yalıtımı yapılarak yenilenmesi gerekmektedir. Dış cephe boya deforme olmuştur. Tavandaki ahşap kirişler ve çıtalı ahşapların büyük kısmı çürümüş ve nemlenmeler olmuştur.

Yapının rölöve ve restorasyon projeleri daha önceleri Mimar Vedat Ağca ile

birlikte tarafımızdan hazırlanmış ve Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmış idi. Ancak yapının şimdiki sahibi Tosya Belediyesi mali imkansızlıklardan dolayı restorasyonu bir türlü gerçekleştiremedi.

Umarız, proje müellifi olduğumuz bu güzel geleneksel kültür mirasımız bir an önce restore edilerek, Marcos Vafiadis'in anılarının yaşatıldığı bir müze haline dönüşerek toplumun yeniden hizmetine ve beğenisine sunulur. Yapının restore edilerek yeniden kullanılması, Tosya ilçesindeki kültür mirasının korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması yönündeki çabalara katkı koyacaktır.

YAZI DİZİSİ

Milattan önce 700'lerden Bugüne Hep Kent Merkezi: Ulus

Neden Ulus'a Daha Çok Sahip Çıkmalı?

Akın Atauz

MÖ 700'lerdeki kent merkezi: Ulus

Ulus, oldukça eski bir merkez. Frig dönemi yerleşmesinde tapınak Hacıbayram tepesinde olduğundan, kent merkezinin de bu civarda olduğunu düşünebiliriz. Galat ve Roma dönemlerinde kent merkezinin Ulus çevresi olduğunu biliyoruz, 8. Yüzyıldaki Arap akınlarına kadar Bizans dönemindeki merkezin de Ulus ve çevresi olduğunu düşünmek mümkün. Arap akınlarının sıklaşması kentteki yaşamı zorlaştırınca Ankara Kalesi ortaya çıktı. Kalenin yapımı, geliştirilmesi ve giderek halkın sığınağı olmaya başlamışıyla Ankara, Ulus'u merkez olarak kullanmaktan vazgeçmek zorunda kaldı. Kent kalenin içine doğru yoğunlaştı ve ticaret de kale çevresinde gelişmeye başladı. Ulus'u MÖ 700'ler civarında Frig kent merkezi olarak düşünürsek, Arap yağmalarına kadar (MS 750) yaklaşık 1500 yıl kente merkezlik etmiş bir yerden bahsediyoruz demektir.

Osmanlı dönemi Ankara'sı da, ticaretin geliştiği, toplumsal yaşamın hareketli olduğu kent merkezi olarak, kalenin hemen dışındaki "Hanlar Bölgesi"ni geliştirmişti. Burada çok sayıda ticaret hani, dükkanlar, pazar yeri, cami, mescit ve meydanlar bulunuyordu. Şehirdekiler, yoğunlukla kalenin içinde barınıyordu ama gündelik yaşam, alış-veriş ve toplumsal-ticari ilişkiler, hemen kalenin dışında, "Yukarı Yüz" diye adlandırılan bölgedeydi. Bu durumda bir de "Aşağı Yüz"ün var olması gerekiyor. "Aşağı Yüz"ün tanımlandığı yer, Hacıbayram camii ile Hasanpaşa Hanı arasındaki bölgedir. Kentin ikinci merkezi olan bu bölge, Hacıbayram'ın kendi tekkesini kurduğu 15. Yüzyıl'ın ilk yarısı ile Hasan Paşa Hanı'nın yapıldığı 16. Yüzyıl başı arasında oluşmaya başlamıştı. Kentin nüfusu o dönemde 15-20 bin dolayındaydı.

Ulus'un ("Aşağıyüz'ün") yeniden önemli bir merkez olmaya başlaması, 19. Yüzyıl'ın sonunda, demiryolunun kente ulaşması ile başladı diyebiliriz.

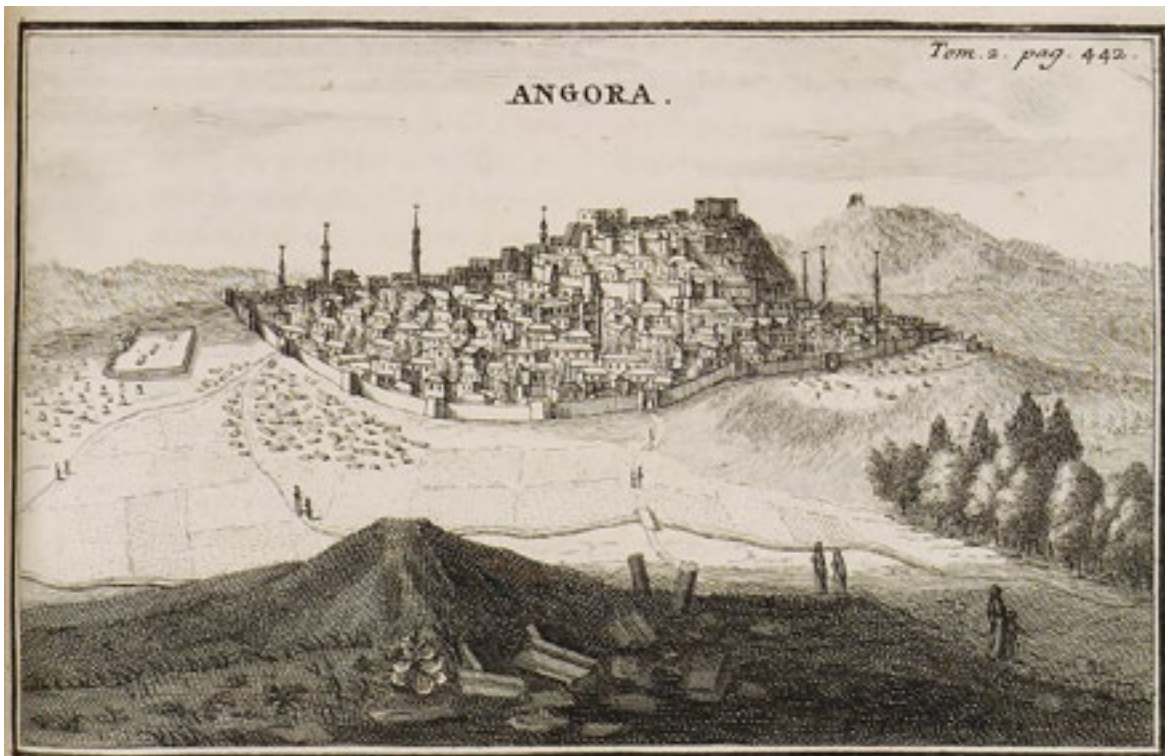
Demiryolu, kenti geri dönülmez bir biçimde değiştirdi ve kent merkezini, eski canlılığını kaybetmeye başlamış Hanlar Bölgesi yani "Yukarı Yüz"den kesin olarak "Aşağı Yüz"e doğru çekti. Ankara yeniden tek merkezli bir kent olarak biçimlenmeye başladı.

Cumhuriyet Dönemi ilk çeyrek yüzyıl: Yenişehir'in Oluşumu

Bugünkü Ulus semti, Cumhuriyetin Ankara'ya yaptığı katkının asıl sahnesidir. 1920'lerden bugüne kadar bu katkının yoğunluğu, önemi değişse de, gündelik yaşamla birlikte anlam değişikliklerine uğrasa da, bu önermenin hala geçerli ve doğru olduğunu savunabiliriz. Ulus Bölgesi, Cumhuriyet'in ve moderninin kuruluşunun ve 1940'lara kadar bütün arayış aşamalarının tartışmalarını ve kaygılarını yansıtan canlı bir sahne gibidir. Meydan ve çevresindeki her mekan, yer, yapı veya nesne/kentsel öge, Cumhuriyet'in moderninin kuruluşunun adımlarını, yapılan seçimlerin niteliğini, mekânsal olarak ortaya koyar.

Ancak Yenişehir'in gelişmesi ve Kızılay'ın ikinci bir merkez olmaya başlaması, "Yenişehir" ile "Eski Ankara" arasındaki yarılmanın da başlaması anlamına gelir. Bu durumu kentin, "yeni ve eski", ya da "modern ve geleneksel" olarak bölünmesi olarak değerlendirebiliriz. Ankara, belki de; Türkiye'deki başka hiçbir kentte görülmeyecek kadar, toplumsal, politik ve ideolojik, hatta bazı anlamlarda ekonomik olarak ikiye bölünmüş bir kenttir. Kent ortasından geçen demiryolu da, bir sınır çizgisi gibi tanımlanabilir.

Angora, 1717. Joseph Pitton de Tournefort gravürü.

Kaynak: commons.wikimedia.org

ANKARA

Ankara Kalesi'nden kentin görünümü, 1937

"Kaleden bir kapıyı açık tutmuşlar. Açık kapıdan çekilen fotoğrafta, eski kentin yavaş yavaş yeni yüzünün ortaya çıkışı görülüyor. Anafartalar Caddesi, Işıklar Caddesi, Konya Sokak taraflarında apartmanlar yükseliyor. Daha ileride Merkez Bankası binası, Belvü Palas. Ve stadyum. Yeni Ankara'nın bir kısmını seyrediyoruz kapı aralığından."

Kaynak: flickr.com/photos/dgpi

Fakat 1980 sonrasında bu bölünmüş kent tablosu da değişikliğe uğradı. Çünkü neo-liberal kentleşme Ankara'yı etkisi altına almaya başladığında, "modern" in renkleri solup "post modern", kenti giderek daha çok belirlediğinde, kent merkezlerinin önemi silikleşmeye başladı. Merkezlerinin önemi dağılmakta olan bir kentte "bölünmüş Ankara" düşüncesi de anlamını kaybetmeye başladı.

Bugünkü Ankara'yı, merkezleri çoğalmış ama hiç birinin mutlak bir önemi kalmamış, birçok yarılmayı bir arada yaşayan ve kent kimliğinin her zamankinden fazla sorgulandığı bir kent olarak değerlendirebiliriz.

Ulus Meydanı'nda Zafer Anıtı, I. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1930'lu yıllar

Kaynak: flickr.com/photos/dgpi

Eğer böyleyse, Ulus ve çevresi, bu kentin nesi olur? Ulus Bölgesi'nin, bugünün Ankara'sı için önemi nedir? Ulus Bölgesi, kentin geleceğinde nasıl bir yere/ anlama sahip olabilir? Ayrıca iklim değişikliği ile ilgili son derece önemli gelişmelerin eşliğinde Ulus'u yeniden değerlendirmek istesek, kentin bu bölgesine nasıl bakabiliriz?

Ankaralıların birbiriyle karşılaştığı yer: Ulus

Ulus Bölgesi, Ankara'da tarihsel bir derinliğin, köklü bir geçmişin duyumsattığı çeşitlilik ve çok renklilik özelliklerini, en çok ve en yoğun biçimde yansıtan bölgedir. Ankara'da başka hiçbir bölge, Ulus kadar kültürel çeşitlilik yansıtmaz.

Bunun bir nedeni, kentin yaklaşık 3000 yıllık tarihi ile ilgili ipuçlarıdır. Ayrıca gündelik yaşantıdaki doğallığı ve samimiyeti gözlemlemek de mümkündür. Bu yaşantı, elbette bir yönüyle erkek egemen ve kırsal geçmişle ilgili referanslar barındırır. Buna karşılık, içten gelen bir özgürlük ve olduğu gibi olma hali de vardır. Basit ve gösterişsiz yaşam, katmanlar arasında geçişkenlikler de içerir. Bütün öğeler tam olarak uyumlaşmamış olsa da, çoğul bir sentezin zenginliğini düşündüren durumları burada bolca bulabiliriz.

Ulus Bölgesi, Ankara'nın başka hiçbir bölgesinde göremeyeceğiniz kadar cömert bir biçimde, hem geleneksel kent kültürünün öğelerini, hem de modern kültürün öğelerini içerir. Hatta bundan da fazlasını gerçekleştirir: Gelenek ile modern arasındaki kültürel ilişkileri ve kültürlenme (akültürasyon) süreçlerini de görmek ve izlemek bakımından nerdeyse, Ankara'daki en elverişli kent mekanıdır. Bütün bu geçişleri ve durumları, olanca cömertliğiyle ve içtenlikle her gün gösterir durur.

Ankara'da yaşamakta olan bütün sınıfların, az ya da çok bir arada bulunduğu bir merkezdir Ulus. Hem orta sınıf hem yoksullar hem de orta ve üst sınıflar bu merkezi bir şekilde kullanır. Tam bir sınıfsal karşılaşma yaşanır burada. Bölgeyi Ankara açısından daha da önemli, sahici kılan öge budur.

Üst sınıfların kullanım nedenleri giderek seyrekleşmekte olsa da kentin tüm sınıflarını buluştan bir merkezdir Ulus. İşte, sorunu biraz da buradan tanımlayabiliriz; kentin bütün sınıflarının daha dengeli olarak Ulus merkezini kullanması için neden hiçbir proje geliştirilmiyor? Bu konuda ne düşünülebilir?

Anafartalar Caddesi ve Köklü Han, 1950'li yıllar
Kaynak: flickr.com/photos/dgpi

1940'lardan sonra bakanlıkların, 1960'dan sonra Meclis'in Ulus'u terk etmesi, üst sınıfların kentin bu bölgesini daha az kullanmalarının en önemli nedenleri arasındaydı. Neo-liberal dünyanın kentlerin mekânsal kurgusu üzerindeki derin etkileri nedeniyle, finans örgütlerinin Ulus'u, (hatta Ankara'yı) terk etmekte olduklarını biliyoruz. Onların da Ulus'tan ayrılması, üst sınıfların buradan ayrılmasının en son nedenlerden biri olarak düşünülebilir.

Bununla birlikte Ulus, orta sınıflar için, sunduğu çeşitlilik, malların fiyatlardaki ve kiradaki elverişlilik ve farklılaşmalar nedeniyle, hala bir anlam taşımakta ve kullanılmakta.

Görüldüğü gibi Ulus'un, kentin merkezlerinden biri olarak daha geniş biçimde sahiplenilmesi ve orta üst sınıflar için daha sık ziyaretini gerektirecek nedenler bakımından, sahip olduğu kapasitenin ciddiye alınması gerekiyor. Gerçek bir kültür ve tarihi derinlik taşıyan Ulus bölgesini daha çok tartışmalı ve Ulus'un kimliği üzerinde daha çok konuşmalıyız.

Ankara 1919

Taylan Esin

III. 1919 Muhittin Paşa'nın Ankarası

Muhittin Paşa Ankara'ya geldiğinde karşısında eşraf, memur ve askerlerden oluşan bir cephe bulur. Tayininin henüz ilk haftasında ortaya bir darbe suçlaması çıkar: 21.3.1919'da Ankara'ya gelen şifre ile Mektupçu Sadık Vicdanî (Kayıkçioğlu), Jandarma Alay Kumandanı Rasim, Defterdar Yahya Galip (Kargı), Polis Müdürü Muharrem, İstinaf Savcısı Haydar, Hacı Bayram Şeyhi ve İttihat Terakki Mebusu Tayyip Efendi ile oğlu Şemsettin (Bayramoğlu) Beylerin, eski Vali Azmi Bey'in bilgisi dâhilinde, Muhittin Paşa'ya karşı bir hükümet darbesi hazırladıkları, eşraf ve ahaliyi "hain emelleri"nin gerçekleşmesi için kullandıkları bildirilir. Hemen tahkikat yaptırılması ve şüpheler isabetliyse haklarında işlem başlatılması istenir.¹

Bu iddia doğru olabileceği gibi, belki de aksine Vali'nin Ankara'daki İttihatçı kadroları tasfiye etmesine gerekçe oluşturmak üzere kurgulanmış bir senaryodur. Yeni valiyi etkisiz hale getirmek isteyen darbe girişimi (veya iddiasının) sadece siyasî bir boyutu yoktur; bu isimlerden Tayyip ve Şemsettin Efendi, farklı kaynaklara göre, Ankara'daki Ermeni tehcir, taktik ve emval-i metruke yağmasından planlama ve yönetim düzeyinde sorumlu tutulmaktadır. Bu iki kişi, 1917'de Teşkilat-ı Mahsusa'nın, olası bir yenilgi ve ricatta Ankara'da destek alınabilecek kadro listesinde yer alır.²

Galanti'ye göre, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a ulaşmasından sonra, Müftü Rifat Efendi ve 20. Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa'nın başını çektiği "şehir münevverleri" bir dernek kurar ve çeteler örgütlemeye başlar.³ Darbe iddiasının sonrasını bilmiyoruz; ancak

"münevverler" in içinde, Müdafaa-yı Hukuk üyesi Şemsettin Efendi gibi darbe zanlılarının olduğu tahmin edilebilir.

Çeteler neden ve nasıl örgütlenir? Bu konudaki önemli kaynaklardan biri Mirliva Mustafa Kemal'in Samsun'da 9. Ordu Müfettişi sıfatıyla hazırladığı 5.6.1919 tarihli rapordur.⁴ Rapor, eşkiyalık faaliyetini bölgelere göre tahlil ederken, iki belirsiz ayırım koyar: "Müslüman"/ "Hıristiyan" ve "adi"/ "siyasi".⁵ Adı çeteler, anlaşılın, kurban seçtikleri grubun kimliğinden bağımsız olarak yağma yapar. Buna karşın siyasî çetenin amacı, bileşimi ve işleyişi farklı olsa gerek: Makedonya İç Savaşı için sorgulandığı üzere, bunlar "düşman" köylere zarar verirken, aynı zamanda yağma mı yaparlar, yoksa başka bir malî kaynaktan mı beslenir? Tartışmasız olan, İttihat ve Terakki kadrolarının o zamandan beri çeteleri sadece askerî değil siyasî sorunların da "yegâne çözümü" olarak gördüğüdür.⁶ Anılan dönemin başlıca siyasî meselesi, etnik/dinî nüfus yoğunluğuna dayanan egemenlik hakkıdır.⁷

Bir kaynağa göre, "Anadolu'da her zaman 'ekonomik' eşkiyalar mevcuttu... Ancak yeni politik çeteler ... kısmen profesyoneller arasından devşirilmişti, şahsî saikleri yine ganimetti ama hangi milletten olduklarına bağlı olarak sivil ve askerî yetkililerle ... ilişki içindeydiler."⁸ İki grup arasında bağlantı olduğuna dair iddialar vardır: Teşkilat-ı Mahsusa üyesi İttihatçıların kurduğu siyasî çetelerle "geleneksel" çeteler ("eşkiya") arasındaki ilişki İzmir'in işgalinden sonra kurulur.⁹

Çete örgütlenmesi o kadar yaygınlaşır ki, 1920'de bazı mebuslar Ankara çevresinde kendilerine bağlı çeteler kurar; bazı mebuslarsa çetelerin saldırısına uğrar.¹⁰

Geçen bölümde, İttihat ve Terakki çetelerinin Mart 1919'da Ankara çevresindeki faaliyetine dair iddiaları aktarmıştık.

Çete örgütlenmesi için, asker, silah ve paraya ihtiyaç vardır. Asker toplama türlü yöntemlerle yapılır: Dâhiliye Nezareti'nden Konya ve Ankara'ya gönderilen şifrede, Askeriye'nin Konya'da "köylere kollar çıkarılarak cebren bakaya efradı" toplayıp "çete teşkilatı"na hız verdiği, Ankara merkezli büyük bir "kuvva-ı milliye" kurmaya çalıştığı ve Ankara'ya "her taraftan murahhas davet edildiği" haber alınır. Muhittin Paşa bu haberi çevre yerleşimlerden aldığı malumata göre yalanlar. Yine de Askeriye'nin, Müdafaa-yı Milliye ve Redd-i İlhak cemiyetleri kurma gereğine kani ve yardımcı olduğunu doğrular. Halk ve mülkî memurlar bu fikre yatkın değilse de, çevre köyleri gezen subaylar, düşman tecavüzü durumunda savunma gücü örgütleme konusunda ihtiyar heyetlerini uyarır.¹¹

Bu çetelerin insan kaynağını asker kaçakları, zanlı ve mahkumlar oluşturur. Osmanlı'da paramiliter geleneğin kökeni Rus Savaşı'nda kullanılan ve "başıbozuk" denilen milislere kadar götürülebilir. 1. Dünya Savaşı'ndan önce geçici bir kanunla hapisten çıkarılan mahkumlar, kısa bir eğitimden sonra Kafkas Cephesi'ne gönderilir.¹² Tehcirde de kullanıldığı öne sürülen bu grupların, savaştıkları bölgelerde sivillere karşı işledikleri suçlar şikâyete konu olur. İzmir'in işgal edildiği günün gecesi yüzlerce mahkum hapislerden çıkarılır.¹³ 1919 Eylül-Ekiminde Muhittin Paşa'nın İstanbul'a dönmesinden sonra, Dâhiliye Nezareti Kuvva-yı Milliye üyelerince Akşehir Tevkifhanesi'nden 30 zanlının tahliye edildiği haberini Ankara'ya sorar. Muhittin Paşa'nın yerini alan Defterdar Yahya Galip haberi yalanlar.¹⁴ Ankara'daki çeteler Teşkilat-ı Mahsusa "modeli"yle oluşturulur.

¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Şifre Kalemi belgeleri, 31.3.1919.

² Şifre Kalemi, 5.4.1919; "Ankara'da Tefvikat", *Alemdar*, 7.4.1919; Raymond Kevorkian, *The Armenian Genocide, A Complete History* (Londra/NY: Tauris, 2011), 498-500; Fuat Bayramoğlu, *Hacı Bayram-ı Veli Cilt I* (Ankara: TTK, 1983), 94-5.

³ Avram Galanti, *Ankara Tarihi I-II* (Ankara: Çağlar, 2005), 177.

⁴ BOA Babiali Evrak Odası 4580/343451 (belgenin yayınlanmış halini bulamadım). Karadeniz Rum çeteleri için bkz. Stefanos Yerasimos, "Pontus Meselesi (1912-23)", *Milliyetler ve Sınırlar* (İstanbul: İletişim, 1999).

⁵ Örneğin Makedonya İç Savaşı'nda, şiddet sarmalının, komitacı (= "siyasi" eşkiya), çeteci (= "adi" eşkiya) ve düzen kuvvetlerinin eylemlerinin saik ve meşruiyetlerini birbirinden ayırtırmayı imkansız kıldığına dikkat çekilir (İpek Yosmaoğlu, *Blood Ties, Religion, Violence and The Politics of Nationhood in Ottoman Macedonia, 1878-1908* (Ithaca: Cornell Uni. Press, 2013), 217-9).

⁶ Şükrü Hanioglu, *Preparation for a Revolution: The Young Turks, 1902-8* (Oxford: Oxford Uni. Press, 2001), 221-4.

⁷ Fuat Dünder, *Kahir Ekseriyet* (İstanbul: TVYY, 2013).

⁸ Toynbee'den alıntılanan Michael L. Smith, *Yunanistan'ın Anadolu Hayali 1919-22* (İstanbul: Tarihçi, 2017), 246-7.

⁹ İlhan Tekeli, Selim İlkin, *Ege'deki Direnişten Kurtuluş Savaşı'na* (Ankara: TTK, 1989), 56. Teşkilat-ı Mahsusa'nın çetelerle ilişkisi için bkz. Oktay Özel, "Tehcir ve Teşkilat-ı Mahsusa", 1915: *Siyaset, Tehcir, Soykırım*, F. Adanır, O. Özel (ed.) içinde 377-406. İstanbul: TVYY, 2015.

¹⁰ *BMM Gizli Celse Zabıtları*, 15.11.1920 ve 27.12.1920.

¹¹ Şifre Kalemi belgeleri, Temmuz-Ağustos 1919.

¹² Bu grupların tahlili için bkz. Uğur Ümit Üngör, "Paramilitary Violence in the Collapsing Ottoman Empire", *War in Peace*, R. Gerwarth J. Horne (ed.) içinde 164-83. Oxford: Oxford Uni. Press, 2012.

¹³ Smith, *Yunanistan'ın*, 112.

¹⁴ Şifre Kalemi ve Emniyet-i Umumi Asayiş belgeleri, Ekim-Kasım 1919.

ANKARA

Ankara'ya 27.12.1919'da gelen Heyet-i Temsiliye kafilesinin önemli kısmı silahlıdır.¹⁵ Ankara Hükümeti'nin zamanla başlıca askerî gücünü (Kuvva-ı Milliye) oluşturacak bu çeteler, geçen bölümde görüldüğü üzere, çevredeki Müslüman ve özellikle Hıristiyan yerleşimlere zarar verir. Bu zararın, ganimet esaslı çete örgütlenmesinin doğal bir sonucu mu, yoksa Hıristiyan nüfusa karşı kullanılan ve geçen bölümde söz ettiğimiz bir yıldırma yöntemi mi olduğu açık değildir. "Münevverler" tarafından örgütlenen çeteler, "ekonomik" mi yoksa "siyasî" midir? Patrikhane'nin iddiasına göre, "Mustafa Kemal Paşa'nın çetelerinden biri Boğazlıyan'da Ermenilerin ırz ve canlarına tecavüz" eder.¹⁶

Çeteler için gerekli malî kaynak Hükümet'ten istenir veya ahaliden toplanır. 20-22.10.1919 arasında Eskişehir'e muhtemelen Osmanlı Hükümeti adına istihbarat toplamak için gönderilen bir polis memuru, Ankara Heyet-i Temsiliyesi'nin, şehri nasıl ele geçirdiğini anlatır: Asker ve cephanelerini Eskişehir'den İstanbul'a götüren İngiliz kuvvetleri o tarihte artık sadece Kütahya'yı kontrol etmektedir. Bunun üzerine Ali Fuat Paşa üç yüz civarındaki süvariyle Eskişehir'e dört saat mesafedeki bir köye yerleşir. Eskişehir "Kuvva-yı Milliye Temsil Heyeti"nin başında şehir "eşrafı ve İttihatçılar"dan birkaç kişi vardır. Temsil Heyeti Eskişehir mahallelerinden vergi toplar. Çetelerin masrafı, askerî baskı ve İttihatçı şehir örgütlenmesi üzerinden Ankara'dan Eskişehir'e genişletilen nüfuz alanında toplanan vergilerden karşılanmış olmalıdır. Alaşehir Heyet-i Temsiliyesi ve Balıkesir Kongresi de, askerlik ve angarya muafiyeti, mezbaha ve pazar rüsumu, bağış,¹⁷ ithalat ve ihracat vergisi, hayvan vergisi ve aşar adı altında nakit ve ürün toplar.¹⁸ Öte yandan, Ali Fuat Paşa'nın Defterdarlık'tan ordu tahsisatı için istediği miktarı, Muhittin Paşa, "bu kadar külliyetli bir para"nın ödenemeyeceğini bildirerek "şiddetle" reddeder.¹⁹ Ermeni Patrikhanesi'nin raporlarına göre, Mütareke'den sonra, Ankara'daki gayrimüslimlerden çeşitli vesilelerle para toplanır.²⁰ Toplanan kaynaklara çete ganimetlerini de eklemek gerekir mi?

Dâhiliye Nezareti'nin istihbaratına göre Ankara'da "Teşkilat-ı Milliye" için zabıt ve ihtiyat zabıtları propaganda amacıyla

çoğunlukla "tebdil-i kıyafet" ile kasaba ve köyleri dolaşarak "ahali hissiyatını" tahrik edecek temsiller düzenler, muhtemelen gönüllü ve yardım toplar. Bir kaynağa göre, bu faaliyet İzmir'in işgalinden önce başlar.²¹

1. Dünya Savaşı'ndan önce geçici bir kanunla hapisten çıkarılan mahkumlar, kısa bir eğitimden sonra Kafkas Cephesi'ne gönderilir. Tehcirde de kullanıldığı öne sürülen bu grupların, savaştıkları bölgelerde sivillere karşı işledikleri suçlar şikâyete konu olur.

Atların bir kısmı İzmit ve İzmit Çuha Fabrikası'ndan çalınır.²² Silahlara gelince, 5. Kolordu Askere Alma bölgesinde, Ankara civarındaki "ahali"ye "jandarma yetersizliği" nedeniyle "daha önce" (Mütareke'den sonra?) dağıtılan silahlar, 1919 Ocak ayında toplanmak istenir. Belgedeki "ahali" sözcüğü muhtemelen Müslümanları anlatır. Vilayet güvenlik tehlikesini gerekçe göstererek silahların toplanmasını ertelemek ister. Dâhiliye Nezareti, bu talebin nedenini sorgular. Vali Azmi Bey, erteleme talebinin Vilayet'ten gelmediğini, aksine "ahaliden bir kısmına" verilmiş olan silahların bazı cürümlerde kullanıldığı, bazan da eşkiya tarafından gasp olunduğu bahanesiyle kaybedildiği "hiss olunduğu" için bunların toplanmasına Vilayet'çe teşebbüs edildiğini bildirir. Yozgat Mutasarrıfı ise silahların jandarma kadrosu tamamlanıncaya kadar toplanmamasını önerir.²³

İtilaf Kumandanlığı İstanbul halkını Nisan 1919'da yayınlanan talimatla silahsızlandırmaya çalışırken,²⁴ Amasya Genelgesi'nin "askerî ve

millî teşkilat, hiçbir şekilde ilga edilmeyecek" düsturuyla başlayan 6. maddesi, "silah ve mühimmat katiyen elden çıkarılmayacaktır" emriyle sona erer. Haziran'da Ankara'daki silahlanma talebi anlaşılan daha da artar: Dâhiliye'den Ankara Valiliği'ne gönderilen şifrede silah sevkinin "şimdilik" uygun olmadığı cevabı verilir, jandarma alayındaki stoklardan istifade edilmesi tavsiye edilir. Kasım ayında, Muhittin Paşa'nın ayrılmasından sonra, bazı "şahıs"lar Ankara'da silah dağıtmaktadır.²⁵ Silah çetelerin sermayesidir.

Bir taraftan çete örgütlemeye çalışan cemiyetler, diğer taraftan ses getirecek eylemlere hazırlanır. Bilindiği üzere, Havza Genelgesi, "büyük ve heyecanlı mitingler" ile "tezahürat-ı milliye"de bulunulmasını, İtilaf temsilcilerine ve Babiali'ye "müessir" telgraflar çekilmesini, Amasya Genelgesi'nin 5. maddesi de, Redd-i İlhak ve Müdafaa-yı Hukuk telgraflarının Posta ve Telgraf Müdürlüğü'nce engellenmesine karşı gösteri yapılmasını tavsiye eder.

Belgelere göre, engellenen aslında telgraf değil, şifreli telgraftır: Telgraf memurları, bu cemiyetlerin kendi aralarındaki iletişimde, çözüm anahtarı Askeriye'nin tekelinde olan şifreyi kullanmalarına karşı çıkar. Ayrıca Sadaret'in hazırladığı bir taslak, muhabere hakkı olsa da, Hilal-i Ahmer gibi kamu hizmeti görenler hariç cemiyetlerin ücretsiz telgraf çekmelerine izin verilmeyeceğini belirtir. Ali Fuat Paşa telgraf memurlarına şifreli ve ücretsiz telgraf çekmeleri için baskı uygulayınca, Muhittin Paşa halkta heyecan ve galeyana neden olacak bu türden davranışlara başvurmaması için Askeriye'yi uyarır. Başka bir kaynak, olayın heyecan yaratan yönünü açıklar: Ali Fuat çetelerle beraber Ankara Postahanesi'ni işgal eder. Çorum'da Tabur Kumandanı'nın telgrafhaneyi basma girişimi engellenir; Muhittin Paşa Sungurlu ve Alaca telgrafhanelerini de işgalden uzak tutar.²⁶

Telgrafla protesto, Meşrutiyet mücadelesinden beri başvurulan bir muhalefet aracıdır.²⁷ Miting de, yine 20. yy. başından itibaren savaş atmosferinde (örneğin boykotlar ve Balkan Savaşları) heyecan ve kamuoyu oluşturma aracı olarak kullanılır. Teşkilat-ı Milliye'nin postahane işgalleri, bu iki modelin karmasıdır.

¹⁵ Şifre Kalemi 655/59, 27.12.1919. Belge, *Osmanlı Belgelerinde Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Atatürk* (Ankara: Devlet Arşivleri, 2007) s. 156'da tahrif edilerek çevrilmiştir. Aslı gelecek sayıda yayınlanacaktır.

¹⁶ Şifre Kalemi 101/19, Temmuz 1919. Geçen bölümde başka örnekler de verilmişti.

¹⁷ Bir mebusun ifadesiyle, "iane" adıyla bazen baskı, "bazı yerlerde tatlılıkla.. Maliye Vekili'nin getirdiği kanunlarla, mütemediyen milletten" para alınır (*BMM Zabıtları*, 30.9.1920).

¹⁸ Tekeli, İlkin, *Ege'deki*, 198, 242, 263-6.

¹⁹ Kalem-i Mahsus ve Şifre Kalemi belgeleri, Ağustos 1919.

²⁰ Raymond Kevorkian, *Sessizliğin Sesi: Ankaralı Ermeniler Konuşuyor* (İstanbul: Hrnt Dink Vakfı, 2014), 16.

²¹ Şifre Kalemi belgeleri, Ağustos 1919; Mahir İz, *Yılların İzi* (İstanbul: İrfan Yayınevi, 1975), 85-6.

²² Kalem-i Mahsus belgeleri, Ekim 1919.

²³ Kalem-i Mahsus ve Şifre Kalemi belgeleri, Ocak 1919.

²⁴ Abdurrahman Bozkurt, "İtilaf Devletlerinin İstanbul'da İşgal Yönetimi" (doktora tezi, İstanbul Üni., 2009), 131-4.

²⁵ Şifre Kalemi belgeleri, Aralık ve Kasım 1919.

²⁶ Babiali Evrak Odası ve Şifre Kalemi belgeleri, Haziran-Ağustos 1919; Galanti, *Ankara*, 177.

²⁷ Telgrafla protesto, hatırladığım kadarıyla son olarak Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığı döneminde kullanılmıştı.

ANKARA

Muhittin Paşa'ya göre, Ankara'daki muhaliflerin esas amacı tam da budur: Ankara'nın Osmanlı Hükümeti'nin denetiminden çıkarılmak üzere istikrarsızlaştırılması ("Vilayet'in... vaziyet-i asudesi bunların işine gelmeyeceği"). Telgrafhane işgalleri, aslında olmayan bir ihtilafı cemiyetlerin sansasyon ve çatışmaya dönüştürme çabasından ibarettir. Benzer bir etki, tehdit ve tedhiş üzerinden sağlanmak istenir: Muhtemelen baskı altında olan Amasya telgraf memurları, Sivas'tan Ankara'ya çetelerin sevk edildiği yönünde yanıltıcı mesajlar geçer. Haber, Vilayet'te dedikodu, korku ve endişeye yol açar.²⁸

Telgraf tartışmasıyla ilgili ikinci mesele, suistimaldir. Muhittin Paşa'nın iddiasına göre, ruhanî reisler, Kolordu'nun baskısı altında kalarak ("tazyikine ram olarak") Kongre kararlarıyla (4-11 Eylül'deki Sivas Kongresi olmalıdır) hemfikir olduklarını telgrafla İstanbul'a bildirmek zorunda kalır. Söz konusu olan Hıristiyan ruhban olmalıdır. Yine başka bir şifrede sayıca az olmasına rağmen, askerî kuvvetler tarafından, savunmasız ahali ve memurlara zorla telgraflar imzalatıldığı bildirilir.²⁹

Mayıs ayında İzmir'in işgali, Havza Genelgesi ve İngiliz askerlerin Ankara'yı tahliyesiyle değişen güç dengesi,³⁰ Temmuz 1919'da ağırlığını iyice hissettirir. Osmanlı Hükümeti Ankara'daki muhalefetin gelişiminden kaygı duymuş olsa gerek, durumu 24.7.1919'da Muhittin Paşa'ya sorar. Vali'nin cevabına göre Vilayet'te işler yolundadır. Şifrede söz edilen "haller" in oluşumuna imkân bırakılmamaktadır. Yine Temmuz sonunda Muhittin Paşa Vilayet'in hiçbir yerinde çete teşkilatı olmadığını bildirir, "teşkilat-ı milliye propagandası" yapılmadığı ve halkın bu fikirlere eğilimli olmadığı güvencesini verir. Vali, propaganda, çeteleşme ve silahlanmanın sürdüğünü biliyor olmalıdır. Rahat tavrı, belki de Muhittin Paşa'nın gerçek düşüncesini yansıtmaz; zira 1919 Temmuzunda Vali "bazı hususları bizzat" arz etmek için İstanbul'a gitmek ister.³¹ Şifreli telgrafların yeterince mahrem olmadığından şüphelenmiş olabilir.

Muhittin Paşa, darbe girişimini unutmamış ve Ankara'daki mülkî kadrolardan da rahatsız olmuş olsa gerek ki, Ankara Mektupçusu Sadık Vicdanî Temmuz

ayında Hüdavendigâr'a atanır. Vali'ye göre, Ankara'da oluşturulmak istenen baskı ve tedhiş iklimini önlemenin ikinci adımı, Kolordu'da yapılacak bir "ıslahat", kısaca Ali Fuat ve erkanın değiştirilmesidir. Vali, İstanbul'a gittiğinde Dâhiliye Nazırı'na değişiklik talebini bizzat iletmiştir. Bu seyahat Temmuz sonu veya Ağustos ayında yapılmış olmalıdır.³² Nitekim Ali Fuat Paşa Ağustos'ta azledilir. Ancak Muhittin Paşa'nın ıslahat yaklaşımı anlaşılabilir daha geniştir. Nezaret o tarihten beri isteksiz davrandığı veya etkisiz kaldığı için, Vali ıslahat teklifini 14 Eylül'de yinelemek zorunda kalır.

Ali Fuat'ın yerine vekâleten atanan Hulusi Paşa Ağustos'ta göreve başlar. Ali Fuat Paşa bir gün Vali Konağı'na gelir, Sivas'ta toplanan Teşkilat-ı Milliye Kongresi'nden ve Mustafa Kemal Paşa'dan söz eder. Millet'in çıkarı ve "efkârı" açısından Kongre'ye sağlanacak "maddî manevî müzaheretin [=yardımın]" önemine değinir. Bütün bunlara karşın, Vali'ye göre, mülkiye memurları ve halk, Ali Fuat'ın açıkladığı bu fikirlere itibar etmez.³³ Muhittin Paşa'nın rahat tavrı Ağustos'ta da sürer.

12.9.1919'da (Sivas Kongresi'nin bitimi) ise beklenmedik bir gelişme yaşanır ve Çorum Mutasarrıfı, o sırada Çorum'da bulunan Muhittin Paşa'nın haberi olmadan Kayseri'ye tayin edilir. Bu tuhaf oldubitti ve Kolordu'nun "ıslah" ı konusundaki ihmal/isteksizliği, İstanbul Hükümeti'nin Paşa'ya karşı tavrı aldığını mı gösterir?

Aynı günlerde Osmanlı Hükümeti acil bir durum hissetmiş olmalı ki, halkın baskıdan korunması, "iğtişâş"ın (=isyan, kargaşa) başka yerlere sirayetinin engellenmesi için Vali'ye kuvvete başvurmalarının gerekli ve mümkün olduğunu bildirir. Ancak Vali'nin elindeki gücün yetersiz olduğunu görür ve 1894-98 doğumluları jandarmaya alma yetkisi verirken, bunlara gerekirse raicin üzerinde maaş da verilebileceğini yazar. Zaman dardır; jandarma bir iki güne hazır olmalıdır. Hükümet Vali'yi saldırıya uğrama durumunda silahla karşılık verme konusunda yüreklendirir, tedbirleri ertelememesini ve asla tereddüt etmemesini tavsiye eder.³⁴ Hükümet'in Temmuz'daki endişesi Eylül 1919'da telaşa dönüşür.

İkincil kaynaklara göre, Muhittin Paşa, sonrasında, işgal kuvvetlerine yardım ettiği gerekçesiyle çetelerce yakalanır, Mustafa Kemal Paşa'nın yanına götürülür.³⁵ Ekim tarihli ve altında Sivas Valisi'nin imzası olan belgeye göre ise, Kongre Temsil Heyeti'yle görüşmek üzere Sivas'a "celp edilen" (= getirilen) Muhittin Paşa, Niğde Mutasarrıfı Cavit Bey ve iki refakatçi, şehirde birkaç gün kaldıktan sonra Samsun yoluyla İstanbul'a döner. Sondaki cümlede ise, orada "buldukları müddet zarfında hiç birinin tevkif edilmediği", bazılarının mektep binasında misafir kaldığı ve halen orada bulunan Çorum Mutasarrıfı Samih Bey'in de "serbest" olduğu sanki özellikle bildirilir.³⁶ Vali ve mutasarrıfların varlığı, İstanbul Hükümeti'nin Kongre ile görüştüğü, anlatım şekli de, mülkî erkanın Sivas'a zorla getirilmediği izlenimini vermek ister.

Muhittin Paşa'nın görevden ayrılışından sonra, 10.10.1919'da atanan yeni Vali Ziya Paşa'nın Ankara'ya gelememesi nedeniyle, Ankara'da bağımsız bir yönetim kurulur. İddiaya göre, Kasım ayında "bazı" yerlerdeki memur ve eşrafın, mahkemeye çıkarılmadan Taşhan'da alıkonulduğu haber alınır.³⁷ Kasım 1919'da Dâhiliye Nezareti'ni endişelendiren diğer hususlar, Ankara'nın asayiş, cemaatler ve siyasi gruplar arasındaki ilişkilerdir. Yahya Galip'in cevabına göre, yol kesme olayları hariç, Muhittin Paşa'nın ayrılışından sonra ("son bir buçuk aydır") Ankara huzurlu bir yerdir. Vilayet'te "hizipçilik ortadan kalkmış. İtilafçılık ve İttihatçılık kaynaşmıştır"; cemaatler arasında da herhangi bir ihtilaf yoktur.³⁸ "Kaynaşma" anlaşılabilir baskı sonucudur: Bir gözlemciye göre Yahya Galip, "Sultanî Mektebi hocalarına 'amal-ı milliye dairesinde hareket edeceğime dair ahd ü peyman eylerim' diye bir taahhütname imzalatmak" ister, devlet memurlarını biat etmeye, hocaları polis teşkilatında çalışmaya zorlar.³⁹

1919 Kasımında Muhittin Paşa'nın kadrosu tasfiye edilir: Ankara Polis Müdürü Ekrem Bey Trabzon'a, Kırşehir Mutasarrıfı Leon, Mektupçu Halet Efendi ("ve rüfekası") İstanbul'a gönderilir.⁴⁰ Bu kadro değişikliğinde İstanbul Hükümeti'nin rıza payını belirlemek zordur; ancak Ankara artık siyaseten bağımsız hareket edebilecek duruma gelir ve Aralık'taki konuklarını beklemeye başlar.

²⁸ Şifre Kalemi belgeleri, 14.9.1919.

²⁹ Şifre Kalemi belgeleri, 14-15.9.1919.

³⁰ İngiliz istihbaratına göre Mayıs 1919'a kadar Anadolu'da işler istendiği biçimde sürüyordu (Smith, *Yunanistan'ın*, 134).

³¹ Şifre Kalemi ve Kalem-i Mahsus belgeleri, Temmuz-Ağustos 1919.

³² Babialı Evrak Odası, Şifre Kalemi ve Kalem-i Mahsus belgeleri, Temmuz-Ağustos 1919.

³³ Şifre Kalemi belgeleri, Ağustos 1919. İkincil kaynaklara göre ise, Paşa'nın azli halkı "galeyana" getirir (Abdülkerim Erdoğan, Gökçe Günel, *İstiklal Savaşı'nda Ankara* (ABB: Ankara, 2007), 82).

³⁴ Şifre Kalemi belgeleri, Eylül 1919.

³⁵ Galanti, *Ankara*, 178; Erdoğan, Günel, *İstiklal*, 94.

³⁶ Kalem-i Mahsus belgeleri, Ekim 1919.

³⁷ Zonguldak'ta Kuvva-yı Milliye "aleyhtar" polis ve memurlar tutuklanır (*BMM Zabıtları*, 2.6.1920)

³⁸ Kalem-i Mahsus ve Şifre Kalemi belgeleri, Kasım 1919.

³⁹ İz, *Yılların*, 67-9, 74. Sultanî hocalarından "beş on"u muhtemelen bu nedenle istifa eder (*BMM Zabıtları*, 2.9.1920).

⁴⁰ Babialı Evrak Odası ve Şifre Kalemi belgeleri, Kasım 1919.

Toplumsal Belleğin Kaybı: Ankara

Fatma Leyla Ak

Unutmanın ve hatırlamanın en zor olduğu şehirdir Ankara. Öyle ki henüz gençseniz şehrin yaşayamadığınız geçmişini bile aklınızdan çıkaramazsınız, kendi hafızanızda çektiğiniz ve hatıranızda kalan bir fotoğrafı da yoktur aslında. Nasıldı Ankara? Bir kez olsun gelmeyenlerin bile rengini bildiği şehir sahiden hâlâ gri mi? Ankara, o bilindik rengeyle kendi hatıralarına kocaman bir fondu aslında. Yürüdüğünüz sokaklarda, tırmandığınız bir yokuşta, içine girip yeni bir hikâyeye daldığınız bir tiyatro salonunda, bir kıraathanenin önünden geçerken, Ulus'tan Sıhhiye'ye inerken mutlaka gelecektir aklınıza Ankara'dan gelip geçen bir şair. Hiç değilse göğe baktıran şairi, Ankara'da bir pasajın terasında yazdığı şiiriyle başınızı hafifçe gökyüzüne kaldırdığınız vakit anımsarsınız; Ankara'nın göğe baktıran geçmişini. Üniversite öğrencilik yıllarımı geçirdiğim Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine her gidişimde girişinden başlayıp ilk katı dönen merdivenlerin ahşap trabzanlarına dokunduğum vakit nasıl gelmesindi Ahmed Arif aklıma? Sanki yan yana yürüyormuşuz gibi bir heyecanla harmanlanıp öyle çıktım o merdivenlerin basamaklarını. Kimimizin kendi hatırasında olan kimimizin yalnızca duyduğu anılarımızın ahşap kutuları arasına artık yeni bir mekân daha geldi. Eski Yeni... Hepimizin önünden mutlaka geçtiği, bazen dinlenmek adına oturup bir çay içtiği, bazen içerden gelen müziğin ahengine kapılıp kendisini şarkıda bulduğu, bazen bir konserde dans ettiği Eski Yeni artık hatıralarımız arasında esen tatlı bir rüzgâr. Şimdi nasıl olsun da hatıralar dolu bu yer ve insanlar sızlamasın yüreklerimizde. Ankara'nın belleği, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir'inde söylediği gibi: "Ne kadar çok hatıra ve insan... Niçin geçmiş zaman bizi bir kuyu gibi çekiyor?"

Ankara'nın zaman kuyularından çıkan sözlerde, yazılarda, arşivlerinde rastladığımız fotoğraflarda sanatı kucakladığını görmek aşikâr. Bunun en önemli sebeplerinden biri 70'li yıllarda Türkiye'de sanatçıların kültürü siyasetin ve kültür bakanlarının ufkuna bırakmayışları. 1974 yılında MSP ile koalisyon yapan Birinci Ecevit Hükümeti göreve geldiğinde, Milliyet Sanat Dergisi sanata dair süre giden olumsuzlukları gidermek adına "Sanatçılar Yeni Hükümetten Neler Bekliyor" başlıklı bir oturum düzenlemişlerdir. Yalnızca yasalar ile ilgili değil pek çok alanda sansürün önlenmesi, sanatçıya ve emeğe saygı, baskıların ve tutuklanmaların sona ermesi gibi sorunları içeren konular;

Hüseyin Gezer, Yaşar Kemal, Yalçın Tura, Zeynep Oral, Aziz Nesin, Haldun Taner, Ülkü Tamer, Yaşar Nabi Nayır, Oğuz Akkan, Akkal Atilla'nın da aralarında bulunduğu sanatçı ve yazarlar tarafından bu oturumda dile getirilmiştir.¹ 1976'da düzenlenen bir başka oturumda ise "Devletin Kültür Sanat Politikası ve Devrimci Sanat" başlığını taşımaktadır. Ankara'da Çağdaş Sahne Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen açık oturumda, Sevgi Soysal, Füsun Altınok, Uğur Mumcu, Emre Kongar, Mete Tunçay, Bedrettin Cömert, Muammer Sun tartışmacı olarak katılmıştır. Devletin sanatta destekleyici rol oynamasından ziyade devlet sanat ilişkilerinin bağımsız iki alan olarak görülmesi gerektiği görüşü oldukça dikkat çekmiştir. Mete Tunçay konuşmasında Kültür Bakanlığının kaldırılmasını kültür ve sanat çalışmalarının bağımsız bir kurum tarafından yürütülmesini önermiştir.

Füsun Altınok ise devletin özgür düşünce ortamı yaratması gerektiğini ve kültür işleriyle ilgilenmesinin doğru olmadığını ifade etmiştir.² Elbette bu oturumlarda konuşulanlar gerçekleştirilemedi, sanat hiçbir zaman sansürsüz dile gelmedi, sevgili Oktay Akbal'ın "Kültüre Bakanlar"³da söylediği gibi kültür, kültüre bakamayanların elinden alınamadı. Sese, yazıya, dönüşen her fikrin suç sayılabildiği toplumumuzda sanatçılarımız, yazarlarımız şimdilerde bu oturumları yüreklice yapabilirler mi? Bilmiyorum. Yapabilenlerin ağızlarından daha sözler çıkarken yargıları giydiriliveriyor, yapabilmişlerin de ahvalini maalesef hepimiz biliyoruz.

¹ BEK Güler. 1979-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Kültürel ve Sanatsal Ortam. Hacettepe Üniversitesi. Doktora Tezi. 2007. s.82.

² TARKAN, Nilgün. Açık Oturumda 'Devletin Kültür Politikası İktidarların Silahlarından Biridir' Dendi. Milliyet Gazetesi, 6 Şubat 1976. s.8

³ AKBAL, Oktay. "Kültüre Bakanlar!", Cumhuriyet Gazetesi, 27 Aralık 1975. s.2

ANKARA

70'li yılların zaman kuyusundan buralara gelmek zor, gelsek de ne kaldı elimizde diye sormak düşünüyor payımıza. 1975 yılında Cumhurbaşkanı Fahri Koraltürk'ün talimatı ile Ankara'nın Namazgâh Tepesine 1927'de inşa edilen Türk Ocağı binası, Ankara Resim Heykel Müzesi yapılmak üzere Kültür Bakanlığına devredilmiştir. 2 Nisan 1980'de müze açılmıştır. Şimdi üzülmeyecek miyiz Ankara'nın daha nice yerleri layık değil mi müzelere diye? Tüm bunları düşününce toplum olarak aynı durumun yoksulu olduğumuzu hissetmiyor muyuz hepimiz? O yıllarda cumhurbaşkanlarının verdiği talimatlar yalnız yakıp yok etmek ile ilgili değilmiş. Biz sanatı inşa etmek, kültürü muhafaza etmek adına cümleler kuran devlet adamlarını genç bir insan ömrü kadardır göremiyoruz. Toplum olarak içine düşürüldüğümüz yoksulluklar can çekişir durumda. Ne zaman hayat vereceğiz bilinmez.

1970 ve 1980'li yıllarda Türkiye'de güzel sanatlar anlamında eğitim-öğretimi sürdüren üç akademik kurumdan biri Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü Ankara'da etkin durumdadır. 70'li yıllarda ve sonrasında çağdaş sanatçıların yetişmesinde ve Ankara'da bir sanatçı kuşağı oluşmasında etkin rol oynamıştır.⁴ Yıl sonlarında gezici sergiler düzenleyerek sanat eğitimini yaygın hale getirmiştir. Elbette yalnızca bu sergiler sanatı yaygınlaştırmak açısından yeterli değildi, Türkiye'de özel galericiliğin temeli 1940'lı yılların sonunda atılmış olsa da özellikle 1950 ve 1960'lı yıllarda Ankara ve İstanbul'da çokça özel galeri açıldığı bilinmektedir.

Nurullah Berk 1973 yılında "Bir Koleksiyon Üstüne Düşünceler" başlıklı yazısında:⁵ *"Sizin memleketinizde devletin her şehrinde müzeleri, tiyatroları, operaları, konservatuarları var. Sanat bütçesi milyarları bulur. Sizin memleketinizde büyük koleksiyoncular var, onlar da Rembrandt'ın ya da Cezanne'in bir tablosuna milyarlar döker. Sizin memleketinizde her ay yayımlanan sanat kitapları bir kitaplığı dolduracak kadar çok. Sanat dergileriniz tümen tümen. Sokakta geçen adam her an resimle, heykelle başbaşadır. Onun için sizin memleketinizde bankalar banka işleriyle uğraşır."* sözleri ile sanatın Türkiye'de ulaşılabilirlikten uzak oluşuna, devletin buna ayıracak bütçesi olmayışına, bu işin burjuvazi ve bankaların desteğiyle yapılmasına bir serzenişte bulunmuştur.

Keşke bizim ülkemizde de bankalar sanat şöyle dursun yalnızca işlerini en doğru şekliyle yapabilseler değil mi?

1970'li yıllarda İstanbul'da kurulan Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği'nin Ankara sanat ortamına gözle görülür ölçüde bir hareketlilik getirmesine karşın, sanat yapıcı alıcılarının İstanbul'da yoğunlaşması ve buradaki sergi mekânlarının Ankara'ya göre sayıca fazla olmasından mütevellit İstanbul Ankara'daki sanatçıları yavaş yavaş boynuna dolamaya başlamıştır. Ankara'nın zaman kuyusundan çıkanlar artık bir garip özlemle ara sıra gelip geçecektir şehirden ve zamanla şu söz dolaşacaktır eski kuşakların dilinde "Ankara önceden böyle değildi."

Peki, Ankara şimdi nasıl?

Ankara artık gri bir memur şehri değil. Anadolu tabiriyle renkleri ala bele. Rant uğruna harcanmış, binalar, yollar, alışveriş merkezleri, kontrol edilmeyen iç ve dış göçler, çürüyen kurumlar ve onların yaydığı leş gibi kokularla dolu.

Şehrin eski mimari dokusunu ve onunla bütünleşmiş pek çok şeyi gözlerimiz göremez oldu ancak hatırası kalıyor zihnimizde. Neyse ki iş makineleri belleğimizdekileri de ortadan kaldıramıyor. Gazete başlıkları da yetiyor Ankara'ya neler yapıldığını görmek için: "Ankara Hitit Güneşini Geri İstiyor", "Odtü Orman Ağaç Katliamı", "Odtü Kampüsü Karşısına Tek Harekette 900 Milyonluk Rant", "Anafartalar Çarşısı yıkılacak mı?" Mimarlar Odası Ankara şubesinin resmi sayfasında "Yıkılması Planlanan Binalar" isimli bir bölüm var bu bile Ankara'nın ne çok yıkımlar yaşadığının ve daha da yaşatılmak istendiğinin acı bir başlığı değil midir sizce de?

Ankara'da müzik kültürü de rant uğruna harcanan mekânlar gibi tüketim uğruna harcanmış durumda. Kırdan kente yapılan göçler ve köylerde söylenen abdal müziğinin kentlerdeki müziği etkilemesi dönemi 2000'li yıllarda pavyon kültürü müziğinin yaygınlaşip kentin kırsalı etkilemeye başlamasıyla türkülerin dili de değişmiştir. Kontrolsüz bir 'Ankaralı' olma kavramının yaydığı hızla çirkinleşen Orta Anadolu'yu yansıttığını söyleyen müzik anlayışı aslında geleneğin özgünlüğünü ortadan kaldırmaktadır.⁶

Ülkenin bütün kurumları, binalarına bir adım attığınız an Türkiye'nin çürümeye yüz tutan soluğunu ensenizde hissettiriyor, bir nefeste içinde bulunduğumuz ülkenin bir minyatürünü sunuveriyor. Ankara'da bu bağlamda yaşadığımız ülkenin yalnızca küçük bir örneği. Ekonominin toplumsal sınıfları keskin çizgilerle birbirinden ayırdığı ortak bir kent kültüründe bile bu yüzden buluşamadığı ülkenin başkentinde sanata da toplumun alt sınıfının ulaşabilmesi için temel yaşam ihtiyaçlarından feragat etmesi gerekir. Üzerine çaylar yağan halkın fakir olduğu aşikâr ancak cebindeki parasını da pay edecekse şehrindeki bir müzenin giriş ücretine ayıramıyor. Oysaki Sevgili Füreya Koral ne güzel söylememiş mi?

"(...) Yaşayacaksın, nefes almak gibi, su içmek gibi, gülmek, konuşmak gibi, görmek gibi bir şey olacak. Böylesine hayatına karışacak sanat. Sanatçının hayatına karıştığı gibi, halkın hayatına da karışacak."⁷

Fakat zaten Ankara'da ruhunuzun sanat ile doyup doymadığı, kentlilerin ortak bir kültürün etrafında toplanıp toplanılmadığı pek önem arz etmiyor. Bugün apartmanınızın karşısında balkonunuzdan seyrine daldığınız ağacın mevsimler ile değişimini düşünürken, ertesi sabah ağacın çoktan kökünden söküldüğünü görürsünüz ve onun yerine bir iş makinesiyle karşılaşırsınız. Ağacın mevsimlerin etkisiyle değişimini gözlemlerken bir anda insanın doğa üzerindeki etkisine üzülmeye başlarsınız. Bu şehirde ancak belleğinizle ayakta kalabilirsiniz çünkü mutlaka anılarınız yıkılır, üzerine yeni binalar dikilir.

İktidarların gücü elinde tutmak için başvurduğu yollardan biridir toplumsal hafızanın yok edilişi çünkü hatırlansın istemezler geçmişi. Tarih, insanı bir arada durmaya iten olaylardan ibarettir fakat olayın geçtiği mekân yok edildiği vakit insan tecrübeden yoksun hareket etmeye ve zamanla anmamaya böylece unutmaya başlıyor. Ortak kültürde buluşamayan insan neyi koruyabilir ki? Ankara'nın kültürünü geçmişte olduğu gibi yaşayabildiğinden söz etmek ne derece mümkündür?

Ne kaldı ki elimizde zamanında inşa edilmiş birkaç müzemiz, yığınla çirkin binalarımız ve ucube dinazorlarımızdan başka? Ah sevgili Oktay Akbal Ankara şehre ve kültüre bakamayanların elinde rengini de kaybetti.

⁴ TANSUÇ, Sezer. Çağdaş Türk Sanatı 1996. s.240

⁵ BERK, Nurullah. "Bir Koleksiyon Üstüne Düşünceler" Türkiyemiz 1973. s.25-26.

⁶ SATIR Ömer Can. "Yeni Ankaralı Müzik Anlayışı ve Eğlence Geleneğinin Dönüşümü: Metalaşma ve Tüketim Kültürü Bağlamında Bir İnceleme" Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi. 2012. s.204-212

⁷ SIDIKA, Sevim. YEŞİLMEN, Nesrin. "Füreya Koral Meclis Seramikleri" Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi Mayıs/Haziran'17 Cilt:10 Sayı:19 s.128

ANKARA DÖRTLÜSÜ

Solfasol'da yeni bir köşe. İşte Ankara Dörtlüsü'nün kısa öyküsü!

Bir süredir Solfasol'da yazıyorlardı ama içlerinden biri, "bir isim altında yazma" fikrini ortaya attı, diğer üçü de fikre zıpladı! Adına da dostlar yardımıyla hazırlanan logosuna da kısa sürede karar verildi, Ankara Dörtlüsü doğmuş oldu.

- Savaş Sönmez
- Şefik Onat
- Mehmet Tunçer
- Necati Yalçın

Kitapları, yazıları ve çeşitli çalışmalarından tanıyorsunuz aslında onları.

Unutmadan! İki sayıda bir yayınlanacak.

Memleket sevdalısı dört adamın kaleminden...
Keyifle okumanız dileklerimizle.

Son yüzyılın Ankara Tarihinden: Atatürk Bulvarında Patlayan Bomba¹

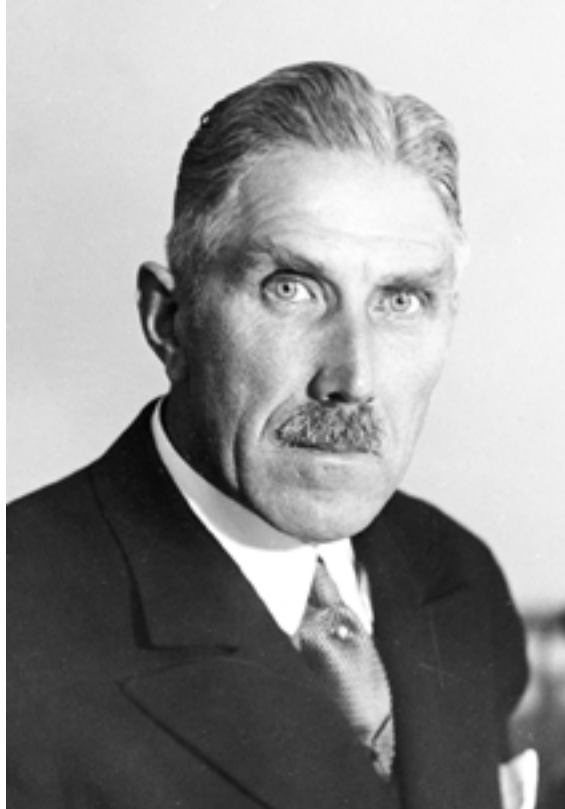
Şefik Onat

24 Şubat 1942 Salı sabahı Ankara'daki Almanya Büyükelçisi Franz von Papen, Atatürk Bulvarının üst taraflarındaki ikametgâhından çıkmış, eşi Martha ile kolkola, aşağı yönde, Kızılay'a doğru yürüyordu. Hava inanılmaz soğuktu, ciğerlerine işliyordu insanın. Ankara'yı o kış neredeyse buzlar kaplamış, kar, tipi hiç eksik olmamıştı. "Sibiryaya soğuğu geldi Ankara'ya!" demişti von Papen.

Buna rağmen, kar ya da yağmur yağmadığı sürece, hava ne kadar soğuk olursa olsun, her sabah ikametgâhından Alman Büyükelçiliği Kançılara yerleşkesine yürüyerek gitmek onun vazgeçilmez alışkanlığıydı. Alman disiplini hakimdi ruhuna.

Eski Almanya Şansölyesi Franz von Papen, Nisan 1939'da Hitler tarafından Türkiye nezdinde Büyükelçi olarak atandığında aldığı talimat çok açıktı: Türkiye'nin Almanya'nın yanında savaşa girmesini sağlamak; bu olmazsa en azından düşman cepheye katılmasını engellemek.

Ne von Papen Türklerin yabancısıydı ne de Türkler onun. I. Dünya Savaşında, 1917 ortasından itibaren iki yıla yakın Osmanlı ordusunda Alman danışman subaylardan biri olarak Kudüs ve civarındaki bölgede görev yapmıştı. Mustafa Kemal, Cemal Paşa ve şimdilerde Türkiye Cumhuriyeti'nin

Franz von Papen

Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü'nün silah arkadaşıydı; Türklerin karakterini çok iyi tanıyordu. Bu nedenle İnönü'nün ve Hükümet üyelerinin Türkiye'yi savaş dışında tutma yolundaki kararlılıklarından hiçbir zaman vazgeçmeyeceklerini kısa zamanda, ta özünden doğru teşhis edecekti. Almanya'nın, tarafsız kalma yolunda Türkiye'ye destek vermekten başka çaresi yoktu.

Ama bu gerçeği, kendi ifadesiyle, bağlı olduğu "kör, dik kafalı, çapsiz, değersiz ve ahlaksız" Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop'a bir türlü anlatamayacak, onun "deli saçması" talimatlarını bazı bazı hasır altı edecekti!

Atatürk Bulvarı'nın üst taraflarında bulunan bu binadan, aşağılardaki Büyükelçilik kançılıryasına yürüyüş aşağı yukarı yarım saat sürerdi. Her gün değil ama bazı günler Martha da katılırdı ona. Genellikle kançılıryaya ulaşıncıca von Papen içeri girer, Martha ise bir taksi durdurup ikametgâha dönerdi. Fakat o gün konsoloslukta imzalaması gereken, kendine ait bazı belgeler olduğu için o da girecekti içeri.

Giremediler ama!

Kavaklıdere kavşağından caddenin diğer tarafına geçmişlerdi. Kalın paltolarının yakaları kalkık, yün atkıları boyunlarına dolanmış, eldivenli elleri paltolarının ceplerinde, kol kola yürüyorlardı. Bayan von Papen'in başında kulaklarını da örten yün örgü bir bere vardı.

Von Papen'in ise her zamanki gri renkli, kıvrık kenarlı Homburg türü fötr şapkası kafasını koruyordu.

Yol boyu çeşitli Büyükelçilik binaları art arda, geniş bahçeler içinde sıralanmıştı.

¹ Şefik Onat'ın yakında yayımlanması beklenen "Casuslar İni İstanbul" belgesel romanından

ANKARA DÖRTLÜSÜ

2. Dünya Savaşı sırasında Ankara'daki Nazi bayraklı Alman Büyükelçiliği

Birer birer bunların önlerinden geçerek yürüyen von Papen çifti, kendi kaçıllaryalarının bir öncesindeki İtalya Büyükelçiliği'nin önünden geçerken, o soğukta otobüs bekleyen bir adam gördüler. İtalyan Büyükelçiliği kavası Constantino Liberati'ydi bu. Kalkık yakalar, şapkalar altında birbirlerini teşhis edemediler doğal olarak.

Hemen sonrasında yollarına devam edip birkaç adım daha atmışlardı ki, genç bir adam karşı tarafından yolu hızla çaprazlamasına geçerek kendilerine yaklaştı. Sirtında irice bir çanta vardı. Oldukça yaklaşmıştı ki... Müthiş bir infilakla sarsıldı ortalık. Etraftaki bütün binaların pencereleri zangır zangır sallanmış, pek çoğunun camları kırılmıştı.

Von Papen çifti havalanmış, sonra yere yapışmışlardı. Etrafları toz, duman içindeydi ama, hayret, ikisi de hafif yaraların dışında hayattaydı. Büyükelçi doğrulmaya çalışırken karısına, "Olduğun yerde kal! Kimıldama!" diye bağırdı. Bir mayına basmış olabileceklerini düşünmüştü.

Kendisi de boylu boyunca yere düşmüş ama vücudunda en ufak çizik bile bulunmayan İtalyan Liberati yerinden fırladı, koşarak geldi yanlarına. O anda, şapkası başından uçup gitmiş olan von Papen'i tanıdı. Elini uzatarak, "Yaralı mısınız Ekselans?" diye bağırdı. Kulakları çın çın ötüyordu. Onun elinden destek alarak ayağa kalkan von Papen de avaz avaz, "Yok, hayır," dedi, sonra da elleriyle üstünü başını silkelemeye giriştiğinde göğsünde et parçaları ve kan lekeleriyle karşılaştı. Birisi parçalanmıştı belli ki...

Ceketinin üst cebinden Beyaz mendilini çekip aldı. Onunla temizlemeye kalkıştı bu defa üstünü başını. "Allah kahretsin, yeniydi bu palto!" diye söyleniyordu bir yandan. Karısına doğru seğirti, ulaştı ona; üzerine doğru eğildiği anda kadının sırtına yapışmış kanlar içinde bir insan parmağı görmesiyle kendine hakim olamadı, "Aaah!" diye bağırdı. Kafasını yerden kaldıran kadın dehşet dolu gözlerle baktı ona. Von Papen'in kulağından kan sızdığını gördü o sırada. Sonradan anlaşılacaktı kulak zarının patladığı.

Liberati ise çevresine bakınıyordu. Kan ve et parçaları çok geniş bir alana yayılmıştı. Gözlerini az daha yukarı kaldırıncaya, biraz ilerde, yerde duran kanlar içinde bir insan bacağı gördü. Anında kavradı o da olanı biteni. Birisi muhtemelen von Papen'i öldürmek için bir bomba patlatmış, ama kendisi parçalanmıştı.

Başta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü olmak üzere herkes çileden çıkmıştı. Hükümet, Milli Emniyet Hizmeti Reisliği, Emniyet Genel Müdürlüğü, Genelkurmay Başkanlığı yetkilileri, herkes, herkes... Kim bu haltı yediye Türklerin tahammül sınırını aşmıştı. Yazılı olmayan ama herkesin bildiği temel kural ihlal edilmişti: "Türkiye topraklarında olay çıkarmamak, birbirleriyle çatışmamak, kan dökmemek, Türkiye aleyhine çalışmamak, Türk mevzuatına uymak şartıyla hangi ülkenin olursa olsun istihbarat faaliyetlerine göz yumulur." Türk Milli Emniyet Hizmeti'nin gözü, kulağı hepsinin üstündeydi zaten! Cumhurbaşkanı dahil bütün üst düzey yetkililer ve Ankara'daki diğer büyükelçiler, sonraki günlerde art arda von Papen'i telefonla arayarak, bazıları bizzat ziyaretine giderek geçmiş olsun dileklerini ilettiler. Başbakan Refik Saydam yaptığı resmi açıklamada, sonuçları ne olursa olsun olayın mutlaka aydınlatılacağını, Türkiye Cumhuriyeti topraklarının asla politik tiyatro sahnesine çevrilmesine izin verilmeyeceğini ifade etti. Verilmedi nitekim!

Türk İstihbaratı'nın ve Ankara Polisi'nin kol kola, bütün imkânlarını seferber ederek yaptıkları tahkikat kısa zamanda meyvesini verecek ve parçalanan suikast girişimcisinin Ömer Tokat adlı Boşnak Müslümanı bir Yugoslav olduğu ortaya çıkacaktı. 25 yaşındaydı, öğretmen bir babanın oğluydu; Komünist Partisine kaydolmuştu.

1940 yılı Ekim'inde Türkiye'ye gelmişti; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okuyordu; kendisine Türk vatandaşlığı da verilmişti! Tokat, von Papen'i katletmek üzere kurulan dört kişilik bir çemberin üyesiydi. Onun dışındakilerin ikisi yine Türk vatandaşlığı verilmiş Komünist Yugoslavdı; Samanpazarı'nda berber dükkânı işleten Süleyman Sağol ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören Abdurrahman Sayman. Diğer ise SSCB Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği'nde ulaştırma uzmanı olarak görünen Kornilov adlı bir Rustu. Türk İstihbaratı bu sonuncuyu Sovyet sınırından kaçmak amacıyla bindiği Doğu Ekspresinde Kayseri istasyonunda yakalamıştı.

Çok kısa zaman içinde SSCB Ankara Büyükelçiliği arşiv memuru olarak çalışan George Pavlov adlı bir Rus'un da bu çetenin kilit elemanlarından olduğu anlaşılacaktı. Suikast günü Pavlov İstanbul'a geçmiş, uygun zamanda ülkeden kaçmak üzere İstiklal Caddesi'nin göbeğindeki SSCB Başkonsolosluğu'na kapağı atmıştı. Ardından gelişen durumlar, uluslararası diplomasi kurallarına aykırıydı ama Türk Hükümeti'nin başka çaresi yoktu; herkese ciddi bir ders verilmesi gerekiyordu!

Önce İstiklal Caddesi trafiğe kapatıldı; İstanbul Emniyetinin dört polis otosu diklemesine, burunlarını Başkonsolosluk binası bahçe kapısı yönüne çevirerek caddede yan yana yerleşti. Başkonsolosluk sözcüsüyle demir parmaklıklı kapının iki tarafında yapılan müzakereler uzun zaman sonuç vermeyince yeni tedbirler alınacak, binanın karşısına askeri birlikler ve iki de tank getirilecekti. Türkiye'nin şakası yoktu, Pavlov'u alamadıkları takdirde binanın topa tutularak dümdüz edileceği resmen ilan edildi.

Cumhuriyet Gazetesi, 2 Aralık 1942

ANKARA DÖRTLÜSÜ

Olayın başından beri iki hafta geçmişti ki Başkonsolosluk Povlov'u teslim etti. İki gün sonra sanıklar Ankara'da mahkemeye çıkarıldı.

Daha ilk duruşmada Yugoslav kökenli iki Türk, suikastın Sovyetler Birliği'nin ajanları tarafından düzenlendiğini, hedefin Almanya ve Türkiye arasındaki dostane ilişkileri dinamitlemek ve Türkiye'nin Almanya'ya karşı savaşa girmesini sağlamak olduğunu itiraf etmişlerdi. İki Sovyet ajan ise duruşma salonuna sol yumruklarını havaya kaldırarak giriyor, olayla hiçbir ilgileri olmadığını iddia edip duruyorlardı. SSCB Büyükelçisi Venigradov beyanat üstüne beyanat veriyor, bunun bir Alman komplosu olduğunu, amacın iki dost ülke olan Türkiye ile Sovyetler Birliği'nin arasını açmak olduğunu söylüyordu.

Dışişlerine gidip iki SSCB vatandaşının serbest bırakılmasını talep ederken Bakana, "Suçsuz olduklarını size namusum üzerine garanti veririm," dediğinde, Saracoğlu, "Benim size inancım tamdır Ekselans ama maalesef yargıçlar için geçersiz bu sözleriniz" diye cevaplamıştı onu.

Fakat Sovyetlerin müttefiki olan ABD ve İngiltere de kapalı kapılar ardında Türkiye'ye baskı yapıyor, "Bu işi uzatmasanız iyi olur; bırakın şu iki Rus'u" diyorlardı.

Buna karşılık savcı pek çok tanık getirdi mahkemeye. Ölen Ömer Tokat'la Pavlov'u, Sayman'la ve Sağol'la Kornilov'u birlikte görenler olmuştu. Patlama anında Kornilov'un 320 numarayı taşıyan diplomatik plakalı arabasının yüz metre kadar uzakta park etmiş olduğunu ve patlamadan sonra ayrıldığını görmüştü bir tanık. Anlaşıldığı kadarıyla, Sovyet ajanlar suikastçıya von Papen'i öldürmesi için bir silah vermiş, ateş ettikten sonra kaçmasını sağlamak amacıyla da çanta içinde gaz bombası olduğunu söyledikleri bir bomba vermişlerdi. Aslında Ömer Tokat bir el ateş etmiş ama hedefi tutturamamış, kaçabilmek için de bombanın pimini çekmişti. Ne yazık ki bilmediği husus bunun aslında kendisini de yok etmek için hazırlanmış gerçek bir bomba olduğuydu.

Ankara'daki Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen, Alman Büyükelçisi Franz von Papen'e suikast girişimi davasına kamuoyunun anlayamadığı nedenlerle bir süre ara verilecek, sonra tekrar başlayacaktı.²

İstanbul'da, önceleri Rus Sefarethânesi, sonra SSCB Büyükelçiliği, ardından SSCB Başkonsololuğu ve zamanımızda Rus Başkonsololuğu binası

17 Haziran'da ise mahkeme nihayet kararını açıklamış, Kornilov ve Pavlov'u yirmişer yıl, Sağol ve Sayman'a da hazırlıklara destek oldukları için onar yıl hapis cezası vermişti. Ne var ki, 1944 Ağustos ayında kabul edilen genel af kapsamında, Sovyetlere karşı iyi niyet ifadesi olarak hapisteki ajanları serbest bırakılarak ülkelerine gönderilecekti. Yine de bu iyi niyet, savaş sonrası Stalin'in Türkiye'den Boğazlar rejiminin değiştirilmesi ve Kars-Ardahan'ı istemesini engellemeyecekti.

² Bu geçen süre içinde Türk Hükümeti işin içyüzünü Türkiye'ye iltica eden Tatar kökenli Sovyet istihbaratçısı İsmail Ahmedov'dan öğrenmiş, ancak kamuoyuna açıklamamıştı.

Prag'da Tramvay Sistemi ve Ankara için Yaklaşımlar (EKOMİA)-1

Mehmet Tunçer*

"Yeryüzünü insanlara açmak, yeşile açmak, çiçeklerle bezemek, suya kavuşan mekanlar oluşturmak, kuşlara ve diğer evcil canlılara açmanın tek koşulu "ekolojik kent merkezi" ilkelerini uygulamaktır.

Kızılay'dan olabildiğince araçları uzaklaştırmak ve Viyana'daki gibi bir büyük yaya bölgesi oluşturmanın gereğinin, Bulvarın ortasına insanların ulaşamayacağı zincirler ve havuzlar koymak yerine, bir hızlı tramvay ya da metro ile kuzey-güney bağlantısını da kurarak merkeze ulaşımı kolaylaştırmak olduğuna inanıyorum.

Böylece bir gün gelip Atatürk Bulvarı'nda da İstiklal Caddesi'ndeki gibi yaya hakimiyetinin kurulacağını düşünüyorum.

Böylece Sıhhiye'den Meclis'e, Tandoğan'dan Koleje giden bisikletlileri, koşu ve yürüyüş yapanları, hatta atla/faytonla dolaşanları ve bulvarlar üzerine kurulan yeşil kafeleri, pastaneleri, ortasından su akıtılan ana caddeleri, döşemeleri beton ve asfalttan arnavut kaldırımına, parke taşa dönüştürülen ana yaya akslarını da hayal etmek zamanı gelecektir kim bilir.

O güzel günlerde merkeze ulaşım metro ile olacağından trafik kazaları azalacak, gürültü ve görüntü kirlilikleri yok olacak, insanlar daha sağlıklı ve daha mutlu olacaklardır ekolojik çevrelerinde ve ekolojik kent merkezlerinde..."¹

¹ Tunçer, M., Kızılay (Da Yaya Olmak) : Ekolojik Kent Merkezi", Ankara Magazine Dergisi, Kasım 2003. ve TMMOB MİMARLAR ODASI, Ankara Şubesi Bül., Aralık 2003- Ocak 2004, "ŞEHİR MERKEZLERİ PLANLAMASINA EKOLOJİK YAKLAŞIM", S. 40 - 47

ANKARA DÖRTLÜSÜ

2003 yılında yazdığım yazılarda Ankara Kent Merkezi özellikle Ulus ve Kızılay'da "Ekolojik Kent Merkezi" yaklaşımlarını önermişim.

Ancak, 2007 yılında bu önerinin tam tersi yapıldı ve Kızılay'ı yayalara kapatıp trafiğin hızlı akışını sağlamak için projeler, düzenlemeler geliştirildi. Ancak, büyük tepkilere ve davalar neden olan bu tamamen yanlış uygulamadan sonradan vazgeçildi.

Bu yazıda birkaç gün önce önerdiğim Ekolojik Kent Merkezi, Tramvay ve yayalaştırma ile bisiklet yolları bağlamında "UNESCO Dünya Mirası Prag Kenti" kısaca incelenecek ve sonuçlar çıkarılacaktır.

Prag tarihi şehri, öncelikle insan için tasarlanmış ve insan ölçeğindedir. Yeterli ve nitelikli yaya yolları, kaldırım, meydan, yeşil alan gibi şehirselsel açık alanların bulunduğu bir eski şehirdir.

Erişilebilirlik standartlarına uygun, yürüme mesafelerinin gözetildiği, güvenli ve kolay yaya ulaşımının sağlandığı, otomobil yerine bisiklet, tramvay ve metronun tercih edildiği, yapıların insanlar için kullanışlı, estetik ve konforlu olduğu bir şehirdir.

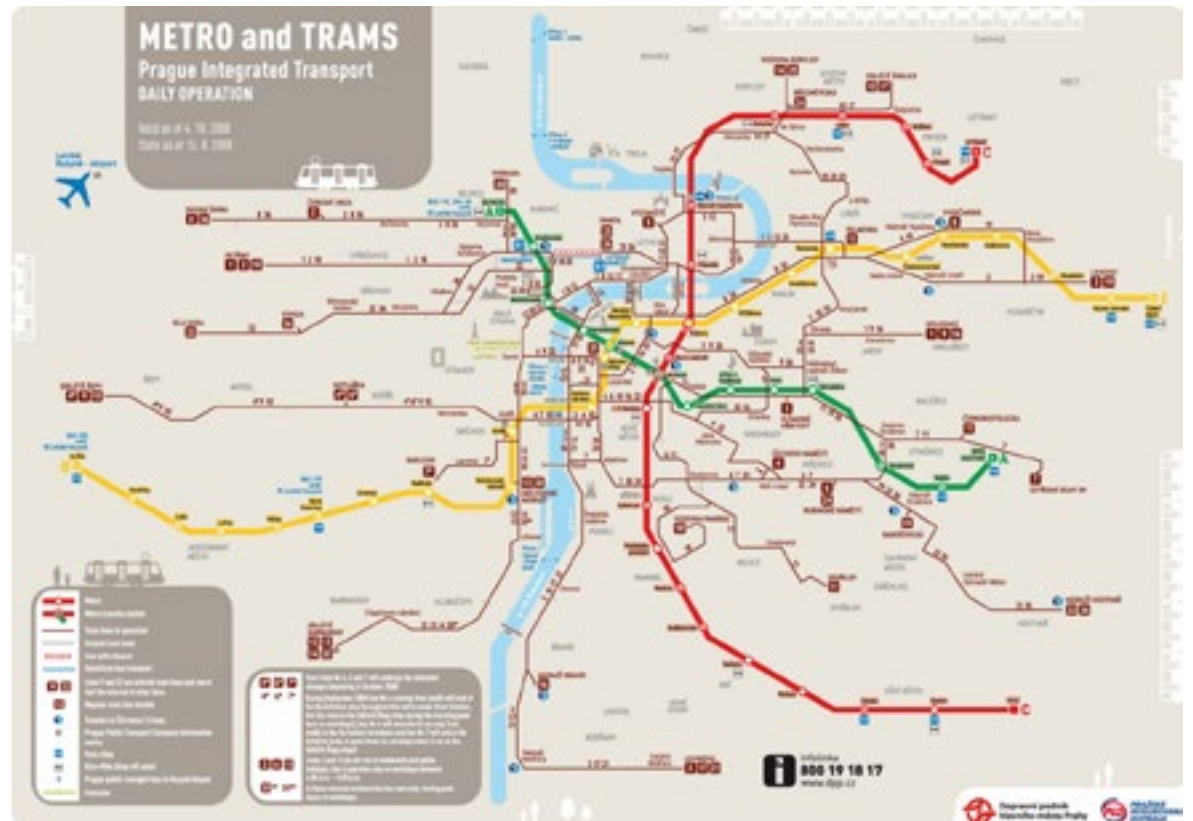
Ankara'nın da bütüncül bir ulaşım sistemine ihtiyacı var. Bu kesinlikle ulaşım planlama konusu olmalıdır. Aynı zamanda planlanan çalışma içinde mutlaka bir yere kadar aracıyla gelecek olanlara yönelik otopark yapılması konusu da gündemde olmalı. Kentin ortasına park edilen tüm araçlar kent estetiğine zarar veriyor. Ekolojik Kent Merkezi yaklaşımı ile MIA planlaması yapılmalıdır.

Erişilebilirlik, binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler dahil herkes tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasıdır.

Prag tramvay ağı, 142,4 km (88,5 mil) yol, 931 tramvay, 25 gündüz güzergahı ve 9 gece güzergahı ile Çek Cumhuriyeti'nin en büyük tramvay ağıdır. 518 km (322 mil) toplam rota uzunluğu bulunuyor.²

"...Geçtiğimiz günlerde konuk olduğu bir programda Ankaralıları birçok müjde veren Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş'ın 'Kızılay'da hafta sonları bisikletli vatandaşlar görmek istiyoruz, araç trafiğine kapatmayı planlıyoruz' demesi üzerine kentte yaşayanlar müjdeli habere sevindi. Dünya başkentlerinin çoğuna örnek olacak bir Ankara için çalışmalara devam edilirken Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Tunçer ise bu müjdenin harika bir haber olduğuna dikkat çekti..."

Gonca Öztürk HaberAnkara 26.03.2021

Prag Belediyesi'ne ait bir şirket olan Dopravní podnik hlavního města Prahy a.s. tarafından işletilmektedir. Prag tramvay sistemi (Petřín funiküleri dahil) 2012'de 324,2 milyon yolcuya hizmet verdi, 2011'de 312,9 milyon yolcu idi. Prag'ın ilk arabası tramvay hattı 1875'te açıldı ve ilk elektrikli tramvay 1891'de çalıştı.

2019 itibarıyla, Prag tramvay ağı, dünyanın en büyük filolarından biri olan 882 tramvay aracını işletmektedir. Sistem, 2018'de 373.434.000 yolcu taşıdı, Budapeşte'den sonra dünyadaki en yüksek tramvay patronajıydı.

Prag'ın ilk elektrikli tramvay tasarımını gösteren çizim (1890)

"...Prag'ı keşfetmenizi sağlayacak güzergah yine tarihinde saklıdır. "Kral yolu" olarak adlandırılan, Barut kapısı "Prazska Brana" veya "Powder tower" diye turistik haritalarda gösterilen noktadan başlayıp, Prag kalesindeki St.Vitus Katedralinde sonlanan rota, sizlere şehrin tüm önemli yapılarını gösterecektir. Biz misafirlerimizi Prag kalesine doğru yokuş yukarı çıkarmamak için bu güzergahı tersten yürümeyi tercih ediyoruz. Sizlerde derseniz şehrin en uzun tramvay hattı 22 numaralı tramvay ile "Prazsky Hrad" durağında inip, Prag kalesinden şehir turunuzu yapabilirsiniz..."

² https://en.wikipedia.org/wiki/Trams_in_Prague (Erişim: 21.02.2021).

³ Tunçer, M., 2019, Gaziantep Bizimşehir Projesi Şartnamesi ve Plan Raporu.

ANKARA DÖRTLÜSÜ

Hava kirliliğinin nedenleri ve boyutları incelendiğinde, ulaştırmanın en önemli kaynaklar arasında olduğu görülmektedir. Elektrikli demiryollarının kirlilikteki payı yüzde 5 iken karayollarının payı yüzde 85 düzeyindedir.

Yaygın, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemi, yerleşim yerinin araç değil insan odaklı olabilmesi için çok önemlidir. Toplu ulaşım durak ve istasyonları iyi tasarlanmış ve yürüme mesafeleri de dikkate alınarak doğru konumlandırılmış olmalıdır. Toplu ulaşım araçları erişilebilirlik standartlarına uygun olmalıdır. Toplu ulaşımında entegrasyon sağlanmalıdır. Ana aktarma noktalarında farklı işlevler ve donatılara da yer verilmelidir.³

Bir elektrikli tren 42 km seyir sonucunda çevreye 1 kg karbondioksit yayarken, aynı miktarda karbondioksit otobüsle 12 km'de otomobil ve uçakla 7 km'de yayılmaktadır. Taşıtların oluşturduğu kirliliğin genellikle iki boyutu vardır. Birincisi oksijen tüketimi, ikincisi ise zararlı madde üretimidir. Bir litre yakıtın yanması sırasında tüketilen 200 litre oksijeni bir insan 24 saatte tüketir. Buradan da görüldüğü gibi elektrikli raylı sistemlerin kullanılması ile hava kirliliği önemli ölçüde azalacaktır.⁴

Bir yerleşim yerinin insan odaklı olması, tüm insanlar için kullanılabilir ve kapsayıcı olmasını gerektirir. Bunun için de binalar, ulaşım araçları, yaya yolları, kaldırımlar ve açık alanlar, ilgili erişilebilirlik standartlarına uygun olarak tasarlanmalıdır.

Prag toplu taşıma sistemi çok düzenli ve birbiri ile entegre bir şekilde planlanmış.

Fotoğraflar: Tunçer, M. 2018-2018

Eski şehir merkezinde tramvay, Prag, Çek Cumhuriyeti, 2012

Kaynak: commons.wikimedia.org

Kolay Ulaşılabilir Bir Merkezi İş Alanı (MİA)

Sürdürülebilir bir MİA'nın temel ilkelerinden biri olan "kolay ulaşılabilir olma", şehirlerin diğer bölgelerinden merkeze ulaşım, MİA içi ilişkiler açısından enerji/zaman tasarrufu ve iç işleyiş kolaylığı açısından büyük önem taşımaktadır.⁵

Bu nedenle; MİA'ya ulaşılabilirliği sadece fiziki ulaşım olarak değil, 21. Yüzyılın bilgi, iletişim çağı olacağı düşünüldüğünde, haberleşme açısından da kolay/hızlı/çağdaş ulaşım olarak tasarlamak gereklidir. Bu nedenle:

1. Merkeze ve Merkez İçi Ulaşım Toplu Taşın Araçlarıyla Olmalıdır.

MİA içinde kurulabilecek elektrikli tek raylı sistem/monorail hızlı tren sistemi, tramvay, metro vb. ulaşım gereksinimini büyük ölçüde karşılayacaktır.

Şehir meydanları tamamen yayaya ait olmalıdır. Merkez içi kapalı çarşılar/hanlar/galeriler vb. tamamen yaya dolaşımı için planlanmalı, promenatlarda bisiklet kullanımını özendirici bisiklet yolları yer almalıdır.

2. Özel Taşıtlar Merkez Çevresindeki Bölgesel Otoparklara Kadar Gelmelidir.

Yaya bölgeleri oluşturabilmek amacıyla, özel araçlarla MİA'ya gelişler olabildiğince kısıtlı olmalıdır. Çevrede oluşturulan 2-3 bölgesel katlı/yer altı otoparkı ile özel araçlar depolanmalıdır.

4. MİA İçi Servis Denetimli/Kısıtlı Servis Yolları ile Olmalıdır.

Servis araçları, MİA içinde sadece servis amaçlı yollardan, denetimli servis yollarından servis vermelidir. Ancak, yangın, sağlık, çöp toplanması vb. durumlarda bu tür araçların meydan/yaya yolları vb. her kesimine girebileceği düşünülmelidir. Çevre dostu akülü araçlarla, iç servis hizmetlerinin yapılması sağlanmalıdır.⁶

3. MİA İçi Ulaşım Yaya Ulaşım Sınırları İçinde Yaya/Bisiklet ile Olmalıdır.

Yaya ulaşımı için MİA içi yaya yolları/alleler/promenadlar planlanmalıdır.

⁴ Şenlik, İ., "Kent İçi Raylı Ulaşım Sistemleri", Elektrik Mühendisliği Dergisi, Dosya, https://www.emo.org.tr/ekler/f500547695c9236_ek.pdf?dergi=1051, Erişim: 21.02.2021.

⁵ Tunçer, M., TMMOB MİMARLAR ODASI, Ankara Şubesi Bül., Aralık 2003- Ocak 2004, "Şehir Merkezleri Planlamasına Ekolojik Yaklaşım", s. 40 - 47

⁶ Tunçer, M., 1994, İstanbul, "V. KENTSEL TASARIM VE UYGULAMALAR SEMPOZYUMU : Kentsel Tasarım Ve Ekoloji", Sunulan Bildiri: "Kent Merkezleri Planlamasında Ekolojik Yaklaşım", Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Ankara'nın Bir Kent Müzesi Olmalı

Necati Yalçın

Kent Müzesi'nde Ankara'yı düşünüyorum.

Bir yandan da kent müzesi hazırlıklarını duyuyor ve mutlu oluyorum...

Bir kent müzesinin kapsamına ve yararına değinelim o halde.

Konumuz başkent.
Merkez...

Antik çağdan Cumhuriyet dönemine,
tarih sahnesinde hep olmuş.

Yokluk içindeyken, 600 yıllık
imparatorluğun başkenti, güzelliğini
dillere destan Boğaz'da duruyorken,
harabeye dönmüş Anadolu'nun
ortasında küllerinden doğmuş.

Sınıflandırma

Zaman, olay, mekân ve insan...

Zaman...

Antik çağdan Cumhuriyet'e. Özellikle Cumhuriyet ve öncesi Milli Mücadele Dönemi'nin zenginliği tüm memleketi kışkırtacak zenginlikte.

Zamanlar içinde olaylar...

Tüm zamanları birleştiren Ankara Anıtı ve Hacı Bayram Camisi'nden verilecek hoşgörü mesajının eşi yok.

Olayların yaşandığı mekânlar...

Yine bir örnek... Roma Dönemi'nin altın yolu, Eski Valilik Konağı'nın önü, hamamı ve son günlerde arkeopark projesiyle canlandırılan tiyatrosu...

Ve mekânlardaki insanlar...

Antik çağdan...
En çok mitolojik öyküsü olan kral,
Kral Midas.

Günümüzden...

Son yüzyılın en büyük insanları anketlerinde ısrarla çıkan, Mustafa Kemal Atatürk.

Her türlü sınıflandırmada müthiş isimler Ankara'da.

Ayrıca, sadece 10 yılı konu alan Bir Şehir Kurmak: Ankara 1923-1933 örneğini de verelim. Ali ve N.Müğe Cengizkan çiftinin hazırladığı harika sergi.

Saydım!

Halide Edip'ten Şakir Zümre'ye.

38 insan var.

Başkent, merkez, ilkler

Sadece iki örnek de bu başlıkta verelim.

Bankalar...

Bir cadde düşünün! Tek şube yokken memleketin tüm bankalarının genel müdürlük binalarıyla donansın. Akla yatkın gelmiyor değil mi? Olanlar, Ankara'ya o dönemde gelen yerli-yabancı herkesin hatta Ankaralıları da çok şaşırtmış. Çoğu yabancı, önemli mimarlar bugün "Al gözüm seyreyle turuna" çıkartacak yapıları birer ikişer dikmişler. Örneğin Holzmeister iki, hatta Mongeri beş tane birden. Caddenin o bölümü Bankalar Caddesi oluvermiş. Örneğin nerdeyse hiçbir şey yokken, İş Bankası'nın merkezi buradaymış. İnternet dâhil bence her şey varken de gitti... Bir tek Osmanlı Bankası, yabancı sermayeli tek bankaymış. Merkezini getirmemiş. Şimdilerde başka banka olan binada Ankara Şubesi açılmış. Banka müzeleri, hatta memleketin tek pul müzesi bile burada. Uzantısındaki bir tanesini, ödüllüsünü, yüz akımız yerli bir mimarımızın, Akalın'ın eserini, İller Bankası'nı, bir gece yarısı yıkıverdük. Bugün yerinde çim var...

Hayvanat Bahçesi...

Önce tarıma zarar veren hayvanları tanıtım diye açılmış. Sonra Türkiye'nin en büyüğü olmuş. Kapatılırken zamanın belediye başkanı "Hayvanları ödünç veriyoruz, alacağız. Açılışını yanındaki eğlence parkıyla birlikte yapacağız." demişti. O parkın yapıldığı Atatürk Orman Çiftliği arazisi ve masrafı çok tartışıldı. İnen çıkan treni basın tanıtımında ve açılış sonrasında arıza verdi. Ayrı bir yazı konusu, geçiyorum...

Hayvanat Bahçesi artık açılmalı. Belki adı AOÇ Doğal Yaşam Parkı olur, bilimsel çalışmalarla destekli çalışmaları da içinde barındırır. Özellikle Ankara'nın tavşanı, keçisi, kedisi, güvercini üzerine...

Ankara Kent Müzesi

Ankara, bir kent müzesine kavuşmak için öyle bir birikim yapmış ki! Daha kültürüne, sanatına veya doğasına, pek önemsedim endemiklerine bile girmedik

Kent Müzesi'nde Ankara'yı düşünüyorum.
İçinde; zaman, olay, mekân ve insanlarıyla... Kentin zenginliklerini de hak ettiklerini de hatırlatan içerikli.

Bankalar Caddesi, Yahudi Mahallesi veya Saraçoğlu Mahallesi gibi elde kalanlarının korunmasına...

Hayvanat Bahçesi, Lokomotif Müzesi veya Botanik Bahçesi gibi elde kalmayan veya hiç olmayanların bir an önce açılmasına katkı sağlayan...

Olabilir mi?

Elbette!

Ankara'nın bir kent müzesi mutlaka olmalı. Corona günlerinde bile yapılacak hazırlıklarla, neden olmasın?

Terazi Hastanesi

Savaş Sönmez

Ulus'ta Şehit Teğmen Kalmaz Posta Caddesi'nin Anafartalar Caddesi ile birleşeceği köşe yakınlarında, mimar Robert Oerley'in 1937'de tasarlayıp uyguladığı "Ankara Hali, Yeni Hal, Sebze-Meyve Hali, Ulus Perakende Hali" var. 1929 Tahtakale Yangını'nda yok olan Tahtakale Hanı ile Tahtakale Hamamı'nın yerlerine, 44'ü kapalı alanlı bağımsız, 14'ü ise üstü kapalı-yanları açık bölümlü olarak yapılmış. Bu halin giriş kapılarından soldakinin hemen solunda (şimdilerde Kaysantaş'ın bulunduğu yerde) 1950'lerin Mahmut Nedim İrengün'ün kırtasiye mağazası var (Güvercin Sokağı girişinin solunda kalan, yanılmıyorsa Büyük Apartman'ın altındaki Sami Musluoğlu'nun kırtasiye mağazası da en az onun kadar ünlü).

1951-1957 yılları arasında okulların açıldığı günlerde annemle birlikte, mağazanın kalabalığına ve kasa önündeki kuyruğa karışıyoruz. Hocaların isteklerine göre hazırlanmış listeler elimizde. Kırmızı ya da mavi kaplama kağıtları ile etiketler, "çizgili-kareli-harita-düz-sarı" defterler (forma sayılarına yani kalınlıklarına göre 3 ortali-4 ortali-6 ortali gibi adlandırılıyor) alıyor; bir önceki yıldan eksiklerimiz varsa kurşun ve kırmızı kalem, silgi, kalemtraş takviyeleri yapıyoruz. Annem kasada ödeme yaparken mağazanın vitrini önüne geçip, kutusu içindeki pergel takımı ile minik bir teraziyi hayranlıkla izliyorum (Birkaç yıl içinde sınıflarım büyüyünce böyle bir pergel takımım olacak).

Çocukluk yıllarımızdaki mahalle oyunlarımız arasında "Bakkalcılık" gibi bir oyun da var. Nuri Leflef'in ayakkabı cilası kutularının kapaklarından teraziler üretiyor, "cam paralar" karşılığında birbirimize bir şeyler satıyoruz. Terazie ilgim, bu oyundan doğmuş olmalı. Yıllar sonra 1980'lerde Hergele(n) Meydanı yöresindeki bir eskiciden, gövdesinde "İzmir" yazılı, 1 kg çekerli ufak tefek bir bakkal terazisi ediniyor, kütüphanemin bir köşesine yerleştiriyorum.

Terazi Hastanesi'nde Prof. Remzi Aktaş

Olmadığım bir zamanda kefelere alttan bağlayan metal parçalar düşürülmüş, dengesi kalmamış. Aklıma, 2000'lerin başlarında "Olivetti" daktilomu temizlik-bakım için götürdüğüm Terazi Hastanesi geliyor. 17 Ağustos 2021'de terazimi koltuğuma sıkıştırıp -iyiki de- götürüyorum.

Kartvizitindeki tanımıyla "Prof. Dr. Remzi Aktaş", 1934 Sivrihisar/Eskişehir doğumlu. Askerliğini 1956'da oto tamircisi olarak tamamlayıp, amcası Osman Aktaş'ın yanına Ankara'ya gelmiş. Uçak makinisti olan amcasının işyerinde çirak olarak işe başlayıp, daktilo tamirciliğine girişmiş. Aynı yıl kendi firmasını kurmuş. 1963 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin solunum aygıtları ile daktilolarının onarım işlerini almış. Kendi ifadesiyle hepsini 15 dakikada onarmış. Bunun üzerine Rektör İhsan Doğramacı, konsey kararıyla kendisine "profesör" ünvanını vermiş. İşte, Türkiye'nin dalının ilk ve tek profesörü, yıllardan beri "daktilo, hesap makinesi, teksir makinesi, terazi" bakım-onarım işleriyle uğraşılıyor. "Emniyet Makine Müesseseleri Terazi Hasta(ha)nesi" tabelalı işyeri, Denizciler Caddesi'nde 58 numaralı apartmanın bodrum katında.

Hayatta her şeyini daktiloya borçlu olduğunu söylüyor. Belleği, işyerinin duvarları, masası, rafları anılarla-belgelerle dolu (1993 yılında edindiği Usta Öğretici Belgesi, kendisiyle yapılan bir söyleşinin yer aldığı bir Eskişehir gazetesi gibi).

Kimi sanatçı ve politikacı gibi zamanlarının ileri gelen (ve de ileri giden) kişileriyle çekilmiş fotoğraflar. Çokça ünlü kimileriyle tanışıklıklarını-ilişkilerini anlatmak istiyor. Onların tümünün gelip-geçici magazin kişilikleri olduklarını, içlerinden sadece doğduğu yerin belediye başkanı olan Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen'in tüm yaptıklarıyla "kalıcı" olacağını vurgulayıp, konuşmayı uzatmıyorum. Ortalıkta birçok duvar ve masa saati var. Bunların onarımını yapıyor, ama satmıyor. Eşini yitirince, yalnızlığını çocukları ve torunlarıyla gidermeye çalışıyor. Hayata renkli bakıyor. Konuşmasını şiirlerle-özdeyişlerle süslüyor, nükteyi seviyor. Geçmiş yıllarda yanında çalışanlardan Adem Yüksel ve Enver Doğanlar ile şiir atıştırlamış.

Şimdilerde Mustafa Ürkmez ile beraberler. Benim terazimi de 18 yıldır birlikte olan Mustafa Usta onarıyor. Söylediklerine göre, dükkândan tahliye edilmeleri söz konusu. Remzi Usta, buradan çıktıklarında dükkanını yeni bir işyerine taşımayacak, işi terk edecek. Mustafa Usta da bu işi üstlenmeyecek. İçindekilerle beraber, toptan satmayı düşünüyor. Geriden yetişen bir kalfa ve çiraklar olmadığına, Ürkmez de bu işi sürdürmeyeceğine göre sizlere, daktilosu-terazisi-hesap makinesi olanlara, sesleniyorum. Meraklısı olduğunuz ve de saklamaya kararlı olduğunuz bu aletlerinizden, onarım ya da bakım gerektirenleri bir an önce Remzi ve Mustafa ustalara götürün. Zira çok yakınlarda onların dillerinden anlayacak kimseler kalmayacak gibi görünüyor.

Ağaca Attığı Taş Düşmediği için Üzülen Şair Orhan Veli ve Ankara

Sencer Başat

Kasım ayının 14'ünde şair, çevirmen, hikâye, deneme ve makale yazarı Orhan Veli Kanık'ı ölüm yıldönümünde anıyoruz. 1950 yılının Kasım ayında, yıllar boyunca yaşadığı kente döner, birkaç günlüğüne Ankara'ya. Belediyenin açtığı bir çukura düşer ve dört gün sonra İstanbul'da beyin kanamasından vefat eder.

Kısa Yaşamından Kesitler

Orhan Veli Kanık, 13 Nisan 1914'te Beykoz İstanbul'da doğar. Mızıka-yı Hümayun'da klarnist olarak çalışan babası, Cumhuriyet'in ilanından sonra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şefi olur. Ankara Radyosu Müdürlüğü de yapan babasının tayini nedeniyle 1924'de, Galatasaray Lisesi'nden ayrılır ve Ankara Gazi İlkokulu'na geçer. Ankara Erkek Lisesi (Ankara Atatürk Lisesi)'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne yazılır. Edebiyat Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı seçilir. Ancak, 1936'da Fakülteyi bitirmeden Ankara'ya döner.

PTT Genel Müdürlüğü'nde memur olur. Aynı yıl Varlık dergisinde şiirleri yayımlanır. 1944'te askerliğini bitirdikten sonra yine Ankara'ya gelir ve Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'na girer. Hasan Ali Yücel'den sonra Milli Eğitim'deki tutucu ve baskıcı ortamdaki dolayısıyla Tercüme Bürosu'ndan ayrılır. Ardından Mehmet Ali Aybar'ın çıkardığı *Hür ve Zincirli Hürriyet* gazetelerinde denemeler ve eleştiriler yazar. 1948'de *La Fontaine'nin Masalları'nı* Türkçeye çevirir ve *Ulus* gazetesinde *Yolcu Notları'nı* yayımlar.

Ankara'da çıkarmaya başladığı *Yaprak* dergisini parasal güçlükler nedeniyle yayımlayamaz olunca Ankara'dan ayrılarak İstanbul'a gider. Ölmeden önce üstüne giydiği ceketinin cebinde bir diş fırçasının sarılı olduğu kâğıda yazılmış *Aşk Resmi Geçidi* isimli şiiri bulunur. 1 Şubat 1951'de arkadaşları tarafından anısına *Son Yaprak* çıkarılır. Tek sayı olarak basılan bu dergide *Aşk Resmi Geçidi* şiiri de yer alır.

Ankara Erkek Lisesi, 2 Aralık 1932. Orhan Veli soldan dördüncü sırada. kaynak:bianet.org

Orhan Veli Edebiyatın birçok Dalında...

İlkokulda *Çocuk Dünyası* isimli dergide bir hikâyesi basılır. Ortaokulda Oktay Rifat Horozcu ile tanışır. Birkaç yıl sonra Melih Cevdet Anday ile arkadaş olur. Lisenin ilk yılında edebiyat öğretmeni Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Lise döneminde arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le birlikte *Sesimiz* isimli bir dergi çıkarırlar. Lisede başlayan tiyatro çalışmaları, sonraki dönemde şiir, hikâye ve tiyatro çevirmeni olarak devam eder.

Samimi bir konuşma dili tadında dizeleri vardır. Hem bozan hem de onaran bir havada, etkisi on yıllarca devam edecek bu şiir akımı, önceleri şaşkınlık yaratır ve aşağılanır. Oktay Rifat onun şiiri için "Birkaç neslin belki arka arkaya başarabileceği bir değişmeyi o birkaç yılın içinde tamamladı." sözleriyle açıklar.

İlk şiirleri, üçlü grup arkadaşlarıyla birlikte (bazıları *Mehmet Ali Sel* mahlasıyla) *Varlık*'ta yayımlanır. Yaşamında *Varlık*'ın yanı sıra *İnsan*, *Ses*, *Gençlik*, *Küllük*, *İnkılâpçı Gençlik* dergilerinde şiirleri ve yazıları basılır. Önceleri hece şairi olarak kabul edilen Orhan Veli, 1937 yılından sonra 'Garip'ler olarak yeni tarzda şiirlere imza atar.

Garip akımının Melih Cevdet ve Oktay Rifat ile birlikte kurucusudur. Bu şairlerce 1941 yılının Mayıs ayında, önsözünü Orhan

Veli'nin yazdığı *Garip* seçkisi yayımlanır. Kitap Ahmet Haşim gibi geleneksel ve Nâzım Hikmet gibi toplumcu-gerçekçi olanlara karşı bir çeşit meydan okumadır.

Fransızcadan yaptığı çeviriler bakanlığın klasikler serisinden yayımlanır. Şubat 1945'te *Vazgeçemediğim* isimli şiir kitabını, Nisan 1945'te ise *Garip*'in sadece kendi şiirlerini içeren ikinci baskısını, 1946 yılında *Destan Gibi*, 1947'de *Yenisi* ve 1949'da *Karşı* kitaplarını yayımlar.

1947 yılında hikâye yazmaya başlar ve ölümüne kadar altı öykü yazar. Öyküleri *Tanin*, *Seçilmiş Hikâyeler* ve kendi çıkardığı *Yaprak* dergilerinde yer alır. Öykülerin konusu da sıradan insanlar ve günlük hayatın çerçevesinde toplumsal eleştiridir.

Çevirisini yaptığı kitap sayısı 15'e yakındır. Orhan Veli'nin çevirdiği *Antigone* şairin vefatından sonra İstanbul Devlet Tiyatrosunca sergilenir. Ölümünden sonra, kardeşi Adnan Veli Kanık, Orhan Veli hakkında yazılanları ve onu tanıyanların ona dair söylediklerini bir kitapta toplayarak derleme yapar.

Orhan Veli'nin şiirini birçok araştırmacı ve derlemeci üç döneme ayırır. İlki Garip öncesi devredir. 1936-1941 yılları arasında; önce dörtlüklerle, hece vezniyle ve kafiyeli, 1937 sonrasında; vezin, kafiye ve imge bulunmayan, dili sade şiirler yer alır. Gelenekten uzak yazar. Hece ve aruz ölçülerini kullanmaz. Kafiyeyi küçümser. Gündelik olayları ve sıradan insanların vasat yaşamlarını yalın bir dille anlatmayı dener. 1941'den itibaren Garip Devresi yıllarında, kendinden önceki şiir anlayışlarına büyük bir tepki vardır. Samimi bir konuşma dili tadında dizeleri vardır. Hem bozan hem de onaran bir havada, etkisi on yıllarca devam edecek bu şiir akımı, önceleri şaşkınlık yaratır ve aşağılanır. Oktay Rifat onun şiiri için "Birkaç neslin belki arka arkaya başarabileceği bir değişmeyi o birkaç yılın içinde tamamladı." sözleriyle açıklar. Garip Sonrası Devre'de dört şiir kitabı yayımlar. Genelde kısa olan geç dönem şiirlerinin temaları ise çoğunlukla tabiat, insan, aşk, çocukluk, savaş, hayat, sarhoşluk

KÜLTÜR SANAT

ve seyahattir. İroni ve gülmece öğeleri azalır, toplumsal konular ağırlık kazanır.

Şairin pek çok şiiri bestelenir.

Anlatamıyorum Alpay, Hümeysra ve Banu, *Bedava Yaşıyoruz* Cem Karaca ve Özdemir Erdoğan, *Dedikodu* Levent Yüksel, *Pireli Şiir* Timur Selçuk, *Vesikalı Yarım* Edip Akbayram *İstanbul Türküsü* Ahmet Özhan ilk akla gelen örneklerdir. Murathan Mungan, Orhan Veli'nin şiirlerini *Bir Garip Orhan Veli* ismiyle oyunlaştırır. Tek kişilik oyun 1980 yılından itibaren Kent Oyuncuları tarafından sergilenir ve oyunun Müşfik Kenter'in sesinden bir albümü yayınlanır.

Orhan Veli ve Ankara

Garip'in üç şairinin Ankara'da okumasının onlara sunduğu en büyük yarar, Ankara Erkek Lisesi'ndeki öğretmenleri Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Ankara Erkek Lisesi'nin yayın organı *Sesimiz* şairlerin ilk kez yazmaya başladıkları dergidir denebilir. Orhan Veli Kanık'ın Ankara Erkek Lisesi'nden olan arkadaşı Şinasi Baray'ın açtığı Ulus'taki *Üç Nal Meyhanesi* Garip şairlerinin en sık uğradığı mekânlardan biridir.

Orhan Veli'nin 36 yıllık kısa yaşamı, Ankara ve İstanbul şehirlerinin arasında kalan ve zorlu yıllara tanıklık eden bir dönemdir. 1923 ila 1948 yılları arasında yaşadığı Ankara'da birçok kesimden ve gruptan dostlukları ve aşkları vardır. Ankara'daki günleri sıkıntılı geçer. 1939 yılında, arkadaşı Melih Cevdet Anday'ın kullandığı araba Çubuk Barajı tepesinden aşağı yuvarlanır ve yirmi gün komada kalır.

Bir yazısında, "*Bir zamanlar Ankara'da bir apartmanın bodrum katında oturuyordum. Karanlık, izbe gibi bir yerd.*" diye açıklar. Sözünü ettiği yerin adresi bilinmez ama şair Ankara'da sırasıyla şu adreslerde oturur: Yeğenbey Mahallesi, Yeşim Sokağı No:7 (1937 yılında); İlgin Sokağı, No:3 Yenışehir (1945 yılında); Hanımeli Sokağı, No:17, Yenışehir (1947 yılında).

Memurluktan istifasından sonra kendisiyle benzer durumda kalan Bedri Rahmi Eyüboğlu, Abidin Dino, Necati Cumalı, Sabahattin Eyüboğlu, Oktay Rifat ve Melih Cevdet gibi arkadaşlarıyla birlikte yazı işleri

İllüstrasyon: Funda Mengilli

Garip'in üç şairinin Ankara'da okumasının onlara sunduğu en büyük yarar, Ankara Erkek Lisesi'ndeki öğretmenleri Ahmet Hamdi Tanpınar'dır.

müdürü ve sahibi olarak Ankara'da *Yaprak* isimli on beş günde bir çıkan bir dergi yayımlar. Dergiyi çıkarmaya devam etmek için paltosunu satmak zorunda kalması herkesi üzer. Son sayıyı yayımlayabilmek için Abidin Dino'nun kendine hediye ettiği resimleri (onun izniyle) elden çıkarır. İlk sayısı 1 Ocak 1949'da çıkan, Cahit Sıtkı Tarancı, Sait Faik Abasıyanık, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Külebi gibi yazar ve şairlerin eserleri yayınlanan *Yaprak*, 1 Haziran 1950'ye kadar 28 sayı yayınlanır. Aynı günlerde Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet,

Nâzım Hikmet'in hapisneden çıkartılması için açılan kampanyaya katılarak üç gün açlık grevi de yaparlar.

Usta şairin anısına, Alacaatlı Mahallesi 4820. Cadde 3346/1 ve 4807 Sokak Arasında "Orhan Veli Parkı" bulunmaktadır. 11 bin 596 metrekairelik büyüklüğünde olan park; yeşil dokusu, çocuk oyun alanı, yürüyüş ve koşu yolları ile Ankara'da nefes alacak bir mekân yaratır.

Orhan Veli Kanık'ın anısına saygıyla...

KAYNAKLAR

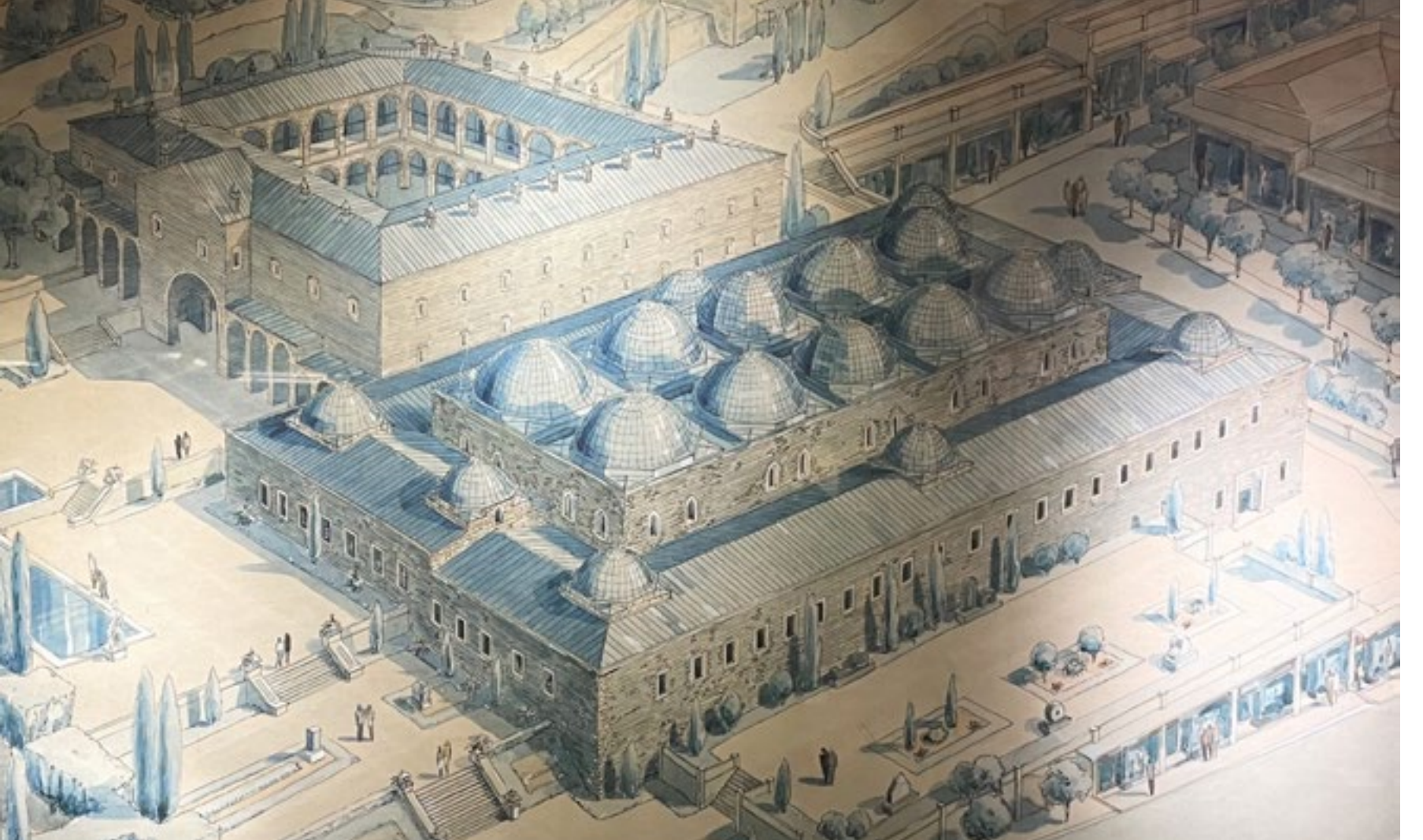
- Asım Bezirci, Orhan Veli Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Eserleri, Evrensel Basım, 1991, İstanbul
<http://www.milliyetsanat.com/yazar-detay/orhan-tuleylioglu/orhan-veli-siz-ankara/1279>
<https://www.evrensel.net/haber/337910/orhan-veli-kimdir>
<http://www.orhanveli.net/halukoral.html>
<https://www.cankaya.bel.tr/pages/9325/ORHAN-VELI-KANIK-PARKI/>
<https://bianet.org/biamag/yasam/240024-agabeyim-orhan-veli-sairin-sokaktaki-izini-suruyor>
<https://www.gazeteduvar.com.tr/seray-sahinler-orhan-velinin-siirleri-herkesin-hayatina-dokunur-haber-1511691>
<https://gazeteoksijen.com/kitap/absurt-ve-direncli-orhan-veli/>
<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siiri-sokaga-tasiyan-sair-orhan-veli-1732614>

Kaynak: www.cankaya.bel.tr

Bedestenin Akok Mavisini, Ankara'nın Osman Hamdi Bey'i

İdil Çalışkan*

"İlginç zamanlarda yaşayalım" bedduası hangimize edildiyse, hep birlikte tüm ilginçlikleri ile dünyayı tecrübe ediyoruz. "Arkeologlar gelecekte ne bulacaklar acaba?" diye naif biçimde hayıflandığımız, tüm güzellik ve gariplikleriyle bize ait olan bir 'dijital zamanı' deneyimliyoruz.

Mimarlık eğitimi alırken çizim haftalarında sabahlayan bizler, ancak öğrenciliğimizde kıyısından yakalayabildiğimiz, el emeği göz nuru çizimlerimizle hazırladığımız proje paftalarımızı teslim tarihine yetiştirmeye çalıştığımız günleri arada sırada anarız. Sadece plan ve kesitleri değil, bir "aksonometrik" çizim de yetiştirebiliyorsak bizden iyisi olmazdı. Dilimiz tam dönmese de elimiz bu mimari projeksiyon tekniklerini öğrenmişti, fakat üç boyutlu çizim biraz zahmetli işti. Herkesin harcı da pek değildi. Üç boyutlu çizim eklentileriyle hepimizin harcı oldu çok şükür... Tahmin ediyorum ki 2021 itibarıyla dünyada T-cetveli üretimi oldukça azalmıştır.

Sergiye ev sahipliği yapan Bedesten ve Kurşunlu Han'a ait muhteşem çizimlerin taramalarına bakmaya doyamıyoruz... Zira Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni bir de Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Han olarak gezmek gerekiyor.

Saygıdeğer arkeolog Mahmut Akok'un aksonometrik Roma Hamamı çizimleriyle de sevgili meslektaşım, Müge Cengizkan'ın "Romalı Ankara" fikri sayesinde tanışmıştım. Daha doğrusu bu çizimlerle her Google aramamda karşılaşıyordum ancak "M. Akok" kısaltmasının yerli bir isme ait olduğunu hiç bilmiyordum... Bilmemek ayıp olmadığı için de henüz utanmıyordum.

Peki kimdi Mahmut Akok? 1901 doğumlu olmasına karşın arkeoloji lisans eğitimini 1938-1943 yılları arasında tamamlamış. Kendisi de bizim gibi öğrenmenin yaşı yok diye düşünenlerdenmiş diyebiliriz sanırım. Peki öncesi? 1901 yılında Bandırma'da doğan Akok, babasını küçük yaşta Balkan Harbi'nde kaybetmiş. İlkokulu Ankara'da tamamladıktan sonra İstanbul'daki yatılı marangozluk okuluna devam etmiş, I. Dünya Savaşı sırasında yine Ankara'ya dönmüş ve İmalat-ı Harbiye Fabrikası'nda marangozluk işlerinde çalışmaya başlamış. Yani Ankara, Akok'un hayatında hep önemli bir yer olmuş. Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1933'te açtığı amblem tasarım yarışmasını kendisinin kazandığı da münazara edilen başka bir bilgi. Muhtemelen öğrenciliğinden itibaren, Alacahöyük ve Kültepe dahil pek çok kazıda görev almış; daha sonra Rölöve Bürosu'nun başkanlığını yapmış. Bizim tanışmamıza vesile olan Roma Hamamı restitüsyonunu da sanıyorum o yıllarda çizmiş (1952).

* Mimar, ABB, KUDEB. Doktora Öğrencisi, ODTÜ, UPL

KÜLTÜR SANAT

Tüm bunlar huzur dolu bir yaşamın ürünleriydi. Huzurla çizim yapılan, örgü örülen, sevilenle karşılıklı kahve içmenin keyfine varılan, o kendine özgü dünyanın ürünleri.

İnsanın öğrenme yolculuğunda doyumsuzlaştığı yine bu harikuladelikler çağında Mahmut Akok'un mimari çizimleri, Ekim 2021'de, arşivinde toplam 220 Akok çizimi barındıran ve 100. yılını bu yıl kutlayan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilendi. Ankara Roma Hamamı'nı bir de Akok'un gözünden görmek niyetiyle gitmiştim, yepyeni bir dünyayı yepyeni gözlerle görmüş kadar oldum. Bu dijital çağın ironisini bir arkeoloğun muntazam ve ayrıntılı el çizimleri üzerinden okumak da zamanımızın ilginçliğiyle elbette son derece uyumlu oldu. Bu nitelikli ve iyi hazırlanmış sergiyi arkeolog arkadaşım Hatice Aydın ile görmek de çok anlamlıydı. "Bak bu çantalardan bizim de vardı, ama bizimkiler plastikti!" diyerek gülüşünden anlıyorum ki, nasıl benim zihnim fakülte'deki çizim haftalarına ışınlandıysa, sergiyi ziyaret eden her arkeoloğun da zihni farklı çağrışımlarla büyülenecek.

Sergide Mahmut Akok'u bir film kahramanı gibi izleyebileceğimiz sürpriz bir nostaljik canlandırma da yapılmış. Akok, tam da hayal ettiğim gibi, sakin ve büyük bir dikkatle Roma Hamamı'nı gözleriyle kaydediyor. Çizim hazırlığında görüyoruz onu bu filmde... Bu çizimleri, reproduksiyon da olsa, birebir ölçekte görmek bir mutluluk kaynağı.

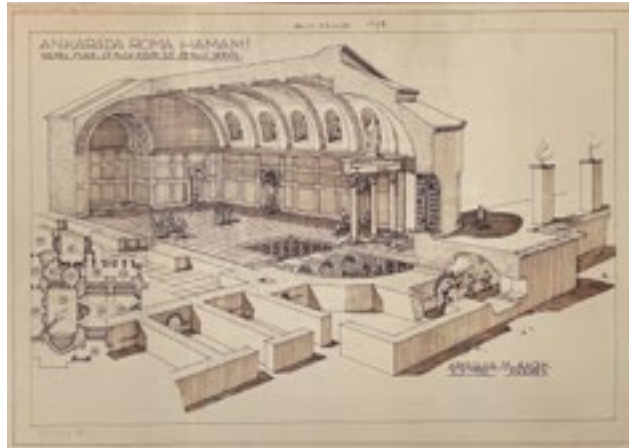
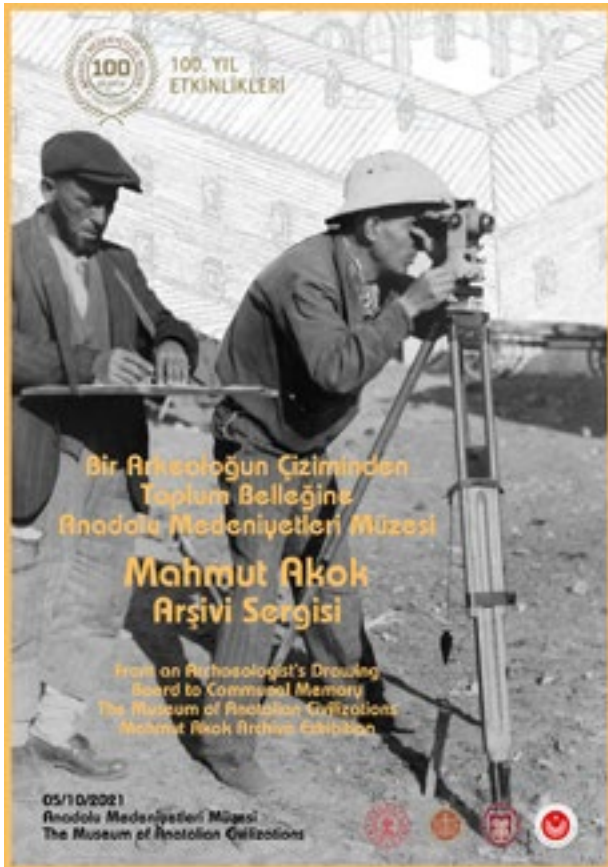

Sergiyeye ev sahipliği yapan Bedesten ve Kurşunlu Han'a ait muhteşem çizimlerin taramalarına bakmaya doyamıyoruz. Serginin belki de Müze içerisinde kalıcı olması gerekli zaten... Zira Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni bir de Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Han olarak gezmek gerekiyor. Müze'nin kendi tarihine ve müzeciliğe dair pek çok bilgiyi de bu çizimlerden okumak mümkün.

Mahmut Akok'un fotoğraflarda taktığını gördüğümüz ve eşi Melek Hanım'ın ördüğünü öğrendiğimiz lacivert beresine, "M.A." baskılı yaldızlı bir çift kahve

fincanına, inci gibi yazılarına sergide cismen yakından bakma olanağı bulunca, belki de ben biraz duygusal yaklaşmış olabilirim, bilmiyorum, biz sergiden çok güzel duygularla ayrıldık. Bu dünyadan geçmiş ışıl ışıl bir ruhu tanımış olduk. Tüm bunlar huzur dolu bir yaşamın ürünleriydi. Huzurla çizim yapılan, örgü örülen, sevilenle karşılıklı kahve içmenin keyfine varılan, o kendine özgü dünyanın ürünleri.

Baştaki soruya geri dönersek, peki kimdir Mahmut Akok? Gurur duyulması, tanınması, sevilesi bir sanatçıdır.

Bir Arkeoloğun Çiziminden Toplum Belleğine: Mahmut Akok Arşivi Sergisi

Anadolu Medeniyetleri Müzesi 100. Yıl Etkinlikleri
Ekim 2021, Ankara

Doğan Akhanlı'yla Tarih, Günümüz ve "Madonna'nın Son Hayali" üzerine

Çeviri: Alisa Candan Karsu

Otoriter rejimlerin eleştirmenlerini yurtdışına çıkmış olsalar dahi takip etmeye devam ettikleri ve onları susturmak adına ellerinden geleni yaptıkları, günümüzde herkes tarafınca bilinen bir gerçektir. Doğan Akhanlı 2017 yılında Türkiye'nin talebi üzerine İspanya tatilinde gözaltına alındığı gün tam da bunu tecrübe etmişti. O dönemde hali hazırda 26 senedir Almanya'da sürgün hayatı yaşamaktaydı; fakat Ermeni Soykırımı'na, Türkiye'de mevcut olan askeri diktatörlüğe ve Kürt halkına uygulanan baskılara dair ele aldığı romanlardan ötürü bir türlü takip altına alınmaktan kurtulamadı. Akhanlı'yla romanı "Madonna'nın Son Hayali"nin Susanne Schmelcher tarafından tiyatro sahnesine aktarılması ve romanın içeriği hakkında bir söyleşi gerçekleştirdik.

Sayın Akhanlı, "Madonna'nın Son Hayali" adlı romanınızı bir Sabahattin Ali klasiği olan "Kürk Mantolu Madonna" üzerine yazmış bulunmaktasınız. Söz konusu romanın oluşum sürecinden bizlere kısaca bahseder misiniz?

Doğan Akhanlı: 90'lı yılların sonlarına doğru Almanya tarihinde nasyonal sosyalistler tarafından işlenen suçlar ve bu suçların üstesinden nasıl gelindiğine dair bol miktarda araştırma yapmıştım. O dönemlerde Türkiye'den Almanya'ya göç etmek durumunda kalmış olduğumdan ötürü bu tür konular özellikle ilgimi çekmekteydi. Sabahattin Ali'nin romanını tam da o zamanlar elime almıştım. Kısa süre içerisinde Sabahattin Ali'nin niçin 1943 senesinde, başrolünde çocuğunun doğumu esnasında hayatını kaybetmiş Yahudi bir bireyin yer aldığı bir romanı yazmış olabileceğini sorgulamaya koyuldum. Acaba o yıllarda Yahudi bir kadın gerçekten de doğum esnasında hayatını kaybetmiş olabilir miydi; böyle bir imkân mevcut muydu?

Romanınızın başında yer alan "Maria Puder'in ölümünün altında yatan sebep bu değildi." cümlesinin çıkış noktası da sanırım bu olsa gerek?

Sabahattin Ali, birtakım ipuçlarının izini sürme girişiminde bulunmama vesile oldu: Maria Puder hayatını doğum esnasında kaybetmemişse nasıl kaybetmiş olabilirdi? Cevabı aradığım esnada bu soru başka bir soruyu daha doğurdu: Soykırım esnasında ve süreç boyunca pasif kalmış olan ülkelerin bu ölümlerde payı neydi?

Örneğin Türkiye, kendi sınırları içerisinde yaşamakta olan Yahudilere yönelik nasıl bir politika uygulamış, onlara karşı nasıl bir tutum sergilemişti?

Kitaplarımın satışı [Türkiye'de] yasaklanmış değil; fakat görmezden geliniyorum. Almanya'da daha çok tanınıyor olduğumu da belirtmek durumundayım. 2019 yılında Goethe madalyası ile ödüllendirilmiş olmam dahi bu durumu değiştirmedii.

Romanda yer alan anlatıcı karakterler ne derece "güvenilir"? İlk bölümde anlatıcı karakter Sabahattin Ali'yken ilerleyen bölümlerde bu karakter sürekli olarak değişime uğramakta; öyle ki belli bir noktadan sonra karşımıza Köln'den bir yazar bile çıkıyor.

Amacım hikâyeyi tek zaman dilimine bağlı kalmaksızın, olabildiğince dolaysız yoldan aktarmaktı; bu yüzden de Köln'de yaşamakta olan bir yazarın kimliğini, Sabahattin Ali'nin geçmişini ve romanında yer alan karakterlerden bir tanesi olan Raif Efendi'yi bir araya getirdim. Hedefim tarihte yaşanmış olan olguları okuyucuya yalnızca tarih çerçevesinde aktarmak değil; aynı zamanda bu olguların günümüze olan yansımalarını da işlemekti.

Köln'de yaşamakta olan yazarın yolları, kitabın ilerleyen sayfalarında Alma isimli bir karakterle kesişiyor. Bu karakter kendisini Maria Puder'in kızı olarak tanıtıyor. Gerçekten böyle bir durum söz konusu mu yoksa karakter tarafınızca mı yaratıldı?

Aslında burada önemli olan nokta, karakterin gerçek veya kurgu oluşundan çok, okurlar üzerinde yarattığı etki. Könlü yazarın bu cehennemi yalnız başına göğüslemesine içim el vermedi. Ona rehberlik edecek, yanında yürüyecek; durumları tarihi açıdan daha iyi değerlendirebilecek, görmüş geçirmiş bir karaktere ihtiyaç duydum. Alma benim gözümde insanlara tarihte yaşanmış olan her ayrıntıyı hatırlatan bir karakter; dolayısıyla biraz da hali hazırda Almanya'da geçmişiyile yüzleşmeye çabalayan bir nesli gözler önüne seriyor. Könlü yazarımızın Alma'ya aşık olma sebeplerinden bir tanesi de bu; Almanya tarihi onun gözünde kara bir lekeden ibaret. Bu yüzden de yazarımız sürekli olarak yeni bir kimlik ve yeni bir memleket arayışı içerisinde. Alma ona bir noktada da kendisini yeniden keşfedebilme imkânı sunuyor.

Romanınız oldukça karmaşık bir yapıya sahip; birbirinden farklı tarihsel alıntılar mevcut. Çeşitli anlatım biçimleri ve çeşit çeşit aşama söz konusu. Bu açıdan bakacak olursak romanınızın günün birinde sahneye aktarılacağına ihtimal veriyor muydunuz?

KÜLTÜR SANAT

Doğrusunu söylemek gerekirse ihtimal vermiyordum; fakat Susanne Schmelcher ve ekibi müthiş bir iş ortaya çıkardı. Akla uygun ve tematik açıdan doğru bir yol izleyerek bu işin üstesinden geldiler. Kısa süre önce oyunu izleme fırsatına eriştim; büyük bir beğeniyle izlemiş olduğumu da bu noktada belirtmek durumundayım.

Romanınız neden-sonuç ilişkilerinden ziyade iç içe geçmiş olaylardan oluşmuş bir mimari yapı sergilemekte. Maria Puder'den Ermeni Soykırımı'na, Sabahattin Ali'ye kadar pek çok konuya değinmiş bulunmaktasınız. Romanda yine de nedenselliğe dair bir şeyler bulmak mümkün mü?

Olayları tarihe veya tarihi olaylara değinmeden anlatamamak gibi bir huyum var. Örneğin soykırım benim için yalnızca Almanya tarihine dair veya Yahudilerle alakalı bir durum değil. İkisine de farklı noktalardan bakmak kaydıyla kendi kendime örneğin şu soruyu soruyorum: Ermeni Soykırımı ve Yahudi Soykırımı arasında herhangi bir bağ söz konusu mudur? Soykırımlar arasında ne tür benzerlikler ve ne tür farklar mevcut?

Peki soykırımların Türkiye üzerindeki yansımaları ne yönde oldu?

Türkiye Ermenilere soykırım sonrasında bu yana herhangi bir biçimde yardım eli uzatmış değil; Yahudiler noktasında da asla dik bir duruş sergilemiş olduğu söylenemez. Türk tarihçileri her ne kadar iyi olan taraf olduğumuzu ve binlerce Yahudi'yi kurtarmış olduğumuzu her fırsatta belirtse de istatistikler bu durumu yalanlar nitelikte. Avrupa'da yaşamakta olan Yahudilerle sayılı miktarda dayanışma faaliyeti yürütülmüş olsa da antisyonistlerin nüfus yoğunluğu, Türk asıllı 3000 Yahudi'nin toplama kamplarında katledilmesine sebep olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası 200.000 Türk asıllı Yahudi'nin %80'inin

ülkeyi terk etmek zorunda kaldığı herkesçe bilinmektedir. Başta da belirtmiş olduğum üzere Ermeniler noktasında da henüz herhangi bir olumlu adım atılmış değil.

Romanınız Türkiye'de 2005 senesinde yayımlandı. Peki insanlar "Madonna'nın Son Hayali"ni nasıl karşıladılar?

Son derece olumlu geri dönüşler almıştım; süreç tahminimden hızlı ilerlemişti. Roman kısa süre içerisinde pek çok eleştirmenin gözünde dönemin en iyi kitaplarından biri haline almıştı. O dönemler Türkiye'de Ermeni Soykırımı'ndan, anti-semitizmden, Kürtlerden rahatlıkla bahsedilebiliyordu tabii; hatta insanların büyük çoğunluğu ülkede durumların iyiye evrildiği kanısındaydı.

Peki günümüzde durum nedir? Kitabınızın satışı Türkiye'de yasaklandı mı?

Kitaplarımın satışı yasaklanmış değil; fakat görmezden geliniyorum. Bu noktada Almanya'da daha çok tanınıyor olduğumu da belirtmek durumundayım. 2019 yılında Goethe madalyası ile ödüllendirilmiş olmam dahi bu durumu değiştirmede.

2017 yılında İspanya'da gözaltına alındığınız dönemde Almanya'nın bu duruma tepkisi son derece hızlı olmuştu. Peki günümüzde Almanya'nın uygulamakta olduğu Türkiye politikasını nasıl değerlendirmektesiniz?

2017 yılında Almanya'nın sergilemiş olduğu tutumdan ötürü kendimi çok şanslı hissetmişim; oldukça korumacı bir tutum sergilemişlerdi. Yine de Almanya'yla Türkiye'nin siyasi açıdan bir dayanışma içerisinde olduğunu düşündüğümü belirtmek durumundayım. Türkiye'nin Kürtlere yönelik izlemekte olduğu politikadan herkes haberdar; ne var ki herkes mevcut durumu görmezden gelmeyi tercih ediyor. Almanya'nın izlemekte olduğu politikanın halktan, insan haklarından ve demokrasiden yana olmasını dilerdim. İmkânsız değil; hâlâ bu yönde umutlarım mevcut.

Kaynak: <https://www.choices.de/dogan-akhanli-madonnas-letzter-traum-theater-im-bauturm>

32. ANKARA FİLM FESTİVALİ
32nd ANKARA FILM FESTIVAL
4 - 12 KASIM / NOVEMBER 2021

DÜNYA KİTLE İLETİŞİMİ ARAŞTIRMA VAKFI

Biletler:
Büyüklü Fener Kızılay
ve biletinial.com'da

Festival Mekanı
Büyüklü Fener Kızılay
0312 425 01 00

www.filmfestankara.org.tr

KİTAP İNCELEMESİ

Bir Şey Değil, Sadece Huysuzluk*

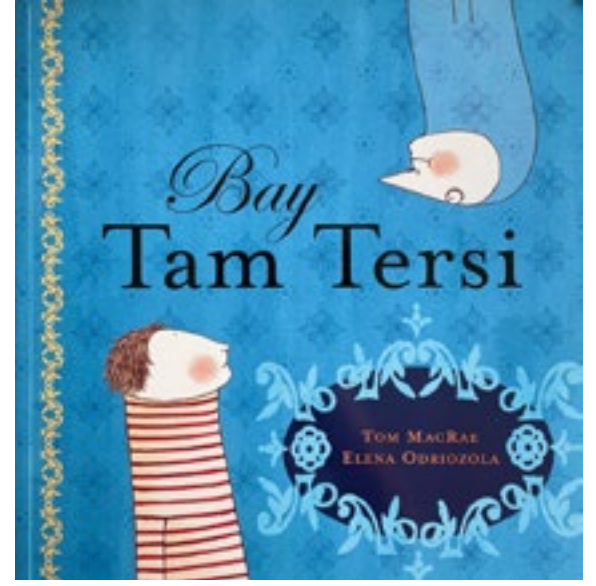
Bay Tam Tersine

Funda Mengilli

Kediler masada kendi halinde duran kalemlerden ne isterler? En sevdiğiniz kaleminizi defterinizin yanına yerleştirdiniz. Sırtınızı çevirdiğiniz an içinizi sızlatan bir ses duydunuz. Döndünüz, kaleminiz düştüğü yerden, kediniz masanın üzerinden size bakıyor. Tüy yumağı, bir de miyavlıyor. Kalemi yerine koyuyorsunuz. Henüz elinizi çekmişken, avcı pati hızlıca çalışıyor, kalem yine yerde. Kediniz miyavlamaya devam ediyor. Bu döngü sinirinizi mi bozdu? Tamam, o zaman, kediniz bakışlarını karşı duvara dikey ve kıpırdamadan izliyor. Duvara bakıyorsunuz. Tahmin ettiğiniz gibi. Orada bir şey yok. Bozuluyorsunuz artık. İlgi çekmek için hiç böyle yapmazdın sen, diyorsunuz. Yine de, kedi işte, diye düşünüyorsunuz. Anlamak mümkün mü? Değil. Ya kediniz duvarda sizin göremediğiniz bir adet Bay Tam Tersine bakıyorsa?

Ve onunla baş edip rahatlayana kadar kalem atmaca döngüsünü birlikte yaşamanız gerekiyorsa?

Bay Tam Tersine'nin ismini gördüğümde, nedensizce her şeyin tersini yapan, dilimize pelesenk olduğu şekliyle inatçı tutan hırçın bir çocuğun öyküsüyle karşılaşacağımı düşündüm. Yetişkinlerin haylaz sınıflandırmasında başı çeken bir çocuğun bir kitapla daha nasıl yola getirilmeye çalışılacağını merak ettim doğrusu. Çünkü böylesi bir hikâyeye, bize söylenenin aksini yapmakta ısrar etmememiz, kuralların dışına asla çıkmamız, daha da ileri gidersek hiçbir şeye muhalif olmamız gerektiğini öğütleyen bir sonuca rahatlıkla varabilirdi. Ne mutlu ki tam tersi olmuş.

Bay Tam Tersine (The Opposite)

Yazan Tom MacRae

Resimleyen Elena Odriozola

Türkçeleştiren Esin Pervane
Nesin Yayınevi, 2017

Her şeyi olumluylaabilir miyiz? Bir işi her zaman olması gerektiği gibi yapmak zorunda mıyız? Olması gereken nasıl bir şeydir? Mükemmeliyetçilik damarımızı nereye kadar besleyebiliriz? Yoksa kimi zaman yataktan kalkmayı geciktirme hakkımız olabilir mi? Veya savruk olma. Hatta pasaklı.

Neyse ki, ideal çocuk algısını zorlayan, can sıkıntısı, öfke, huysuzluk gibi varlığımızdan gelen duyguları kabul eden, üstüne bunları tanımamıza olanak veren resimli kitaplar var. Bay Tam Tersine katmanlı hikâyesiyle tam da böyle bir okuma deneyimi sunuyor.

Kitap, işlerin yolunda gitmediği o anlarda yaşadığımız duygunun gerçekliğinden alıyor gücünü. Ve doğallığından. Bazen sadece huysuz olma, bunu anlama ve tanımlama hakkımızdan. Böylece üstesinden gelme. Elbette tümüyle kendimize ait yöntemlerimizle.

* Bu yazı ilk haliyle Ocak 2021 tarihinde bibliyomag.com'da yayımlanmıştır.

KÜLTÜR SANAT

Düşünün ki yapmak istediğiniz ya da planladığınız her ama her şeyin tam tersi gerçekleşiyor. Bir adım öne atmak istiyorsunuz, ayağınız hop geriye gidiyor. Yürümeye niyetlisiniz, ama tam tersi oluyor ve olduğunuz yerde duruyorsunuz. Ne kadar sinir bozucu bir tecrübe. Üstelik buna tek başına katlanmanız gerekiyor. Doğrusunu anlatsanız da kimse size inanmıyor. Çünkü çevrenizdekilerin gözünde siz, yan yana yürürken bir anda yolun ortasında durup yerinden kımıldamayan birisiniz. Ve durmakta ısrar eden. Hatta belki de yürümek istediğini söyleyen, yine de öylece duran biri. Kitapta olduğu şekliyle, yemeğini hazırlarken hiç yoktan döken saçan, en sevdiği hayvanı çizmek diye nedense kâğıt dışında her yeri boyayan biri. Üstelik tüm bunları kendisinin yapmadığını söyleyen biri. Hani neredeyse bir yalancı.

Neyse ki, *ideal çocuk* algısını zorlayan, can sıkıntısı, öfke, huysuzluk gibi varlığımızdan gelen duyguları kabul eden, üstüne bunları tanımamıza olanak veren resimli kitaplar var. Bay Tam Tersî katmanlı hikâyesiyle tam da böyle bir okuma deneyimi sunuyor.

Kitap, çocuk karakter Nate'in bir sabah odasında karşılaştığı Bay Tam Tersî nedeniyle yataktan kalk(ma)ma sahnesiyle açılıyor. Hokkabaza benzeyen, Nate'in gününü mahvetmekten keyif alan Bay Tam Tersî, çocuğun düşündüğü, söylediği, yapmak istediği ne varsa tam zıddının gerçekleşmesini sağlıyor. Anlatıcı, olan ve olmayanları çocuk karakterin bakış açısından aktardığı için onunla eş zamanlı biz de tüm aksiliklerin Bay Tam Tersî

yüzünden gerçekleştiğine tanık oluyoruz. Diğer yandan, bir başka katmanda ebeveynleri ve öğretmeni tarafından Nate'in davranışlarının nasıl uyumsuz görüldüğünü de veren hikâyede işin aslı, durum kimse için kolay değil.

Kediler masada kendi halinde duran kalemlerden ne isterler?

Tersliklerin, çocuk dışında kimseye görünmeyen hokkabazın biri nedeniyle yaşandığına inanan olmuş mudur dersiniz? Kitap hakkındaki yorumların bir kısmına bakılırsa, yetişkin okurların çoğu inanmamış belli ki. İlk bakışta, Nate'in, küçük yalanlar söyleyerek davranışlarına kılıf uyduran, suçlu hayali arkadaşına atan bir çocuk olarak görülmesi elbette olası. Ancak asıl okuma, kendimizi bu noktadan ayırabileceğimizde başlıyor. O zaman, kendisini can sıkıcı bir durumun ortasında bulmuş, üstelik hislerini tanımlayamadığı için durumunu Bay Tam Tersî üzerinden anlatmaya çalışan çocuk karakteri görebiliyoruz. Yaşadığı deneyimi yavaş yavaş anlamlandırmasını, böylelikle sorununu çözerek üstesinden gelmesini okuyabiliyoruz. Hem de keyifle, hem de eğlenceli ayrıntıları gözden kaçırmayarak.

Tom MacRae'nin aslen dizi senaristi olmasının etkisi olsa gerek, yazarın bu ilk resimli kitabında metni fazlaca açıklayıcı bulduğumu söyleyebilirim. Hemen hiçbir

sahne resimlerin dünyasına bırakılmamış, her hareket sözcüklerle anlatılmış. Adeta metnin içinde resimleme tarif edilmiş. Ödüllü çizer Elena Odriozola metindeki tanımlamaları kendi özgünlüğüyle yerine getirmiş. Basit çizgiler, aşamalı, renkli bir boyama, mükemmel formdan (neyse ki) uzak deforme karakterler hikâyenin gerçeküstü atmosferini neredeyse yeniden üretmiş. Metnin ve resimlerin birbirine alan sunduğu, boşluklar üreterek bir diğerinin doldurmasını istediği bir kitap değil Bay Tam Tersî. Öykü ve resimler iki ayrı sistem olarak tasarlanmış. Buna rağmen bir araya geldiklerinde birlikte hareket ediyor, ritmi yakalıyorlar. Aynı hikâyenin sözcükler ve çizgiler düzleminde farklı biçimlerde okunabilmesi, iki tasarımın birbirini selamlaması maceranın keyfini artırıyor. Çünkü böyle bir kitap yapım tercihinde okurlar olarak (en iyi ihtimalle) iki olasılıkla karşılaşmamız mümkündür. Birincisi resimlerin metnin yapısını bozarak etkisini azaltması, dolayısıyla metnin fazla anlatımının can sıkacak biçimde görünür olması, ikincisi resimlerin kendi içinde sağladığı organik yapının metni de sıra dışı bir güzelliğe taşıması, onu güçlendirmesi. Şanslıyız ki ikinci olasılık gerçekleşmiş.

Şu sıralar çocuk yetişkin hepimizin Bay Tam Tersî'yle sık sık karşılaştığımız bir gerçek. Kitap, öncelikle bu karşılaşmanın adını koyma ihtiyacımızı iyi ki hatırlatıyor bize. Herkesin bu karşılaşmayı deneyimleme biçimi farklı olduğuna göre, isimler çeşitlenebilir. Kendi adıma koyduğum isim, sadece huysuzluk.

CANKAYA
SAHNE

KASIM
OYUN TAKVİMİ

REMZİ OĞUZ ARIK MAH. PARIS CAD. 49B/A (ŞİLİ MEYDANI) ÇANKAYA/ANKARA
biletler cankayasahne.com ve kulissanat.com'da
GIŞE TEL: 0312 428 28 22

01 KASIM
20.00 TED
BUNDY

18 KASIM
20.00 AŞK
GREVİ

26 KASIM
20.00 TROYALI
KADINLAR

12 KASIM
20.00 SOKRATES'İN
SON GECESİ

19 KASIM
20.00 BEYAZ
GECELER

27 KASIM
20.00 DAVA

13 KASIM
20.00 SOKRATES'İN
SON GECESİ

20 KASIM
15.00
20.00 BEYAZ
GECELER

28 KASIM
20.00 DİKTAT

14 KASIM
14.00 MAVİ OLMAK
İSTEYEN SİPA (ç.oyunu)

21 KASIM
14.00 KİKİ
KOKO
(ç.oyunu)

29 KASIM
20.00 BİR YAZ DÖNÜMÜ
GECESİ RÜYASI

15 KASIM
20.00 BİR YAZ DÖNÜMÜ
GECESİ RÜYASI

22 KASIM
20.00 GEÇMİŞ ZAMAN
OLUR Kİ

30 KASIM
20.00 TED
BUNDY

17 KASIM
20.00 AŞK
GREVİ PRÖMİYER

25 KASIM
20.00 TROYALI
KADINLAR PRÖMİYER

13 KASIM
20 KASIM
18.00 FUAYE
KONSERLERİ

KULISSA

Çocuk ve Müze

Cin Ali Müzede

Çocukluk kahramanımız Cin Ali iki yıldır müzesinde arkadaşlarıyla buluşuyor. Ama onun müze olma yolculuğu 2013 yılında başladı. Cin Ali için bir müze kurmaya karar verdiğimizde Türkiye ve dünya müzelerini bu gözle gezmeye başladık. Müzeciliği öğrenmek için müze eğitiminde yüksek lisans programına kayıt olduk. Bu sırada Cin Ali de kendi içine döndü ve kendini yeniden okudu. Müzede ne anlatmalı, nasıl anlatmalı; kime, neyi, nasıl söylemeli derken sayısız insanla çalışıp, sayısız fikir ürettik.

Cin Ali çocuk ve çocuklukla olan ilişkisi nedeniyle çok fazla anıyı çağırın bir karakter...

Bunu bildiğimizden müzenin de tıpkı Cin Ali gibi herkese uygun olmasını sağlamak için çok düşündük. Sonunda bize yol gösteren yine Cin Ali oldu ve müzenin mekân ve sergi ilkeleri onun özüne sadık kalarak tasarlandı. Tasarımı, sergisi, kurgusu, renkleri, dili ile tam da Cin Ali'ye göre tam da Cin Ali gibi sade, yalın, eğlenceli bir müze ortaya çıktı.

Biz: Müzelerde neler olur?

Çocuklar: Eski şeyler, hayvan kemikleri, para, kıyafet, yazılar...

Biz: Cin Ali Müzesinde bunların hiç biri yok ama?

Çocuklar: Siz hikâyeleri anlatıyorsunuz...

Üstelik Cin Ali okuyan çocukların, çocukları da Cin Ali okuyorlar. Bu yüzden Cin Ali'nin müzesinde çocuk ve yetişkin ziyaretçi sayısı eşit. Müzeden her yaş ziyaretçi aynı zevki alabiliyor.

Biraz Daha Anlatır Mısın?

Yeniçağ, yeniçağın insanı ve değişen çocuklukla birlikte müzeler de değişti. Nesneyi koruma altına almak, sergilemek ne olduğunu söylemek artık müzelik bir yaklaşım olmuş... Müze ziyaretçisi olan bizler artık müzedeki sürekli değişen döngüyü "izleyen"ler olmuşuz. Öyle hızlı bir çağdayız ki bağ kurmak, ait olmak, bir şeyleri temsil etmek için bilgiye sahip olmak da yetmiyor. Bilgiye zaten çok kolay ulaşıyoruz. Bu çağ hikâyelerin çağı. Hikâyeler, birbirinden hızla kopan uzaklaşan topluluklar için birleştirici bir güç. Müzeler de her yaşta izleyicisine bu hikâyeleri anlatan mekânlar olmuş. Duygusal bir bağ kuramıyorsak o şeye sahip de olamıyoruz...

Biz de Cin Ali Müzesinde tam olarak bunu yapıyoruz. Müzede Cin Ali'nin hikâyesini, daha geniş bir bakıştan bir eğitimci aile örneğiyle eğitim tarihimizi anlatıyoruz. Bir idealin nasıl hayat bulduğunun canlı tanığı oluyorlar. Hikâyenin içinde yaşıyorlar. Bunu büyük küçük demeden her ziyaretçi için rehberlik ederek yapıyoruz. Çocuklarımız müze gezisi bittiğinde "biraz daha anlatır mısın?" dediklerinde içlerinde bir ateşin yanmaya başladığını anlamamız zor olmuyor.

Bülten Sokak No:32 Kavaklıdere Ankara

cinfo@cinali.com.tr 0 (312) 426 80 42

@cinalibizim

Öğretmenleriyle Cin Ali Müzesini gezen çocuklar öğretmenlerinin ilkokuldaki halleriyle tanışıyorlar.

Cin Ali Gerçek Mi?

Cin Ali'nin hikâyesini anlatırken müzenin ne kadar güçlü bir iletişim aracı olduğunu da görmüş oluyoruz. Duvarlarının dışına taşıp hayata karışmasının, izleyicisinin hayatının bir parçası olmasının mümkün olduğunu fark ediyoruz. Müzede anlatılan hikâyelerin hepsine ya bir uygulama, ya bir ses, ya bir tat, ya bir görüntü eşlik ediyor. Bunlardan bizim için en şaşırtıcı olanı da müzede bulunan "Cin Ali'ye mektup yaz" bölümü oldu. Müzeyi gezen çocuk ziyaretçilerimiz için onların dilinde anlattığımız hikâyeler daha onlar buradan ayrılmadan geri bildirim alıyorlar. Cin Ali'yi tanıdıktan sonra Cin Ali'ye mektup yazıp müzedeki posta kutusuna atıyorlar. Onlara mektupları Cin Ali'nin okuyacağını ve cevap yazacağını söylediğimizde çok şaşıyorlar. Cin Ali bu noktadan sonra artık gerçek oluyor.

Müzeyi oyun oynayarak gezen çocuklar müzeden gitmek istemiyorlar ya da sık sık yeniden ziyaret etmek istiyorlar.

Müzede Cin Ali ile buluşanlar her geldiklerinde ona selam verip, sarılarak özlem gideriyorlar.

BUNU BİLİYOR MUSUNUZ?

Dünyada 95.000 müze olduğu söyleniyor. Türkiye'de 346 kamu ve 293 özel olmak üzere 639 tane müze var (yıl 2021). TÜİK verilerine bakarak toplam ziyaretçi sayılarına ulaşabiliriz. Fakat hangi yaş grubundan kaç kişinin müze gezdiğini söyleyemeyiz.

Cin Ali'ye yazılan yüzlerce mektup karşıya bir mesajın gittiğini gösteriyor. "Ben de başaracağım, çok çalışacağım, sen gerçekten bu kadar çok şeyi yaptın mı?" diye soruyorlar. Her mektupta bir kalp çiziliyor. Tüm mektuplar tarandığında en çok kullanılan kelimeler "seni seviyorum" oluyor.

Cin Ali senin müzenin geldiğinde bir baktım ki o kadar çok şey başarmışsın ki sana hayran oldum. Bende gelecekte senin gibi başarılı biri olmanın hayallerini kuruyorum.
Ferda Seluloz

Cin Ali'ye mektup yazan çocuklar apartmanlarında bir posta kutusu olduğunu ve mektuba cevap beklemenin ne kadar heyecanlı olduğunu yaşayarak öğreniyorlar.

Günümüzde müzelerin sosyal, politik ve ekonomik durumları, koleksiyonları ve ihtisasları gibi değişkenlerden bağımsız yapılan değerlendirmeler ya da ortak çıkarımlar kimi zaman yapıcı olmaktan uzaklaşıyor. Bu yüzden Cin Ali'nin gözlemleri üzerinden müze de çocuğu görmeye çalışacağız. Bilgi toplumunda çocuğun müzedeki yeri üzerinde düşünmemiz gerekiyor. Bundan sonraki yazımızda müzede eğitim, müzede öğrenme konusunda bazı gözlem ve düşüncelerimizi paylaşmak istiyoruz. Müzenin ve çocukların omuzlarında bu kadar büyük bir yük olmalı mı birlikte düşüneceğiz.

Müzeli günler dileriz...

Cin Ali

Meşrulaştırılan Söylemler

Hakan Yurdanur

Kapitalizmin neo-liberal tuğlalarla örülmüş son konaklama yerinin giriş kapısında şöyle yazmakta: Saldırın... Levhanın altında bir ek daha var: Söylem en büyük silahtır. Silahınızı kuşanın ve saldırın... Sadece nesnelere değil tüm değerlere, bağlantılara, ilişkilere, duygulara... Kısacası insana ve doğaya dair ne varsa her şeye saldırın...

Hatırlayalım; tüm egemenlik biçimleri önce kabullendirir sonra içselleştirir en sonunda da meşrulaştırır.

Ekleyelim; kapitalizmin okulunda itaat, unutkanlık ve umutsuzluk zorunlu derslerdir...

Meşrulaştırılan söylemlerin varlığı kadar yayılması, yaygınlaştırılması da toplumun bölündüğü sınıf yapıları ile doğrudan ilişkili. Örneğin; işsizlik kavramı kapitalizm öncesi üretim biçimlerinde kullanılmıyordu. Kapitalizmin varlığı ile tarih sahnesine çıktı. İşte tam da burada içe alma - dışa atma mücadelesi gün yüzüne çıktı. Kapitalizm işsizliği bireye bağlı, yetenekle alakalı, gelip geçici, sistem dışı vb. olarak adlandırırken sistem karşısında mücadele edenler için durum tam tersi anlamları barındırmaktaydı.

Sınıfsal güç dengesinin kapitalist sermayedar lehine büküldüğü neo-liberal söylemlere karşı teorik eleştirilerde zaafılar yaşanmakta. Bu söylemler rızaya dayalı baskı ve baskının getirdiği rıza yöntemi ile "derin egemenliğini" inşa etti. Derin egemenlikle birlikte fantezi ile gerçek arasındaki ince sınır aşınmaya başladı. Teorik eleştiri zaafıları da bu ince sınırdaki sıkışıp kaldı. Gerçekle fantezi arasına eşitlik sembolü konmaya başlandı.

Günümüz neo-liberal söylemleri insanları sanal gerçeklikle eğitiyor. Amaç devrimci düşüncüyü kökten kazımak. Unutmamak gerekir ki devrimci olan gerçeğin kendisidir...

Evet, unutmamak gerek! Çünkü iktidarın belleği hatırlamaz ve hatırlatmaz.

Yaşamda paradan çok daha değerli ve önemli şeylerin olduğu hemen her gün kafamıza kazınır. Ama bunlara ulaşmak için yine para gerektiği söylenmez, söylenmez.

Gündelik yaşam pratiği içinde söylenen sözleri düşünce kategorisinde ele almak pek mümkün değil.

Bilmekteyiz ki her düşüncenin bir amacı var, bir hedef doğrultusunda bir yere ulaşma isteği mevcut. En önemlisi de yaygınlaştırılmış, yönlendirilmiş, içselleştirilmiş olması gerekli. Kısacası bir yolu olmak zorunda. Bir kaynaktan çıkıp başka bir yere ulaştığında yani yolculuğunu tamamladığında gerçekleşmiş demektir.

Bu gerçekleşme eleştirel olma ile de doğru orantılı. Eleştirel olanın "neden" sorusunu öne çıkarmasına karşın neo-liberal söylem "nasıl" sorusunda ısrarcı.

Egemen söylem tarihselliği yani sonluluğu reddeder. Hep vardı, var olacak sözünü yükseltir. Burada da durmaz bir adım daha ileri giderek kapitalizmin insanlığın normal hali, değiştirilemez son durağı olduğunu söyler. Böylece alternatifsizliği hâkim kılmaya çalışır.

Meşrulaştırıcı söylemler sadece kendine bağlı insanlar var etmiyor. Aynı zamanda bu insanları birbirine de bağlıyor. Verilmesi gereken tepki karşısında tek tipleştiriyor. Olaylar arasındaki bağlantıları koparıyor. Örneğin; kadın evinde bulaşık yıkayıp emek enerji harcadığında yani bir iş yaptığında ona işsiz, çalışmıyor diyebiliyor. Ama aynı kadın bir lokantada aynı miktar bulaşığı yıkadığında işi var, çalışıyor diyor. İşte bu hafızaların körleştirilmesi, gözlerinde hafızasını yitirmesidir.

Bir yerde bir söylemin olması, orada söyleme uygun şeylerin olduğu anlamına gelmiyor. Diğer türlü söylersek; bir yerde bir şeylerin olması ona uygun söylemleri üretmeyebiliyor.

Neo-liberal tuğlalarla örülmüş son konaklama yerinin giriş kapısında ki sözü değiştirerek işe başlayalım: Kapitalizm insanlık tarihinde bir parantezdir. Ve bu parantezin kapanma vakti gelmiştir...

Hayal, Bilgi ve Sorumluluk

Mehmet C. Peker

Bu sayfalarda ayda bir, SOLFASOL TV'de her Salı akşamı benden duyduğunuz BİZ POTANSİYELİ ile ilgili olarak kendi etki alanlarımdan birinde yaptıklarımı anlatmak ve son beş aydır her hafta gündeme gelen HALANIN EVİ ile ilgili bilgi vermek üzere karşınızdayım.

Umarım, bu satırları okuduktan sonra önerileriniz olur projemiz gelişir, sizlerin destekleri ile etkisini arttırabiliriz, belki de ilham almak için sorularınız olur, alacağınız cevaplar ile sizler de hayallerinize bir adım daha yaklaşırsınız.

Bu sözlerimden anlaşılacağı üzere; sadece göz gezdirmeniz için değil aynı zamanda bir sinerji potansiyelini zorlamak amacı ile bu yazıyı sizlerle paylaşıyorum.

İşte benim "aktif yurttaşlık süreçlerinde" en çok sevdiğim olay; KESİŞİMLER, birbirimizden öğrenmelerin yarattığı sinerji. Hem kendimizin hem de parçası olabileceğimiz farklı işbirliklerinin POTANSİYELLERİNİN keşfi, zenginleştirilmeleri, gerçekleştirilmelerinin kolaylaştırılması, sadece kolay değil eğlenceli de olmaları.

Giriş cümlelerimdeki ifadeler somutlaştırılabilirse, bu yazının daha keyif ile okunabileceğini sanıyorum, en azından umuyorum.

Uzun yıllar öncesinde kurgulamaya başladığım bir hayalim, birkaç sene önce somut hedeflere dönüşmeye ve planlanmaya başlanınca; söz konusu hayallerimi 4 Ekim 2017 tarihinde www.toplumgazetesi.com adresinde yayınlamış idim. İşte o yazı;

HALANIN EVİ

Değerli yurttaşlarım merhabalar,

Bugün sizlerle bir hayali paylaşmak istiyorum, benim ve kardeşlerimin hayali yani bizim hayalimiz 😊

Yazının başlığında sözü edilen HALA, babaannemiz, namı diğer "Fadime Dadi / Hala". (Anlaşılmıştır ama yine de, "dadi"nin Lazca da "hala" demek olduğunu yazmakta yarar var.)

Birkaç kuşak öncesinden bir Memetaloğlu (soyadı kanunu sonrası Peker) delikanlısı, Arılı (eski ismi ile Pixala) köyünden içgüveysi olarak Manavoğlu (soyadı kanunu sonrası Aksoy) sülalesine enişte gelince, Fındıklı'nın en merkezi yerindeki arazilere ortak olmuş, onun sayesinde bizler de. Öncü Peker delikanlısından birkaç nesil sonra doğan dedem Mehmet, evlenme yaşı gelmeden henüz sadece 16 yaşında iken, kendinden küçük dört kardeşi ile yetim kalınca, yukarı Aksu (eski ismi ile Abu Sufla) köyünde yaşayan, kendinden altı yaş büyük, Ogooğlu (soyadı kanunu sonrası Güven) sülalesinden akıllı bir genç kadın olan dayısının kızı Fatma (Fadime) ile evlendirilmiş. Babaannem kocasına eşlik, çocuklarına analık, kocasının kardeşlerine ablalık yaparken, ahırdaki hayvanlar ile fındık ve çay bahçelerine sahip çıkarak ailesinin de ayakta durmasını sağlamış, daha önemlisi saygın duruşu ve yardımseverliği ile mahallelilere "halalık" da yapmış. Erken yaşta dedemin ve birkaç çocuğunun vefat etmesi şoklarına rağmen, babam ile amcamın İstanbul Teknik Üniversitesinden mezun olmalarını desteklemeyi başarmış, velhasıl Fadime HALA becerikli kadın imiş.

Bizleri çok sevdiğini sözlerinden de, gözlerinden de anlamak her zaman mümkün idi, ışıklar içinde yatsın. O sıcacık masmavi gözlerinden yaydığı sevgi ile bizleri kutsar, iyi dileklerinin unutulmaz finali ise hep; "oşi scaneyi iwi" (yüz yaşına kadar yaşa) olurdu. Avuç içlerindeki emek izlerine sırtımızı kaşıtmanın ayrı bir keyfi vardı. Yaz aylarını Fındıklı'da geçiren torunlar babaannelerinin dizlerine başlarını koymak için sıraya girerken, babam ve amcam da heyecan dolu gözler ve umut ile sıralarını beklerlerdi. Doksan yaşının üzerinde iken vefat eden "o muhteşem kadına" çok şey borçluyum/z, yani.

Birkaç yıl düşünüp konuştuktan sonra, babaannem dahil tüm büyüklerimize borcumuzu ödemek ve onlara olan minnetimizi ölümsüzleştirmek adına, dede ocağımızı yani babaannemin gelin geldiği ve komşularına "halalık" yaptığı evimizin onarımını başlatmaya karar verdik.

Niyetimiz; öncelikle dışını toparlayıp evi koruma altına almak, çatı ve pencereler ile dış kapı doğramalarının aslına uygun yenilenmesi sonrasında ilgili ek bütçe hazır olabildiğince de, iç mekanları aslına uygun şekilde elden geçirip evi yaşanabilir hale getirmek. Yaşanabilir olması yetmez üretilebilir hale getirmek ve bir kenarına "DADİŞİ OXOYI / HALANIN EVİ" levhasını yerleştirmek 😊

Hayal bu ya; belki birkaç seneye kadar, en alt kattaki ahırın depo olarak, orta katın idari ofis ve toplantı odası olarak, en üst katın ise mutfak, kiraathane, kütüphane, bilgi teknolojileri odası olarak birkaç tane Demokratik Kitle Örgütü tarafından ortaklaşa kullanılmalarının mümkün olabileceğini umuyoruz.

Düşünsenize, her yaşta gençlerin ortak mekanları arkadaşları ile birlikte kullanmayı öğrendiklerinde başlayacak dayanışmak kültürünün genişlediğini,

Düşünsenize, toplantı salonunun haftanın her günü farklı birbirinden öğrenme seanslarına şahit olduğunu,

Düşünsenize, idari ofiste uzun bir masanın ortak olarak kullanıldığını, duvarlara yaslanmış dolapların ise bina içinde örgütlerin özel kullanımlarına tahsis edilmiş biricik şeyler olduklarını,

Düşünsenize, bilgi teknolojileri odası ve kütüphanenin öğrenmeye aşık gençler tarafından yeni bilgiler ve ilişkiler peşinden koşarlarken coşku ile kullanıldığını,

Düşünsenize, kiraathanede günün her saatinde sıcak çay içmek ve her yaşta genç arasında da sıcak sohbetle ortak olmanın mümkün olduğunu...

Ben birkaç yıldır düşünüyorum ve çok heyecanlanıyorum.

Hiç kuşum yok, birkaç yıl sonra, "Halanın Evi"nin üretmelere, paylaşımlara açılış gününde, giriş kapısı önündeki küçük düzlükte, aile mezarlığımızdan gurur ile bakan gözler ışığında, mavi ve pembe ortancaların önünde, yeşil kokular altında, mavi huzura dokunurken, nar kırmızısı çayı dostlarla yudumlamak ayrı bir keyif olacak 😊

Bir hafta önce çatı yenilenmesi ile başlayan ve beni / bizi çok heyecandıran projemiz sizlerin kulağınıza ve yüreğinize nasıl geldi?

Evet, değerli hemşerilerim,

Okuduklarınız kulaklarınıza ve yüreklerinize nasıl geldi?

Umarım yukarıda yazılanlar ile ilgili önemli adımlar atıldığını, bir kısmı üzerinde de yoğun çalışmalara devam edildiğini duyunca yüzünüzde bir gülümseme oluşturmayı başarmış oluruz. İşte fiilen yapılanlar:

- Halanın Evinin tüm yapısı (çatı, döşemeler, kapılar, pencereler, mutfaklar) aslına uygun yenilendi,
- Birkaç kitaplıkta (şimdilik) binden fazla kitap okuyucularına dokunmayı bekliyor,
- Ev içi tesisatlar olası çalışmaları yapmayı destekleyecek şekilde çekildi, şu sıralarda ana şebeke bağlantıları yapılıyor.

Birkaç hafta içinde Halanın Evinin içinde bulunduğu parseli caddeden ayıran kaldırımın kenarında yükselecek olan iki direği birleştiren kalas üzerinde şöyle yazıyor olacak: **"HAYALLER, BİLGİLER VE SORUMLULUKLARIN BULUŞACAĞI ORTAMA HOŞ GELDİNİZ"**.

2022 yazında Halanın Evi'nin önünde oluşturulacak olan çim amfide sohbetler, forumlar, müzik dinletileri, film izlenceleri vb etkinlikler ilgililerini kucaklıyor olacak.

Halanın Evi'nin ev sahiplerine gelince; şimdilik iki demokratik kitle örgütü temsilcileri ile anlaştık gibi görünüyor. Hepimizin heyecan ile kabul ettiği çok değerli ilkelere birkaçı şöyle;

- Halanın Evi'ni kullanmaya niyetlenen tüm yapılar aynı odayı idari ofis olarak kullanarak "dayanışmaya" mekanları paylaşarak başlayacaklar,
- Diğer odaların ilçemizde hak mücadelesi veren yapılar tarafından da kullanılabilmesi ev sahibi yapılar tarafından birlikte koordine edilecek,
- Ayrıca, Halanın Evi'ni mekan olarak kullanan yapılar her sene en az bir kez ortak etkinlik düzenleyecek ve işbirliği kültürümüzü geliştirecekler.

Heyecanlı değil mi?

Heyecan ve keyif bu kadar ile kalmıyor 😊

Şimdilik iki yapı daha Halanın Evi'ndeki o küçük idari ofisi paylaşmaya katılacak gibi görünüyorlar.

İlki Ankara'da kurulmuş olan "Satranç Severler Birliği". Ankaralı dostlarımız, kendileri ile teması yürütecek temsilcinin belirlenip Derneklerine üye olması sonrasında, her yaştan Fındıklı'nın katılabileceği ancak önceliğin gençler ve çocukların olacağı seminerler, eğitimler planlayacaklar.

Söz konusu paylaşımlar, Fındıklılı hemşerilerimizin planlı hareket etmek, mevcut durumu tespit etmek, analiz etmek, kendini tanımak, özgüven geliştirmek, yaratıcı düşünmek, stres yönetmek, soğukkanlı değerlendirmeler yapabilmek, karar almak, ezberci zihniyet yerine sorgulayıcı bilimsel yaklaşımı geliştirmek, sistemli ve disiplinli çalışmayı teşvik etmek, başarısızlıklar karşısında yılmadan çalışmayı teşvik etmek, yakın dostluklar geliştirip sosyalleşmeyi arttırmak vb beceriler geliştirmelerine katkıda bulunacaktır, hiç kuşku yok.

İkincisi (aslında idari ofisin dördüncü ortağı) şu sıralarda kurulma çalışmaları devam eden bir kooperatif olacak. Ben ismini çok seviyorum, umarım sizler de sever ve olası katkılarınızı esirgemezsiniz kendisinden. İsmi nedir mi dediniz?

GERÇEKÇİ HAYAL SEVERLER SOSYAL KALKINMA KOOPERATİFİ 😊

İlk etkinliğini 31 Mart 2022 Perşembe günü öğleden sonra yapmayı planlayan kooperatifin ana sözleşmesinde yazılı olan (henüz taslak olup yorumlarınıza açık olan) amaç şöyle:

Kooperatifin amacı; Kooperatif ortakları ile Fındıklı ve çevre ilçelerde yaşayanların sosyal ve kültürel gelişim ihtiyaçlarını gidermelerine ve kişisel gelişim planlarını gerçekleştirmelerine yardımcı olmak, Fındıklı'daki ortak, eşit, çoğunlukçu, mutlu, doğa ile barışık yaşam ile ilgili hayallerinin gerçekleşmesini kolaylaştırmak için "iletişim – ilişki – işbirliklerinin" kalitesini arttırmak, yaşama dair meraklarını, coşkularını, umutlarını, birbirlerinden öğrenmek, birlikte üretmek ve paylaşmak, motivasyonlarını arttırmaktır.

Umuyorum bu yıl sonuna kadar Kooperatifimizin kuruluş işlemleri tamamlanır ve bizlerde yukarıdaki amaçlara uygun seminerler ve eğitimler koordine etmeye başlarız.

İlk etapta buluşmayı düşündüğümüz kişilerin genç ebeveynler (anne – babalar) olduğunu, ikinci önceliğimizin de çocuklarımızın aile ortamından sonra ikinci temas kurdukları kişiler olan öğretmenlerimiz olduğunu söyleyebilirim.

Tıpkı Halanın Evi önündeki kaldırım kenarında yazacağı gibi; Fındıklı ile ilgili kurduğumuz HAYALLERİN inşa edilmesinde en etkili olabilecek kişilerin çağdaş BİLGİ ile buluşmalarını sağlamak konusunu ÇOK önemsiyor ve bu konuda SORUMLULUK almak için yola çıkıyoruz.

Onlarca yıl sonra "Halanın Evinin" Fındıklı'nın güncel yaşantısında önemli olumlu katkıları, izleri olacağını hayal ediyor ve aylardır bunun coşkusu ile kendi aramızda sohbet ediyoruz.

Hayal ettik, Planladık, Sorumluluk aldık, Emek veriyoruz, Heyecanlıyız, Üretiyoruz, Mutluyuz 😊

biz potansiyeli için...

**Hala'nın Evinde
Birbirimizden Öğeniyoruz**

Mehmet C. Peker Her SALI 20:21

7 Aralık Oğuz Babüroğlu
14 Aralık Naci Akkök
21 Aralık Umut Beşpınar
28 Aralık Korkut Boratav

SOLFASOL.TV'den CANLI

Sizleri Salı akşamları saat 20:21 deki sohbetlerimizi dinlemeye, hayalimize ortak olmaya, önerilerinizi, olası katkılarınızı yazmaya davet ediyorum.

Sevgilerimle,
www.mehmetcpeker.biz

SOLFASOL TV'DE Düzenli Programlar

GENEL İZLEYİCİ

Her Pazartesi 19:00

Onur Mat ve Mehmet Onur Yılmaz'ın moderatörlüğünde dijital, açık verilerle haftalık gündem değerlendiriliyor.

BİZ POTANSİYELİ İÇİN...

Her Salı 20:21

Mehmet C. Peker ve konukları "Biz Potansiyeli İçin ..." yolculuk hikayesi yazmak üzere sohbet ediyorlar.

ELİFCE SÖYLEŞİLER

Her Çarşamba 21:00

Elif Gamze Bozo fark yaratan konuklarıyla sanatla dolu bir programla her Çarşamba karşınızda.

GALADER ANLATIYOR

İki haftada bir Perşembe 18:00

LGBTİ+ bireylerin ailelerinin dayanışma grubu Ankara Gökkuşuğu Aileleri Derneği iki haftada bir söyleşiler yapıyor.

VELİ SAÇILIK İLE GÜNDEM

Her Cumartesi 18:00

Sosyolog, aktivist ve yazar Veli Saçılık ile özel konukları Solfasol TV'de ülke gündemini değerlendiriyor.

SOKAK KÜLTÜRÜ

İki haftada bir Pazar 14:00

Oya Özgün Özder Ankara'nın sokak kültürünün parçası olan sanatçı, edebiyatçı, zanaatkar, aktivistlerle söyleşiler yapıyor.

ÇOCUKLARIN ŞEHİRİ

İki haftada bir Pazar 19:00

AtölyeMi kent ve çocuk arasındaki ilişkiyi "çocuklarla birlikte" sorgulayıp beyin fırtınası yapıyor.

PİNA VE ALPER

Her Pazar 20:00

Pina ve Alper en havadan-sudan konularda çok ciddi fikirlerini paylaşıyorlar.

AKIN AKIN ANKARA

Her Pazar 21:00

Akın Atauz'la Ankara'yı, kentimizin meselelerini, katılımı, demokrasiyi, haklarımızı konuşuyoruz...

YENİ PROGRAMI

ANKARALAMA

Hazırlayan ve sunan: Mücahit Erdem Yapım-yönetim: Solfasol TV

Ankara hafızası içinde yer edinmiş izleri ve çalışmalarını belgeleyeceğiz. İlk program Tunalı Hilmi Caddesi, Tunalı Pasajı'nın tarihinde önemli bir yer tutan Shades'in işletmecisi Sülayman Özyıldırım'la başlıyor.

GAZETE SOLFASOL'E KATILIN!

Gazete Solfasol'de içeriği, iş bölümünü ve yeni fikirleri **her çarşamba akşamı** yaptığımız toplantılarda ve ana haberleşme kanalımız olan e-posta grubumuzda ele alıyoruz.

Aramıza katılmak isterseniz **bilgi@gazetesolfasol.com** adresine bir e-posta göndermeniz yeterli.

SOLFASOL'DE YER ALIN!

Gazete Solfasol ayrımcılık, nefret ve şiddet içermediği sürece her türlü katkıya açık.

Yayımlanmasını istediğiniz yazılı ve görsel katkılarınızı her ayın 25'ine kadar **icerik@gazetesolfasol.com** adresine gönderebilirsiniz.

SOLFASOL

Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi

Kasım 2021

106. Sayı

Ayda bir yayımlanır

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mehmet Onur Yılmaz

Editorler

Alanur Çavlin, Zişan Kürüm

Keçi Solfasol Çizimi Aydan Çelik

Grafik Tasarım Evren Erlevent Kence

Gazete Sekreteri Nihan Çolak

nihan.colak@gazetesolfasol.com

Bu Sayıyı Yayına Hazırlayanlar

Akın Atauz, Alisa Candan Karsu, Aydan Çelik, Ayhan Çelik, Ceren İskit, Cin Ali, Duygu Toprak, Enver Arcak, Fatma Leyla Ak, Faruk Soydemir, Fatma Rana Arıbaş, Filiz Köse, Funda Mengilli, Hadi Sinan İskit, Hakan Yurdanur, İdil Çalışkan, Kaan Can Bircan, Mahir Kalaylıoğlu, Mehmet C. Peker, Mehmet Tunçer, Mücahit Erdem, Necati Yalçın, Onur Mat, Oya Özgün Özder, Savaş Sönmez, Selma Dölek, Sencer Başat, Şefik Onat, Sinem K. Baş, Taylan Esin, Veli Saçılık.

Yayın İdare Merkezi

Büklüm Sokak No: 44/4

06680 Kavaklıdere / Ankara

Tel-Faks 0 (312) 437 76 41

İrtibat Tel 0 (533) 426 89 20, 0 (536) 956 64 26

Bilgi-Katılım bilgi@gazetesolfasol.com

Yazı-Haber icerik@gazetesolfasol.com

Abonelik abone@gazetesolfasol.com

Basım Yeri

Şen Matbaa

Özveren Sokak 25/B Demirtepe / Ankara

Tel 0 (312) 229 64 54 **Fax** 0 (312) 229 64 54

E-Mail senmatbaa@gmail.com

www.senmatbaa.com

Basım Tarihi 15.10.2021

ISSN 1301-8655

Yerel Süreli Yayın

3.000 adet basılmıştır.

GAZETE SOLFASOL'Ü DESTEKLEYİN!

Altı abonelik çeşidinden size uygun olanı seçerek aboneliğinizi başlatabilirsiniz veya yenileyebilirsiniz.

Dijital Abonelik

100TL

Solfasol'ünüz her ay elektronik posta kutunuzda

iyzi.link/AFY2iA

Normal Abonelik

150TL

Solfasol'ünüz her ay adresinize posta yoluyla ulaştırılır

iyzi.link/AFY2Ww

Destekçi

300TL

Destekçi olun ve Ankara gezilerimizde misafirimiz olun

iyzi.link/AFY2eQ

Yurtdışı Abonelik

300TL

Uzaktayım demeyin, Solfasol dünyanın her yerine ulaşıyor!

iyzi.link/AFY2gw

Çifte Destekçi

600TL

Solfasol'e verdiğiniz çifte destekle bizi çok mutlu edin!

iyzi.link/AFx3Bw

Yaşasın Solfasol!

1000TL

Cömert desteğinizle mutluluktan gözlerimizi yaşartın!

iyzi.link/AFx3Gw

KREDİ KARTI

Online ödeme platformu iyzico üzerinden abone olabilirsiniz. Yukarıdaki QR kodları kullanabilir veya abonelik sayfamızda linklerini bulabilirsiniz.

solfasol.tv/abonelik

PATREON

Patreon Solfasol'a aylık düzenli destek verebileceğiniz online bir kitlesel fonlama platformudur. Belirleyeceğiniz miktar, kredi kartınızdan her ay otomatik olarak çekilerek Solfasol'a aktarılır.

patreon.com/solfasol

BANKA HAVALESİ/EFT

Abone olmak için aşağıdaki hesap numarasına ödeme yaptıktan sonra adınızı, açık adresinizi, e-posta adresinizi ve telefon numaranızı **abone@gazetesolfasol.com** adresine veya **0 536 9566426** nolu telefona SMS ile gönderin veya websitemizdeki abonelik formunu doldurun.

Abonelik Ödemesi için Banka Hesap Bilgileri

TÜRKİYE İŞ BANKASI - KÜÇÜKESAT ŞUBESİ
IBAN TR83 0006 4000 0014 2080 7867 87
Hesap Sahibi: Mehmet Onur Yılmaz SOLFASOL

SOLFASOL'DE ŞEFFAFLIK

DÖNEM EKİM 01.10.2021 - 31.10.2021

Solfasol, Ankaralılarla buluştuğu ilk günden beri ana gelir kaynağı abonelerinin desteği olan, kâr amacı gütmeyen bir gazete. Mali şeffaflık ve hesap verebilirliği önemsiyor, bütün sivil oluşumlar ve basın-yayın kuruluşlarının bu ilkeleri benimsemesi için öncü olmayı umuyoruz.

GENEL BİLGİLER (31.10.2021 itibarıyla)

Toplam abone sayısı: 1.137

Toplam kurumsal abone sayısı: 23

DÖNEMSEL BİLGİLER

Abonelik yenileme sayısı: 12

Yeni abone sayısı: 8

Kurumsal abonelik yenileme sayısı: 0

Yeni kurumsal abone sayısı: 4

GELİRLER

Yeni abone, abonelik yenileme, patreon: 5.249 TL

T-shirt, gazete satışı, gezi vb.: 2.316 TL

İlan, Reklam: 0 TL

EED KATKISI Proje kapsamında hakediş: 25.400 TL

GELİRLER TOPLAMI: 32.965 TL

GİDERLER

Matbaa Gideri: 12.980 TL

Postalama Gideri: 835 TL

Kira ve Ofis Giderler: 3.650 TL

İdari ve Editoryal Giderler: 13.832 TL

Resmi Giderler: 950 TL

GİDERLER TOPLAMI: 32.247 TL

BORÇLAR (31.10.2021 itibarıyla)

Matbaaya Borç: 0 TL

Kişilere Borçlar: 67.177 TL

Diğer Borçlar (vergi, muhasebe, kira vb.): 3.618 TL

BORÇLAR TOPLAMI: 70.795 TL

**TAKİPTE
KALIN!**

Web
solfasol.tv

YouTube
Solfasol TV

Instagram
solfasol_gazetesi

Twitter / Facebook / Google
Gazetesolfasol

Çevre ve İklim Aktivistleri Ne İstiyor?

Green Teen Türkiye ve Fridays For Future Türkiye

24 Eylül Küresel İklim Grevi sırasında İstanbul'da bulunan Green Teen Türkiye ve Fridays For Future Türkiye çevre ve iklim aktivistleri 9. Küresel İklim Grevinin bir parçası olduklarını belirterek taleplerini sıraladı.

Green Teen Türkiye ve Fridays For Future Türkiye çevre ve iklim aktivistleri olarak bizler de 9. Küresel İklim Grevinin bir parçasıyız. Bu global harekete katılan tüm gençler olarak ana hedefimiz; iklim ve çevre konusunda sesimizi duyurmak ve karar alıcıların iklim krizi için aksiyona geçmesini sağlamak. Bizler yaşayacak bir gezegenimiz olmadığı takdirde diğer problemlerimizin bir önem ifade etmeyeceğinin farkındalığına varmış genç nesil olarak iklim krizinin küresel anlamda bir öncelik haline gelmesini arzuluyoruz.

Küresel ısınma seviyesini 1,5 derecenin altında tutma hedefini gerçekleştiremediğimiz takdirde iklim krizi etkilerini artarak hissetmeye devam edeceğiz.

Geçtiğimiz yaz Türkiye'de dahil olmak üzere Yunanistan, İtalya, Balkanlar gibi dünyanın çeşitli yerlerinde durdurulamayan orman yangınları, dünyanın kimi yerlerinde kuraklık hat safhada iken kimi bölgelerinde ise aşırı yağmurlara bağlı sel felaketleri yaşanması ve içinde bulunduğumuz pandemi de dünyamızın bağışıklık sisteminin büyük hasar gördüğünü kanıtlayarak bizlere kırmızı alarm veriyor.

Durumun ciddiyeti gözler önünde. Biz insanlar da doğanın bir parçası olduğumuzu hatırlayıp bencilliğimize son vermediğimiz takdirde, varlığını tehdit eden unsurlara karşılık veren doğa bizlerle de mücadele edecek.

Bu doğrultuda biz gençler tüm karar alıcılardan bu konuda söylem değil aksiyona geçmelerini bekliyoruz. Önceliğimizin fosil yakıtlar değil iklim olduğunu anlamamız gerektiğinin; doğal kaynakların bilinçsizce israf edildiğini değil korunduğunun önemini anlaşılmasını istiyoruz. İklim sorununun önemini ve aciliyetinin kavranmasını arzuluyoruz. Krizin bir an önce kontrol altına alınmasını, bu konuda farkındalık kazanılmasını, gerekli önlemlerin bugün alınmasını istiyoruz.

Dünyanın her noktasında, hiçbir fark gözetmeksizin, hepimizi etkileyen ve artarak etkilemeye devam edecek olan iklim kriziyle mücadele için tüm insanlık olarak birleşmemiz ve beraber çalışıyor olmamız şart. Artık geri dönüşü olmayan noktaya geldik. Ya şimdi krize dur diyeceğiz ya hiç.

Gençlik olarak iklim krizi konusunda taleplerimiz şu şekildedir:

1. Ülkemiz tarafından da yakın zamanda imzalanan Paris Anlaşması maddeleri uygulanmalı
2. İklim krizi acil durum ilan edilmeli
3. Küresel ısınma seviyesini, hedef olan 1,5 derecenin altında tutmak için ulusal ve uluslararası çalışmalara imza atılmalı
4. 2030'a kadar net sıfır karbon emisyonunun sağlanmasına yönelik adımlar atılmalı
5. Ve bu konuda faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşlarının, karar alma ve çözüm süreçlerine davet edilmesini bekliyoruz. Gençler olarak her adımında etkin yer almayı, eşit söz ve hak sahibi olmayı talep ediyoruz.

SOLFASOL

Daha az tüketmek ve daha çok paylaşmak için garaj satışımıza (nam-ı diğer ikinci el pazarına) bekliyoruz.

GARAJ SATIŞI
(İkinci El Eşya Pazarı / Garage Sale)

6

27 Kasım
Cumartesi 12:00-17:00

Büklüm
Sokak No 44
Açık Otoparkında

